

**Sosyal Bilimler
Enstitüsü**

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
İKTİSAT TEORİSİ BİLİM DALI**

**NE EĞİTİMDE NE DE İSTİHDAMDA OLAN GENÇLERİN ZAMAN
YOKSULLUĞU BAĞLAMINDA EV İŞİ VE BOŞ ZAMANLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Emir PEHLİVAN
(Yüksek Lisans Tezi)**

İstanbul, 2022

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
İKTİSAT TEORİSİ BİLİM DALI

NE EĞİTİMDE NE DE İSTİHDAMDA OLAN GENÇLERİN ZAMAN
YOKSULLUĞU BAĞLAMINDA EV İŞİ VE BOŞ ZAMANLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ

Emir PEHLİVAN
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2022

İÇİNDEKİLER

Tablo Listesi.....	iii
Şekiller Listesi.....	iii
ÖZET.....	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı	2
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Kapsamı	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. İşgücü piyasası	6
2.2. Türkiye’de İstihdam Durumu	8
2.3. Türkiye’de İstihdam Ve İşgücünün Dışında Kalma Nedenleri.....	10
2.4. İşsizlik ve Genç İşsizlik Olgusu	11
2.5. NEET Nedir?	12
2.6. NEET ve Genç İşsizlik Farkı.....	14
2.7. Türkiye’de NEET Olmak	15
2.8. NEET Olmanın Dezavantajları.....	16
2.8.1. Suç.....	17
2.8.2. Uyuşturucu.....	18
2.8.3. Erken Evlilik.....	18
2.9. Gençlerin NEET Olma Nedenleri.....	18
2.9.1. Cinsiyet.....	19
2.9.2. Yaş	20
2.9.3. Gelir Düzeyi	20
2.9.4. Medeni Durum.....	20
2.9.5. Eğitim Düzeyi.....	21
2.9.6. Yoksulluk	21
2.10. Yoksulluk ve Kadın	22
2.11. Türkiye’de Kadın	25
2.12. Görünmeyen Emek Olarak Ev İşİ	31
2.13. Ev İşinin Tarihteki Yeri.....	32
2.14. Beyond GDP (GSYH’nin Ötesi)	34

2.15. Zaman Kullanım Anketleri	36
2.12. Uluslararası Alanda Yapılan Zaman Kullanım Anketleri	36
2.13. Zaman Yoksulluğu	39
3. Uluslararası Zaman Yoksulluğu Araştırmaları	41
3.1. Amerika Kıtası.....	41
3.2. Asya Kıtası	43
3.3. Avrupa Kıtası.....	45
3.4. Afrika Kıtası	47
3.5. Diğer	49
3.6. Türkiye Zaman Kullanım Araştırmaları	50
4. YÖNTEM.....	54
4.1. Araştırma Modeli	54
4.3. Veri Toplama Araçları.....	56
4.4. Verilerin Toplanması	57
4.5. Verilerin Analizi	57
5. BULGULAR VE YORUMLAR.....	60
5.1. BETİMSSEL ANALİZ	60
5.1.1. Cinsiyet.....	60
5.1.2. Yaş	61
5.1.3. Eğitim	64
5.1.4. Medeni Hal.....	66
5.1.5. Gelir	68
5.2. REGESYON ANALİZİ	69
5.2.1 Hafta İçi Ev İşi.....	69
5.2.2 Hafta Sonu Ev İşi.....	69
5.2.3. Hafta İçi Boş Zaman	70
5.2.4. Hafta Sonu Boş Zaman	71
5.2.5. Hafta İçi Çocuk ve Yaşlı Bakımı.....	72
5.2.6. Hafta Sonu Çocuk ve Yaşlı Bakımı.....	73
6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	75
6.1. Sonuçlar ve Tartışma	77
6.2. Öneriler	78
KAYNAKÇA	82

Tablo Listesi

Tablo 1.1. Ev İşlerinin Genellikle Kim Tarafından Yapıldığı.....	4
Tablo 2.1. İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşteki Durumu - Erkek.....	9
Tablo 2.2. İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşteki Durumu - Kadın.....	9
Tablo 2.3 Erkeklerin Yıllar İçinde İşgücünün Dışında Kalma Nedenleri	10
Tablo 2.4. Kadınların Yıllar İçinde İşgücünün Dışında Kalma Nedenleri	11
Tablo 2.5 Genç İşsizlik Ve Neet Oranları Farkı	15
Tablo 2.6 Cinsiyete Göre Bitirilen Son Öğrenim Kurumu, Erkek	26
Tablo 2.7. Cinsiyete Göre Bitirilen Son Öğrenim Kurumu - Kadın	15
Tablo 2.8. Yerel Yönetimlerde Erkek Ve Kadın Oranı	29
Tablo 2.9. Yaş Grubu Ve Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Oranları.....	31
Tablo 4.1. Neet Grubunun Ayrıştırılması	56
Tablo 4.2. Bağımlı Ve Bağımsız Değişkenler	59
Tablo 5.1.1 Faaliyet Türü Ve Cinsiyete Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi	61
Tablo 5.1.2. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Yaş Gruplarına Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi	63
Tablo 5.1.3. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Eğitim Durumuna Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi	65
Tablo 5.1.4. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Medeni Duruma Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi	67
Tablo 5.1.5. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Medeni Duruma Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi	68
Tablo 5.2.1 Hafta İçi Ev İş Regresyon Analizi	69
Tablo 5.2.2 Hafta Sonu Ev İş Regresyon Analizi	70
Tablo 5.2.3 Hafta İçi Boş Zaman Regresyon Analizi.....	71
Tablo 5.2.4 Hafta Sonu Boş Zaman Regresyon Analizi.....	72
Tablo 5.2.5 Hafta İçi Çocuk Ve Yaşlı Bakımı Regresyon Analizi	73
Tablo 5.2.6 Hafta Sonu Çocuk Ve Yaşlı Bakımı Regresyon Analizi.....	74

Şekiller Listesi

Şekil 2.1. Emek Arzının Belirleyicileri	6
Şekil 2.2. Nüfusun İşgücü Durumu	8
Şekil 2.3 Dünyadaki Gelirin Kadınlar Tarafından Elde Edilme Yüzdesi	22
Şekil 2.4 Cinsiyet Ve Okuryazarlık Durumuna Göre Nüfus	27
Şekil 2.5 20-24 Yaş Grubunda Olup 18 Yaşından Önce Evlenen Bireylerin Oranı	28
Şekil 2.6 Çalışma Hayatı Süresi, 2013-2019.....	29
Şekil 2.7 İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri, 2014-2020, Tük, İşgücü İstatistikleri	30
Şekil 2.8 1984'e Kadar Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler	37
Şekil 2.9 1985'ten 1994'e Kadar Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler.....	37
Şekil 2.10 1995'ten 2004'e Kadar Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler.....	38
Şekil 2.11 2005'ten sonra Zaman Kullanım Anketleri ve Ülkeler	38

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye’de yaşayan, 15-29 yaş arasında olan ve ne eğitimde ne de istihdamda yer almayan grup olan NEET’lerin (Not in Education, Entertainment or Training) zaman yoksulluğunu araştırmaktadır. NEET’ler, işgücü piyasasından genç yaşta uzak kalmaları nedeniyle hayatlarının ileri aşamalarında iş bulmakta zorlanmaktadırlar. İş bulabilenler ise daha düşük ücretle çalışmak durumunda kalmaktadırlar. Dinamik ve geliri olmayan bu grubun suça karışma olasılıkları da daha fazladır. Bu nedenler dolayısıyla söz konusu grup oldukça kırılgandır. Araştırma söz konusu kırılgan gruba odaklanmaktadır. Araştırma veri seti TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi mikro verisidir. Anket kapsamında 10 yaş ve üzerinde 25.109 kişinin verisi toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 15-29 yaş arasındaki NEET’ler olması nedeniyle, söz konusu grup ayrıştırılmıştır. Ayrıştırma sonucunda çalışma grubu 1.238 kadın ve 403 erkek olmak üzere toplamda 1.642 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmada; kişilerin işgücü piyasasından uzak kalmasında, emek arzı belirleyicisi olarak boş zamanın önemli bir faktör olup olmadığı, toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden incelenmektedir. Yöntem olarak En Küçük Kareler Yöntemi (EKKY) kullanılmış olup, uluslararası literatürle uyumlu bulgulara ulaşılmıştır. Türkiye’de 15-29 yaş arasında NEET statüsünde olan kadınların aynı statüdeki erkeklere oranla yaklaşık üç kat daha fazla ev ve bakım işi yaptıkları tespit edilmiştir. NEET’lerin boş zamanları incelendiğinde kadınların, erkeklere kıyasla yaklaşık iki kat daha az boş zamana sahip oldukları tespit edilmiştir. Boş zamanın kalitesi incelendiğinde ise, NEET kadınların boş zamanlarını erkeklere kıyasla iki kat daha fazla evde geçirdikleri ve yanlarında 10 yaş altı bir çocuk bulunma ihtimalinin de iki kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda Türkiye’de NEET statüsünde olan kadınlar, toplumsal olarak, ev ile birlikte değerlendirilmekte ve hayatlarını ev temelli kurmaktadırlar. Söz konusu grubun kırılgan olması ve NEET statüsünde olmanın kalıcı etkileri olduğu göz önüne alındığında, gruba yönelik olarak cinsiyet eşitliği güden politikalar tartışılmalıdır. Uluslararası bağlamda yürütülen çalışmalarda, cinsiyet eşitliği güden aile politikalarının cinsiyet eşitsizliğini azalttığı tespit edilmiştir.

ARBSTRACT

This study investigates the time poverty of NEET's (Not In Education, Entertainment or Training), who are live in Turkey and between the ages of 15-29 and are not in education, entertainment or training. NEET's are having trouble finding a job later in life due to being out of the labor market at a young age. Those who manageto find a job have to work for lower wages. This dynamic and incomless group is also more likely to be involved in crime. For these reasons, this group is quite fragile. The research focuses on this issue. The research dataset ise the microdata of the TUIK 2014/15 Time Use Survey. Within the scop of the survey, data of 25,109 persons aged 10 and over has been collected. Since the study group of the research was NEET's between the ages of 15-29, this group was decomposed. As a result, the study group was determined as 1,642 persons in total, 1,239 woman and 403 men. In this study; whether leisure time as a determinant of labor supply is an importat factor in people staying away from the labor market is examined through gender roles. The Least Squares Method (LCS) was used as the method, and findings consistent with the internatinoal literature were obtained. It has been determined that women with NEET status between the ages of 15-29 in Turkey do about three times more homework and care work than men with the same status. When their leisure time is examined, it has been determined that NEET women have approximately two times less free time than men. When the quality of leisure time was examined, it was found that NEET women spent their free time at home two more times than men and were twice as likely to have a child under 10 years old with them. In line with these results, women with NEET status in Turkey are socially evaluated together with the home and they establish their lives based on the home. Considering the fragility of the group in question and the permanent effects of being in NEET status, gender equality policies towards the group should be discussed. In study conducted in the international context, it has been determined that gender equality family policies reduce gender inequality.

TEŞEKKÜR

Danışmanlığımı üstlenen, değerli bilgi ve zamanını esirgemeyerek katkılarıyla beni yönlendiren kıymetli hocam Prof. Dr. Devrim DÜMLÜDAĞ'a, Ekonometrik model kurmak ve analiz etmek konusunda yol gösteren ve destekleyen Arş. Gör. Halit SAĞLAM ve Arş. Gör. Şaban KIZILARSLAN'a, desteklerini esirgemeyen ve zaman yönetimi konusunda esneklik sağlayan Uğur SÜTCÜ başta olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma, hayatım boyunca her zaman olduğu gibi yanımda olan annem Vecibe PEHLİVAN'a, merhum babam Muammer PEHLİVAN'a, her soruma sabırla cevap veren abim Emre PEHLİVAN'a, her sayfayı özenle okuyan, sevgi ve anlayışla yükümü hafifleten Kardelen TÜRKAN'a ve tez çalışmam boyunca varlıklarıyla ve fikirleriyle destekleyen tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

İstanbul, 2022

Emir Pehlivan

SİMGELER VE KISALTMALAR

AHTUS : American Heritage Time Use Study

eIJTUR : electronic International Journal of Time Use Research

GSYH : Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

HETUS : Harmonised European Time Use Studies

ILO : International Labour Organization

NEET : Not In Education, Employment Or Training

OECD : Organisation for Economic Co-operation and Development

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

SDSN : Sustainable Development Solutions Network

1. GİRİŞ

Klasik iktisadın başlıca varsayımlarından en önemlilerinden birisi, ekonomik aktörlerin (bireylerin) homoeconomicus olmasıdır. Ekonomik insan olarak Türkçeleştirilen homoeconomicus; tam bilgiye sahip, rasyonel kararlar alan ve çıkarlarını maksimize eden insan olarak tasvir edilir. Homoeconomicus tüketici yönüyle bu tür özelliklere sahipken, üretici yönüyle emek arz edendir. Klasik iktisada göre, homoeconomicusun emek arz edebileceği alternatif seçimler yer almaktadır. Bu alternatif seçimler arasında tercih özgürlüğü ise yine kendisine aittir. Söz konusu seçim şansı, yalnızca iş imkânlarının çokluğu anlamında değildir. Çalışmak isteyen homoeconomicuslar aynı zamanda çalışmak istediği süreyi de, yine kendileri özgürce belirlerler. Kişiler yirmi dört saatlerinde boş zamanlarından feragat ederek ücret kazanırlar. Daha fazla ücret kazanmak için boş zamanlarından daha fazla feragat ederler. Her feragat edilen boş zamanın değeri artmaktadır, her kazanılan ücretin değeri de azalmaktadır. Homoeconomicus bu denklemde boş zamanlarını ve ücretlerini kendisi için en uygun olacak şekilde dengeye getirir. Denge mekanizması homoeconomicusun alternatiflere sahip olması, söz konusu alternatifler hakkında tüm bilgiye sahip olması ve bu alternatifler arasında özgür ve rasyonel şekilde karar vermesi varsayımları geçerliiyken kurulabilmektedir. Bu ayarlamayı yaparken tüm bilgiye sahip, alternatifleri arasında özgür şekilde ve rasyonel olarak yapar.

Emek arz eden olarak homoeconomicusun bu alternatiflere sahip olması, özgür ve rasyonel seçim yaptığı varsayımları, zaman kullanım araştırmaları ile sınanabilir hale gelmektedir. Yapılan araştırmalar ile mikro düzeyde gelire ve makro düzeyde GSYH'ye (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) odaklanan politikaların yeterli olmadığı ortaya koyulmuş ve boş zamanın araştırılmasıyla farklı analizler sunulmuştur. Bu araştırmada ise Türkiye'de 15-29 yaş grubundaki NEET'lerin işgücünün ve eğitimin dışında kalma nedenleri, zaman kullanım araştırmalarından yararlanılarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmada, eğitimde ve istihdamda olmayan (NEET) 15-29 yaş arasındaki grup, TÜİK Zaman Kullanım Anketi (2014/2015) mikro verilerinden yararlanarak analiz edilmiştir. Cinsiyet, yaş, eğitim, medeni durum, hanedeki çocuk varlığı ve hanede yaşlı varlığı değişkenlerine göre ev işi, boş zaman ve çocuk/yaşlı bakım faaliyetlerine ayrılan zaman kullanımlarının farklılaşıp farklılaşmadığı, Stata 15.0 x64 programı kullanılarak regresyon analizine tabi tutulmuştur. Yöntem olarak, akademik literatürle benzer şekilde En Küçük

Kareler Yöntemi (EKKY) kullanılmıştır. Çalışmanın temel bulguları uluslararası akademik literatürle benzer şekildedir. Türkiye’deki 15-29 yaş arasındaki NEET’lerde kadınların erkeklere göre daha fazla ev işi yaptıkları, daha fazla bakım faaliyetlerinde bulundukları ve daha az boş zamana sahip oldukları tespit edilmiştir. Boş zamanın kalitesi betimsel analiz ile incelendiğinde kadınların boş zamanlarının çoğunu evde geçirdikleri; erkeklerin ise boş zamanlarını ev dışında geçirdikleri ve yanlarında hane dışında bir birey varlığının kadınlara oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Hanede çocuk varlığı ise hem kadının hem erkeğin zaman yoksulluğunu arttırırken kadınlarda bu etkinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

1.1. Araştırmanın Problemi ve Amacı

Homoeconomicus, tüm bilgilere sahip olarak alternatif seçimler arasında özgürce seçim yaparak amacı doğrultusunda optimum karar veren olarak tasvir edilir (Sesselmeier vd. 2010). Tanımdan da anlaşılabilceği üzere optimum kararın verilmesinde olmazsa olmaz birkaç unsur bulunmaktadır. Bunlar; bireylerin tam bilgiye sahip olması, özgür olması ve alternatif seçimlerin olmasıdır.

“Homoeconomicus” kavramının John Stuart Mill tarafından yaratılmış olduğu düşünülse de Mill bu sıfatı kendi yazılarında kullanmamıştır ancak kavramın ortaya çıkışında katkısı vardır. Çünkü “homoeconomicus” kavramı Mill’in çalışmasına tepki olarak ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılın sonlarında homoeconomicus kavramının kendisi, Mill’in teorik soyutlamalarına yönelik yaygın bir düşmanlığı yansıtan aşağılayıcı bir çağrışım taşımaktaydı (Persly J.;1995).

Homoeconomicus kavramı 1888 yılında John Kell Ingram'ın “A History of Political Economy” kitabından beri (İngram kitabında, Mill’i para kazanan hayvanların teorilerini yapmakla eleştirmişti.), kavramın dayandırıldığı ekonomik teorilerin eleştirilerinde sıklıkla kullanılmaktadır.

Varsayım olarak homoeconomicus, emek piyasasında emek arzı olarak yer almaktadır. Emek arzını boş zaman ve gelir durumu arasında seçeceği özgür tercihler bütünü içinde belirler. Klasik yazında homoeconomicus zaman yoksulu olamaz, o sadece daha fazla kazanmak için boş zamanından gönüllü olarak daha fazla vazgeçebilir. Dilediği kadar boş zamanından vazgeçerek dilediği kadar kazanır. Özetle homoeconomicus boş zamanın marjinal maliyeti arttıkça boş zamanı tercih ederek daha az kazanır; gelir kaybının marjinal maliyeti arttıkça boş zamanı yerine çalışmayı tercih eder. İkisinin marjinal maliyetinin eşit

olduğu yerde boş zaman ve ücret dengesini mükemmel şekilde kurar. Bu şekilde bir zaman kısıtı ile karşı karşıya kalmaz. Çünkü homoeconomicus zaman kısıtı olsaydı boş zamanın marjinal maliyeti daha fazla olduğu (ve özgür seçim şansı olduğu) için boş zamanı daha fazla tercih ederdi.

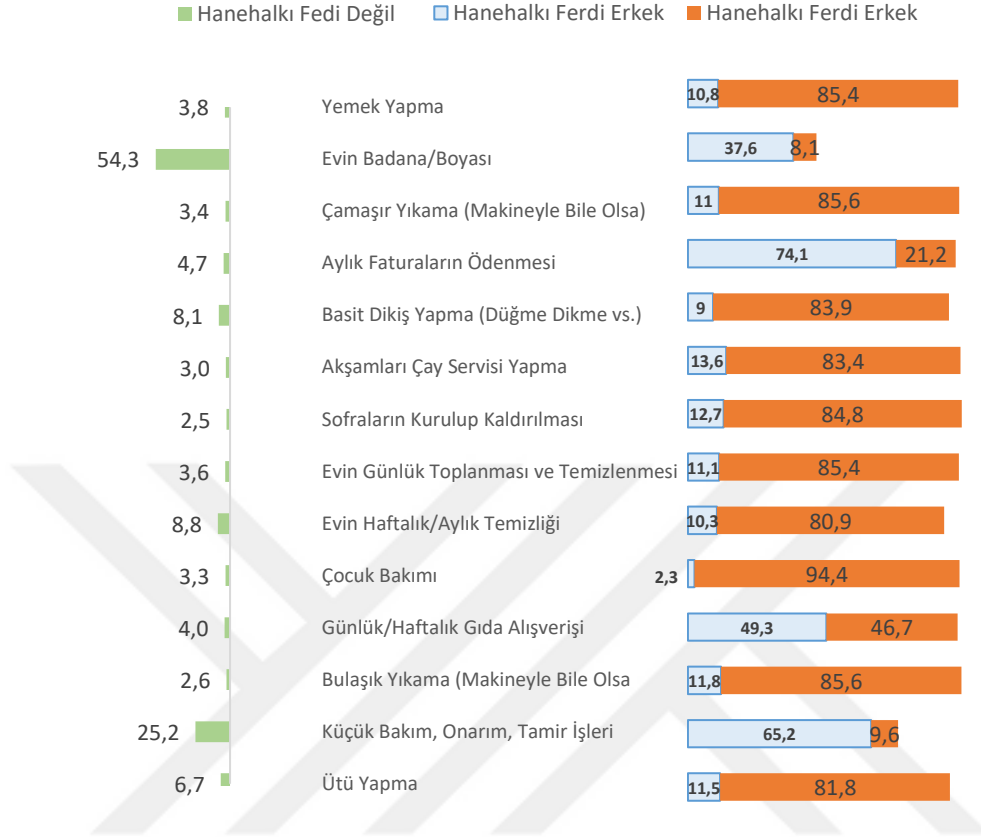
Bu araştırmada homoeconomicusun alternatif seçimlerinin olduğuna dayanan varsayımların emek piyasası bağlamında gerçekliği sorgulanmış ve sonuçları toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmiştir. Bunu yaparken TÜİK 2014/5 Zaman Kullanım Anketi'nden yararlanarak işgücü piyasası için kırılgan olan NEET (Ne Eğitimde Ne İstihdamda) statüsünde olan grubun zaman yoksulluğu araştırılmıştır. Özellikle söz konusu grup için yalnızca gelirin değil, zamanın da emek arzı girdisi olarak kabul edilmesi ve politikaların bu çerçevede oluşturulması önemlidir. Çünkü NEET'lerin işgücü piyasasından uzak kalması toplumsal bağlamda sosyolojik, bireysel bağlamda psikolojik sonuçlara gebe dir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Zaman yoksulluğu ile ilgili literatür, ev ve bakım işlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gözler önüne sermektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan grup ise Ne Eğitimde Ne de İstihdamda Olmayanlar (NEET) grubudur. Söz konusu grubun genç işsizlikle önemli farkları bulunmaktadır. Genç işsizlik yalnızca iş arayanları kapsarken, NEET grubu ise aktif nüfusu ve işgücüne dâhil olamama durumlarını da kapsar.

Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ev işlerinin cinsiyetlere göre dağılımından görülebilmektedir. Ev işlerinin genellikle kim tarafından yapıldığına ilişkin veriler, TÜİK tarafından yürütülen Aile Yapısı Araştırması'ndan elde edilebilmektedir. TÜİK (2021) araştırması ev işleri olarak nitelendirilen birçok faaliyetin kadınlar tarafından yürütüldüğünü göstermektedir (Tablo 1.1.). Örneğin; yemek yapma, çamaşır yıkama, çay servisi yapma, evin toplanması ve temizlenmesi, evin genel temizliği, bulaşıkların yıkanması ve ütü yapma faaliyetleri yaklaşık %85 oranında kadınlar tarafından yapılmadır. Erkekler ise aylık fatura ödenmesi ve küçük bakım onarım faaliyetleri yürütmektedir. Günlük/haftalık gıda alışverişinin ise ortak olarak yürütüldüğü görülebilmektedir.

Tablo 1.1. Ev İşlerinin Genellikle Kim Tarafından Yapıldığı, %
Kaynak: Aile Yapısı Araştırması, (TÜİK; 2021)

Emek arzının bileşenleri göz önüne alındığında Türkiye’deki NEET’lerin boş zaman konusunda karar sahibi olup olmadıklarının incelenmesi, söz konusu kırılgan grup için politika üretebilme kabiliyeti açısından önemlidir.

Bu çalışmanın özgünlüğü; literatürde kullanılan zaman yoksulluğu hesaplama tekniklerini Türkiye’deki NEET grubu üzerinde uygulaması ile farklı bir analiz sunmasıdır.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Araştırma, kullanılan veri gereği Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını kapsamaktadır. TÜİK (2014/15) araştırmasının örneklemini toplamda 9.073 hane ve 25.109 ferttir. Araştırmanın çalışma grubu ise NEET grubudur. **Dolayısıyla anket gerçekleştirilen grupta herhangi bir kursa devam etmeyenler, eğitime devam etmeyenler ve herhangi bir işte çalışmayanlar filtrelenmiştir. Filtre sonucunda çalışma grubu 1.238 kadın ve 403 erkek olmak üzere 1.642 kişi olarak belirlenmiştir. NEET kadın örnekleminin daha fazla olması, işgücüne katılım oranlarının kadınlarda daha düşük olması ile açıklanabilir. TÜİK (2020) İşgücü**

İstatistikleri'ne göre kadınların işgücüne katılım oranı 2020'de %27,5, erkeklerin ise %50,1 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam oranı ise kadın ve erkekte sırasıyla 19,2 ve 38,8'dir.

Ayrıca anketin kapsadığı kitle olarak bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan kurumsal olmayan sivil nüfus kapsamındaki tüm hanehalkı fertleri dâhil edilmiştir. Kurumsal nüfus olarak tanımlanan üniversite öğrenci yurdu, huzurevi, yetiştirme yurdu ve hapisanede bulunanlar ile kışla ve ordu evlerinde ikamet edenler kapsamamıştır.

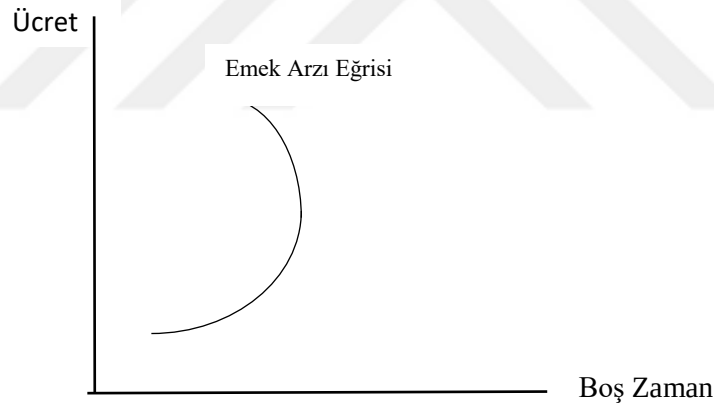

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İşgücü piyasası

İşgücü piyasası, Neoklasik iktisat yazınında sosyal, kültürel ve psikolojik etmenlerden soyut, homoeconomicusun alternatif seçimlerinin olduğu bir piyasadır (Aydın ve Dayıoğlu; 2020). Bireyler özgürce aldığı çalışma seçimiyle zamanlarının ne kadarıyla ücret kazanacaklarına karar verirler. İşgücü piyasasına girmek isteyen bireyler emek arzını, bir boş zaman ve ücret yelpazesinde çalışmanın getireceği fayda (ücret) ve maliyet (boş zaman) arasında özgürce seçim yaparak belirler (Şekil 2.1.). Bireyin çalışma süresi arttıkça ücret artar ancak boş zamanı azalır. Yaşamak için yirmi dört saati olan insan daha fazla ücret almak için daha fazla boş zamanından feragat etmek durumunda kalır. Başka bir deyişle, artan gelirin marjinal faydası azalmaktadır. Bu noktada birey, gelir ve boş zaman arasında optimum noktada seçimi yapmaktadır. İşsizlik olgusu ise bireylerin denge ücret düzeyine razı olmaması ile açıklanmaktadır (Ardıç ve Aydın, 2011).

Şekil 2.1. Emek Arzının Belirleyicileri

İşgücü piyasasının bir diğer bileşeni ise firma emek talebidir. Firma emek talebi, emeğin marjinal ürünü ile reel ücret tarafından belirlenir. Emek veriminin reel ücrete eşitlendiği noktada firma emek talebi gerçekleşir. Tek bir firma için geçerli olan söz konusu açıklamalar tüm piyasa için de geçerlidir (Snowdon, 1996).

İşgücü piyasasında denge, emek arz ve talebinin kesiştiği noktada gerçekleşir. Neoklasik işgücü modelinde çalışmak isteyen bireyler verilen ücrete (emeğin marjinal ürün değerine) razı olduklarında iş bulurlar. Modelde ekonomi tam istihdamdadır. Tam istihdam, mevcut ücret düzeyinde çalışmak isteyen herkesin iş bulacağı anlamına gelmektedir. Mevcut ücret düzeyinde çalışmak istememek iradidir ve bu bireyler iradi işsiz olarak tanımlanırlar.

Modeldeki tek işsizlik türü iradi işsizliktir. Gayri iradi işsizlik söz konusu değildir. Gönüllü işsiz veya iradi işsizler ise işsiz olarak kabul edilmemektedir (Ardıç ve Aydın; 2011).

Neoklasik iktisat yazınında tamamen “gönüllü” olarak işsiz olunabilirken, tam istihdam analizine yapılan Keynesyen eleştiri ile birlikte işsizlik olgusuna olan bakış açısı değişmektedir (Bulutay, 1995). Eksik istihdam analizi ile birlikte gönüllü olmayan işsizlik olgusu da iktisat yazınında yerini almıştır. Ancak burada da ücret analizi yapılarak, bireylerin mevcut ücret düzeylerine razı oldukları durumda dahi toplam talep eksikliği nedeniyle işsizlik yaşayabileceklerine dikkat çekilmiştir. Teoriye göre toplam talepteki yetersizlik, bireylerin az sayıda mal talep etmeleri sonucunda, esasında türev talep olan işgücü talebinde de yetersizliğe neden olmaktadır. Söz konusu durumda işsizlik olgusu ile karşılıklı ve çözüm olarak hükümet politikaları ile piyasa müdahalesi önerilmektedir. Müdahale tercihleri ise işsizlik durumunda parasal ve mali genişleme olarak karşımıza çıkmaktadır (Ataman B. C., 1998).

Moneterist yaklaşımda ise gayri iradi işsizlik yerini doğal işsizliğe bırakmaktadır. Doğal işsizlik, tam istihdamdaki bir ekonomide bile görülen işsizliktir. M. Friedman’ın geliştirdiği doğal işsizlik insanların kendi istekleri ile işten ayrılmaları, yeni iş aramaları veya işgücünden çıkmaları gibi geçici ve yapısal işsizlikleri kapsar. Geçici işsizlik daha iyi koşullarda çalışmak isteyen insanların işlerinden ayrılmasını ifade ederken yapısal işsizlik sektörün yapısının değişmesiyle bireylerin becerilerinin uyuşmadığı durumu ifade etmektedir. Özetle doğal işsizlik, işgücü piyasasında emek arz ve talebinin örtüşmemesi olarak ifade edilir. Friedman; işini kaybeden kişinin iş bulmak için yeterince baskı hissetmemesi, bu kişinin iş arama süresini uzatacağını ve mevcut açık işler arasında daha seçici davranacağını ileri sürmektedir (Friedman, 1977).

Yeni keynesyen iktisatçılar ise işsizliği NAIRU, yani enflasyon yaratmayan işsizlik olarak tanımlar. NAIRU işsizliğin doğal işsizlikten farkı, rekabetçi olmayan piyasaları da kapsamasıdır (Snowdon vd., 1996). Modele göre işsizlik oranı NAIRU’nun altında ise enflasyonu artış yönünde baskılayacak, üzerinde ise düşüş yönünde baskılayacaktır. Dolayısıyla enflasyon oranı ile uyumlu, yani enflasyonu arttırmayacak bir işsizlik oranı, NAIRU değeri ile aynı olacaktır (Stiglitz, 1997).

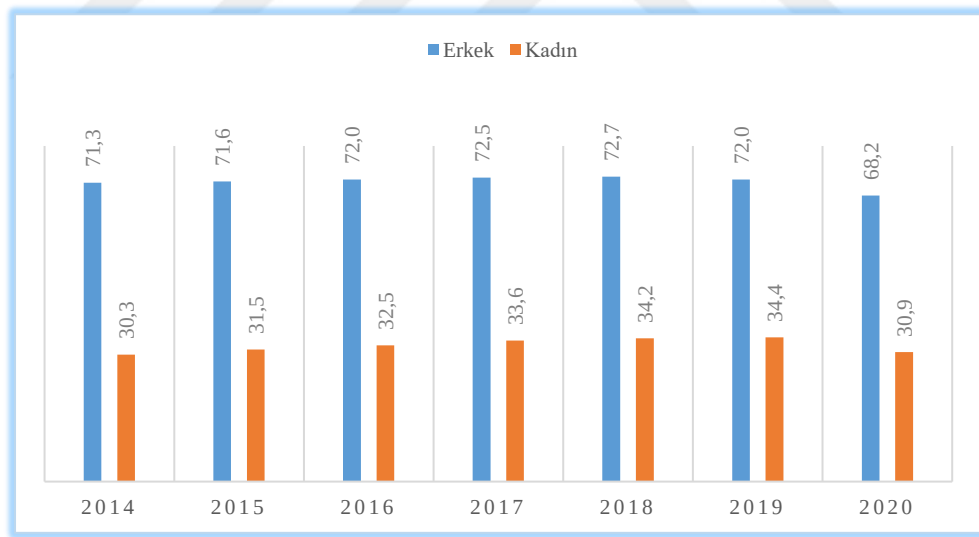
Türkiye’de İşgücüne Katılım Oranı

İşgücüne katılım oranını Türkiye’de TÜİK hesaplamaktadır. İşgücüne katılım oranı, işgücünün iktisadi olarak aktif nüfusa oranlanmasıyla bulunur. İktisadi olarak aktif nüfus ise çalışma çağındaki nüfusu, yani 15-64 yaş grubu aralığındaki nüfusu ifade eder. Böylelikle işgücüne katılım oranı, işsizlik kavramından daha geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir.

Türkiye’de işgücüne katılım oranının, TÜİK İşgücü Anketi’ne göre yıllar içinde aynı kaldığı görülmektedir (Şekil 2.2.). 2020 yılında bir düşüş gerçekleştiği görülebilmekle birlikte, 2020 yılının Covid-19 pandemisi şartlarında geçtiği göz önüne alındığında bu durumun istisna olduğu sonucu çıkartılabilir.

2014’ten 2019’a kadar geçen altı yılda kadınların işgücüne dahil olma oranı yalnızca %4,1 artabilmiştir. Erkeklerdeki artış %0,7’de kalmıştır. Söz konusu artış oranlarındaki farka rağmen, erkeklerin kadınlardan iki kattan daha fazla oranda işgücüne katılım oranına sahip olduğu görülebilmektedir.

Şekil 2.2. Nüfusun İşgücü Durumu

Kaynak 2014-2020, TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2014-2020, 15+ Yaş

2.2. Türkiye’de İstihdam Durumu

TÜİK’e göre istihdam edilenler; işbaşında olan ve olmayan grupların, kurumsal olmayan nüfus arasında çalışma çağındaki olanları ifade etmektedir. Yine TÜİK’e göre kurumsal olmayan nüfus ise ‘‘üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.’’

Tablo 2.1. ve Tablo 2.2., Türkiye’de yıllar içinde istihdam edilen nüfusun işteki durumunu, tarım ve tarım dışı farkı gözeterek sunmaktadır. Tablolar incelendiğinde tarım dışında en büyük çoğunluğun; ücretli, maaşlı ve yevmiyeli çalışan olduğu görülmektedir. İşveren ve kendi hesabına çalışma, tarım dışı sektörde ikinci sırada yer almaktayken, tarım sektöründe erkekler için ilk sırada, kadınlar için ikinci sırada yer almaktadır. Tarım sektöründe kadınlar, birinci sırada ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Bu durum, tarım sektöründe kadınların emeğinin ücretsiz olduğunu göstermektedir. Son olarak tarım dışı sektörlerde ücretsiz aile işçisi konusunda cinsiyet eşitsizliğinin olmadığı gözlemlenebilir.

Tablo 2.1. İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşteki Durumu - Erkek

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2020

YIL / STATÜ ERKEK	Tarım				Tarım dışı			
	Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi	Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi
2014 YILI	2 937	332	1 984	621	15 307	12 166	2 872	268
2015 YILI	2 956	371	1 996	589	15 606	12 485	2 844	276
2016 YILI	2 920	345	1 990	585	15 973	12 756	2 938	279
2017 YILI	2 993	356	2 064	574	16 467	13 069	3 095	302
2018 YILI	2 943	341	2 043	560	16 776	13 302	3 160	314
2019 YILI	2 856	341	1 959	556	16 299	12 928	3 072	299
2020 YILI	2 825	402	1 872	551	15 681	12 589	2 844	248

Tablo 2.2. İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Göre İşteki Durumu - Kadın

TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2020

YIL / STATÜ KADIN	Tarım				Tarım dışı			
	Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi	Toplam	Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	İşveren ve kendi hesabına	Ücretsiz aile işçisi
2014 YILI	2 533	214	272	2 047	5 156	4 413	524	219
2015 YILI	2 527	228	261	2 039	5 531	4 743	542	247
2016 YILI	2 384	203	252	1 929	5 928	5 073	594	261
2017 YILI	2 471	214	260	1 997	6 258	5 322	675	261
2018 YILI	2 353	203	270	1 880	6 665	5 689	717	258
2019 YILI	2 241	211	239	1 791	6 683	5 736	692	256
2020 YILI	1 891	192	200	1 499	6 415	5 536	704	175

2.3. Türkiye’de İstihdam Ve İşgücünün Dışında Kalma Nedenleri

TÜİK 2020 İşgücü Anketine göre Türkiye’de işgücüne katılmama nedenleri Tablo 2.3. ve Tablo 2.4.’te gösterilmiştir. 2014’ten 2020’ye geçen yedi yıllık dilimde sürede 2020’de kadınların ev işleriyle meşgul olma nedeninin %9’luk azalışı haricinde bir değişiklik görülememektedir. Aynı şekilde erkeklerde de emeklilik durumunda bir azalış gözlemlenmektedir. 2020 yılında yaşanan pandemi koşulları nedeniyle oranların anlamlılığı eleştiriyeye açıktır.

Tablo 2.3.’ten görülebileceği üzere erkeklerin işgücünün dışında kalmalarındaki en büyük neden ortalama %40 ile emeklilik, %26 ile eğitim/öğretim ve %16 ile çalışamaz halde durumu olmuştur. İş aramayıp, çalışmaya hazır olan- İş bulma ümidi olmama durumu nedeniyle işgücünün dışında kalma ise %5 oranında gerçekleşmiştir. Erkeklerde ev işleriyle meşgul olmaları nedeniyle işgücünün dışında kalma oranı ise %0 olarak göze çarpmaktadır.

Tablo 2.3. Erkeklerin Yıllar İçinde İşgücünün Dışında Kalma Nedenleri

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2014-2020, 15+ yaş, Erkek

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	ORTALAMA
İş aramayıp, çalışmaya hazır olan-İş bulma ümidi olmayanlar	5%	5%	5%	5%	4%	4%	8%	5%
İş aramayıp, çalışmaya hazır olan-Diğer	8%	7%	7%	7%	6%	6%	11%	7%
Mevsimlik çalışanlar	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
Ev işleriyle meşgul	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Eğitim/Öğretim	27%	27%	27%	27%	26%	25%	21%	26%
Emekli	37%	39%	39%	41%	42%	44%	37%	40%
Çalışamaz Halde	17%	17%	17%	16%	16%	15%	16%	16%
Diğer	6%	5%	4%	5%	5%	6%	7%	5%

Kadınlarda ise Tablo 2.4.’ten görüleceği üzere en yüksek oranlar ortalama %55 ile ev işleriyle meşgul olma, %13 ile çalışamaz halde ve %11 ile eğitim/öğretimde olma durumları olmuştur. İş aramayıp, çalışmaya hazır olan- İş bulma ümidi olmama durumu nedeniyle işgücünün dışında kalma ise %1 oranında gerçekleşmiştir. Söz konusu istatistikler kadınların eğitim hayatından uzak kalışı ve görünmeyen emek bağlamında incelendiğinde; Türkiye’de

yaşayan, çalışmak isteyip de iş aramayan kadınların yarısından fazlasının ev işi yaptıkları için işgücünün dışında kaldıkları tespit edilebilir.

Tablo 2.4. Kadınların Yıllar İçinde İşgücünün Dışında Kalma Nedenleri

Kaynak: TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2014-2020, 15+ yaş, Kadın

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	ORTALAMA
İş aramayıp, çalışmaya hazır olan -İş bulma ümidi olmayanlar	1%	1%	1%	1%	1%	1%	3%	1%
İş aramayıp, çalışmaya hazır olan -Diğer	6%	6%	6%	5%	6%	6%	8%	6%
Mevsimlik çalışanlar	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Ev işleriyle meşgul	58%	57%	55%	55%	55%	56%	47%	55%
Eğitim/Öğretim	11%	11%	12%	11%	12%	11%	11%	11%
Emekli	4%	5%	5%	5%	6%	6%	6%	5%
Çalışamaz Halde	12%	13%	13%	13%	13%	13%	15%	13%
Diğer	7%	7%	7%	8%	8%	7%	10%	8%

2.4. İşsizlik ve Genç İşsizlik Olgusu

İşsizlik; Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından, belirli bir referans döneminde iş arama faaliyetinde bulunan ve mevcut koşullarda işbaşı yapmaya hazır halde olmayan çalışma çağındaki kişiler olarak tanımlanmaktadır (ILO,2015). Tanımda dikkat çeken 3 nokta; kişinin çalışma isteği, kişinin çalışmaya elverişli olması ve bu iki durum sağlanmış olmasına rağmen kişinin işsiz olması durumudur (Ören ve Şahverdioğlu, 2016). Başka bir tanıma göre işsizlik, çalışma isteği olduğu halde cari ücret düzeyinden (reel ücret) iş bulamayanları ifade etmektedir. (Bayrakdar ve İncekara, 2013).

İşsizlik mevcut reel ücret düzeyinde çalışmak istemeyenleri oluştururken, genç işsizlik ILO tarafından 15-24 yaş arasında olan ve iki haftadan fazla süredir herhangi bir işi olmayıp aktif olarak iş arayanlar olarak tanımlanmaktadır (EuroStat, 2009). Gençler ülkenin dinamik ve yaratıcı yapısının önemli bir bileşenidir. Genç işsizlik ise bu potansiyelin kullanılamaması nedeniyle önemli bir işgücü arzı kaybıdır. Genç işsizlik, gençlerin işsiz kalmalarının bir sonucu olarak yeteneklerini kullanılamaması, zamanla yeteneklerinin körelmesi sonucunu doğurabileceği için önemli bir olgudur. İngiltere’yi kapsayan bir çalışmada, bir süre işsiz

kalan gençlerin 42 yaşına kadar ücretlerinin %13-21 oranında daha düşük seyrettiği hesaplanmaktadır (Gregg ve Tominey, 2005).

Uzun süreli işsizlik, tecrübesiz ve kırılgan olan gençlerin iş bulma ümidini kaybetmesine neden olmaktadır. İşgücü piyasasının dışında kalan bu gençler için yeni istihdam imkânları ortaya çıksa bile çalışma hayatlarının ileri safhalarında tekrar işsizlik riski ile karşılaşma ve düşük kazanç düzeylerine sahip olma ihtimali daha fazladır (Schmillen ve Umkehrer, 2013'ten aktaran OECD, 2016).

2.5. NEET Nedir?

Genç işsizlik kavramının, gençlerin işgücü piyasasına geçişinde yaşadıkları savunmasız durumu açıklamakta yetersiz kalması, hem iş hem de eğitimden ayrılan ve sosyal dışlanma riski yüksek olan bu gençler için alternatif kavram ve göstergelere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır (Eurofound, 2012).

Eğer genç işsizlik oranları yüksek ise, gençler emek piyasalarından ayrılarak eğitime devam etmeye karar verebilir, ancak bazen bunu başaramazlar ve ne eğitimde ne istihdamda olanlara katılırlar (Bruno vd. 2014). Ancak gençlerin eğitime devam etmesi bile yeterli olmamaktadır. Gençlerin yükseköğretime katılımı, genç işsizlik sorununun çözülmesi için yeterli olmamaktadır (ILO, 2020).

NEET, "Not in Education, Entertainment and Training" baş harflerinin kısaltmasıdır. NEET, işsiz olan ve eğitim veya mesleki eğitim almayan kişileri ifade etmektedir. NEET ilk olarak 1980'lerin sonlarında Birleşik Krallık'ta ortaya çıkmıştır. Esasında İngiltere'de bir çalışmada (Istance vd.;1994) söz konusu grup için "statü sıfır" ifadesi kullanılmaktaydı. Buna göre Statü 1 eğitimde olan 16 yaşın üzerindeki gençleri, Statü 2 yetiştirmede olanları, Statü 3 ise çalışanları ifade etmekteydi. Ancak Statü 0 kavramının statüsüz, eksik statülü olarak yorumlanması ve olumsuz çağrışımlarda bulunması sebebiyle kavram, NEET olarak değiştirilmiştir (Eurofound, 2012). Ancak, NEET kavramı hala gençlerin kimlik duygusunu yitirdikleri bir süreç ve istenmeyen bir deneyim olarak olumsuz anlam çağrıştırmaya devam etmektedir (Caroleo, vd.; 2020).

Kavram, Birleşik Krallık'ta ortaya çıktıktan sonra Avrupa Birliği ülkeleri tarafından kabul edilmiş ve kullanılmıştır. Birleşik Krallıkta NEET kavramı 16-18 yaş arasında eğitimde ve istihdamda olmayan, işsizlik yardımlarına erişemeyen grup için tanımlanmıştı.

Ancak literatür incelendiğinde NEET kavramına dair özellikler, zaman ve yaş grubu konusunda ortak bir tanım ya da bilginin olmadığı görülmektedir (Samoilenko ve Carter, 2015). Japonya’da NEET’ler, eğitimde ve istihdamda olmayan bekâr ve iş aramayan 15-34 yaş aralığındaki gençleri ifade etmektedir. Kore’de, aynı yaş grubu için bekâr, çalışmayan, okula veya mesleki eğitime gitmeyen, iş aramayan ve ailevi sorumluluklarını yerine getiremeyenler için kullanılmaktadır. Avustralya ve Kanada 15-29 yaş arasındakileri NEET olarak kabul ederken, Latin Amerika ülkelerinde 15-24 yaş arasındaki grup esas alınmaktadır. Türkiye’de ise NEET yaş aralığı TÜİK tarafından 15-24 yaş şeklinde belirlenmiş, sonrasında alt grupları da içerecek şekilde 15-29 yaş aralığı olarak genişletilmiştir (Ak vd.; 2021). Alt gruplar; 15-19, 20-24 ve 25-29 yaş grupları olarak 3 kategoride incelenmektedir.

Görüleceği üzere NEET konusunda çok farklı yaş grubunda çalışmalar yürütmek mümkündür. Genç nüfustan kastedilen genellikle 15-24 yaş arasındaki grup olmuştur. Ancak yaşanan iktisadi ve sosyal krizlerin 25-29 yaş grubu üzerindeki güçlü etkisi ve yükseköğretimden istihdama geçişte yaşanan sorunlar nedeniyle NEET yaş grubu 25-29 yaş grubunu da içerecek şekilde 15-29 yaş grubu olarak genişletilebilmektedir (Salvà-Mut vd. 2018). Nitekim OECD de çalışmalarında 15-29 yaş grubunu esas almaktadır. (Ak vd.; 2021)

NEET oranı ise ILO ve Eurostat tanımlamasına göre, belirli bir yaş grubu ve cinsiyette, istihdam edilmeyen ve ileri eğitim ve öğretime dâhil olmayan nüfusun yüzdesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Eurofound 2012 yılında yayımladığı raporda NEET popülasyonunu beş alt gruba ayırmıştır (Eurofound 2012):

1. Geleneksel olarak işsizler; en büyük alt gruptur. Mevcut işlerin eksikliğinden mustarip olan savunmasız bir gruptur. Uzun süreli işsizler ve kısa süreli işsizler olarak iki alt gruba ayrılır.
2. Müsait olmayanlar; genç bakıcıları, aile sorumlulukları olan gençleri ve hasta veya engelli gençleri kapsayan gruptur. Bu grup, savunmasız insanlardan oluşur. Müsait olmayanlar grubu; işgücüne veya eğitime katılabilmek için desteğe ihtiyacı olan gençler, çocuk bakımını karşılayamayan genç anneler, yüksek gelirli olup çocuklarına bakmak için işgücünden gönüllü olarak ayrılan genç anneleri içerir.

3. Ayrılanlar; iş veya eğitim aramayan ve diğer yükümlülükler veya yetersizlikler nedeniyle iş ve eğitim aramak zorunda olmayan gençleri kapsayan gruptur. Grup ayrıca cesareti kırılmış işçiler, tehlikeli ve asosyal yaşam tarzları izleyen diğer gençleri de kapsar.
4. Fırsat arayanlar; aktif olarak iş veya eğitim arayan ancak becerilerine ve statülerine uygun gördükleri fırsatları bekleyen gençlerdir.
5. Gönüllü NEET'ler ise seyahat halinde olan, sanat, müzik ve kendi kendine öğrenme faaliyetleri yürüten ve diğer yapıcı aktivitelerde bulunan gençleri içerir. Söz konusu grup, diğer gruplardaki gençlerde olduğu gibi gönülsüz NEET olmaktan kaynaklı sorunları yaşamamaktadır. Bu nedenle, NEET grubunun beşinci alt grubunu oluşturan “gönüllü NEET'ler” kendini gerçekleştirmeye öncelik verme kararı almış olabilecekleri için “savunmasız” olarak kabul edilmemektedir ve çoğunlukla herhangi bir desteğe ihtiyaç duymamaktadır (ETF, 2015).

2.6. NEET ve Genç İşsizlik Farkı

NEET kavramı, içinde genç işsizleri de barındırdığı için, söz konusu iki kavram birbirine karıştırılabilmektedir. Genç işsizlik, gençlerin emek piyasasında yaşadıkları zorlukları temsil eden önemli bir gösterge olmasına karşın eğitim veya yetiştirmede olmayan gençlerin durumunu bütünüyle yansıtmamaktadır (Susanlı, 2016). NEET tanımlaması, eğitim sistemi dışında olan, yetiştirmede ve istihdamda olmayan gençlere yönelik bir ölçüt vermekle birlikte, emek piyasasına girme potansiyeli olan gençleri de içermesi nedeniyle genç işsizlik kavramından daha geniş kapsamlıdır (ILO, 2013a).

Tablo 2.5.'te gösterildiği üzere genç işsizlik oranı, $[\text{işsiz}/(\text{işsiz}+\text{çalışan})]$ olarak ifade edilmektedir. NEET oranı ise $[(\text{işsiz ve herhangi bir eğitimde olmayan nüfus})/(\text{işgücü}+\text{eğitimde olmayan genç nüfus})]$ olarak ifade edilir. Böylelikle NEET, iş bulma ümidini kaybetmiş kişileri, sağlık nedeniyle çalışamayanları, aile bakımını sağlamak için işgücünden uzak kalanları da kapsayarak daha kapsamlı bir analiz imkânı sunmaktadır.

Tablo 2.5. Genç İşsizlik ve NEET Oranları Farkı (Vogel;2015)

Genç İşsizlik Oranı ($B+C/A+B+C$)
B+C: İşsiz Genç Nüfus
A+B+C: İktisadi Anlamda Genç Nüfus

NEET Oranı ($(C+D)/(A+B+C+D+E)$)
C+D: NEET- Genç Nüfus
A+B+C+D+E: Toplam Genç Nüfus

2.7. Türkiye’de NEET Olmak

Türkiye’de NEET kavramı “Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar” şeklinde çevrilmektedir. TÜİK bu kavramı işsiz ve işgücüne dâhil olmayan genç nüfusta yer alıp, aynı zamanda eğitime (örgün eğitim, yaygın eğitim, çıraklık eğitimi, kurs) devam etmeyen nüfus olarak tanımlamaktadır.

Kavramı Türkçeye çevirirken ‘education’ ve ‘training’ anlamlarına gelen Türkçe kelime karşılığı noktasında farklı görüşler mevcuttur. Kılıç (2014) “training” için yetiştirmede ifadesini kullanarak kavramı “ne eğitimde ne istihdamda ne de yetiştirmede” olarak çevirmiştir. Yıldız (2016) ise eğitim kelimesinin “education” ve “training” kelimelerini kapsayan bir ifade olduğunu belirterek “eğitimde ve istihdamda yer almayan gençler”

ifadesini kullanmıştır. Bu çalışmada söz konusu tartışmalara girilmeyerek, kavram NEET olarak kullanılmıştır.

Kılıç (2014), 15-24 yaş grubu için cinsiyet, yaş, eğitim ve işgücüne katılım durumunu tespit etmeyi amaçladığı 2012 Hanehalkı İşgücü Anketi mikro verilerini kullanarak yaptığı araştırmada NEET oranını %26,8 olarak hesaplamıştır. Türkiye’de NEET olma statüsünün kadınlarda, erkeklere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu cinsiyet ayrımı yaş ilerledikçe artmaktadır. Erkeklerde yirmi yaşından sonra düşüş olduğunu, düşük eğitim düzeylerinin NEET olma ihtimalini arttırdığını ortaya koymaktadır.

Susanlı (2016) ise yürüttüğü çalışmada 2004-2013 yılları arasındaki dönemde Türkiye’de NEET olmanın belirleyicilerini açıklamayı hedeflemiştir. Çalışmaya göre, hanelerde daha fazla çalışan birey olması ve eğitim düzeyinin yüksek olması NEET olma olasılığını azaltmaktadır. NEET olma olasılığını arttıran bir diğer faktör ise kadınlarda evlilik statüsüdür. Susanlı bu grubun, işgücünün dışında kalma durumunun süreklilik arz ettiğini tespit etmiştir.

Uysal ve Acar (2019), 2012-2017 yılları arasında NEET gelişimini ortaya koydukları çalışmada Türkiye’deki 15-19 yaş grubunu OECD ile karşılaştırmıştır. Çalışmaya göre Türkiye’de 1,3 Milyon genç NEET statüsündedir. Zorunlu eğitimin on iki yıla çıkmasına rağmen gençlerin lise eğitimine devam edemeyerek eğitim sisteminin dışında kaldıkları tespit edilmiştir.

Arabacı (2020) ise Türkiye’deki NEET’lerin sosyo-demografik yapısını ve işgücü piyasası ile bağlantısını araştırdığı çalışmasında TÜİK 2017 Hanehalkı İşgücü Anketi’nden yararlanmış ve yaş aralığı olarak 15-29 yaş grubunu seçmiştir. Çalışmanın bulgularına göre kadınlarda eğitim düzeyi arttıkça NEET olma olasılığı azalmaktadır. Yine kadınlarda evli olmak NEET olma olasılığını artırırken, erkeklerde azaltmaktadır.

2.8. NEET Olmanın Dezavantajları

NEET’lerin beş alt gruba ayrıldığı daha önce belirtilmişti. Bu durum geçerliliğini korumakla birlikte, her grubun benzer özellikler taşıdığı da söylenebilir. Örneğin aktif ve dinamik olan genç nüfusun eğitimde veya istihdamda yer almayarak beşeri sermaye yaratmaması önemli bir sorundur. Bu durum gelecekte de olumsuz istihdam ve düşük

kazançlara neden olabilir. Söz konusu durum; ekonomik aktivite, bireysel, psikolojik ve fiziksel sağlık ve toplumsal yapı itibarıyla önemli sonuçlar doğurmaktadır.

NEET'ler düşük eğitim düzeyi ve kötü aile geçmişi gibi çeşitli dezavantajları gelecek nesillere taşıma olasılıkları daha yüksek olan bir gruptur (Furlong, 2006). Ayrıca bu grubun işgücü piyasasına düşük katılımının sürekli olması ve düzenli işsizlik olasılıkları daha fazladır. Bu ortak özellikler nedeniyle oldukça kırılgan olan grubun sosyal dışlanmaya maruz kalma ihtimali de artmaktadır.

NEET statüsüne sahip olma durumu hem ekonomik aktivite açısından hem de bireysel, psikolojik ve fiziksel sağlık ve toplumsal yapı itibarıyla önemli sonuçlar doğurmaktadır. Yaşadıkları psikolojik sorunlar ve sosyal dışlanmalar sonucu hem kendileri için hem de toplumsal bağlamda riskli davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu nedenle NEET olmak yalnızca dinamik bir nüfusun yeteneklerinin boşa gitmesi veya körelmesi değil, aynı zamanda toplum için de bir tehlikeler bütünüdür.

Genç işsizliğin toplumsal maliyeti bir yanda, bireysel olarak da olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Genç işsizlik; yalnızlık, güçsüzlük, huzursuzluk, kaygı ve depresyon gibi psikolojik sorunlara da gebe dir (Creed ve Reynolds, 2001; Hagquist ve Starrin, 1996; Hammer, 2000; Furnham, 1994).

Becker (1989), çoğu işsiz insanın farklı psikolojik sorun biçimlerini nasıl deneyimlediğini ve durumlarına dört farklı şekilde tepki gösterebileceğini gösterir:

1. Amaçsızlık, işe yaramazlık ve sosyal izolasyon hissini içeren oryantasyon bozukluğu (%60),
2. Sosyal izolasyon duygusu ve mali durumlarıyla ilgili endişelerin artması (%15),
3. Sağlık bozuklukları (%15),
4. Çalışmak zorunda kalmadan bir gelir elde etme yeteneğine güvenme (%10).

2.8.1. Suç

İşgücünden uzak kalmak psikolojik, duygusal ve sağlık açısından etkilere neden olur. Genç işsizlik ise çalışarak sağlayacağı faydayı ve dinamizmi farklı yön lere yönlendirmek anlamına gelebilir. İşsizlik, suç girişimlerine yönelik teşviki arttırmaktadır. İşsizlik, işten

ayrılma ve suç faaliyetleri arasında ayrılmaz bir bağlantı vardır (Fergusson ve diğerleri, 2001; Mitchell ve diğerleri, 2002; Winefield, 1997). Latin Amerika ve Orta Doğu’da yapılan çalışmalar bu gruptaki gençlerin bir kısmının suça bulaştığını ve sosyal olarak risk oluşturduğunu göstermektedir (Blinova ve Vial’shina; 2017).

Genç yaşta suç faaliyetlerine karışmak ve ceza almak, toplumsal yapıyı etkilemesinin yanı sıra, kişinin hâlihazırda gönülsüz olarak ayrı kaldığı işgücü piyasasına girişini daha da zorlaştıran bir olgu olarak karşımıza çıkar (Sissons ve Jones; 2012). Birçok çalışma, genç yaşta hapsedilmenin, bireyin yaşamı üzerinde uzun vadeli ve önemli bir etkisi olabileceği konusunda hemfikirlerdir (Fletcher ve diğerleri, 1998; Sampson ve Laub, 1997; Western ve diğerleri, 2001; Western, 2002).

2.8.2. Uyuşturucu

NEET'ler, diğer gençlere kıyasla madde kullanımına daha fazla yatkındır (Fergusson ve diğerleri, 2001; Mossakowski, 2008). Alkol ve madde kullanımı iş bulma konusunda daha fazla sorun yaşamalarına ve zamanla sağlık sorunlarına, hatta erken ölümlere neden olabilmektedir. Ayrıca suç unsuru olan madde kullanımı, gelirleri olmayan NEET grubu için uyuşturucu ticaretine daha fazla çekilme riskini de beraberinde getirir.

2.8.3. Erken Evlilik

Özellikle erken annelik, NEET statüsünde olmakla yakından ilişkilidir. Bynner ve Parsons’ın araştırmasına göre (2002), genç erkekler için NEET statüsü temel olarak işgücü piyasasında düşük performansa yol açar. Genç kadınlar için durum farklıdır. Genç kadınlarda NEET olmak yalnızca işgücü piyasası sonuçlarını etkilemekle kalmaz, aynı zamanda; erken evlilik, yaşamdan memnuniyetsizlik, kontrol duygusu eksikliği ve tüm bunların beraberinde genç kadınların hayatında sorunların yaşanmasını da birlikte getirir.

2.9. Gençlerin NEET Olma Nedenleri

Gençlerin NEET olma nedenleri çok farklı yönlerden incelenebilir. Cinsiyet, yaş, gelir, medeni hal, eğitim ve yoksulluk gibi değişkenler gençlerin NEET olma nedenleri arasındadır. Sosyal çevre, toplumsal ve kültürel yapı da önemli faktörlerdir. Bu faktörlerin birbirinden bağımsız değerlendirilmesi güçtür. Örneğin, yoksul bir hanede yaşayan genç bir kadın, toplumsal yapı ve sosyal çevre nedeniyle okuldan erken ayrılmış, evlendirilmiş ve gelir kazanmasının önüne geçilmiş olabilir.

2.9.1. Cinsiyet

NEET olmanın en önemli nedenlerinden birisi cinsiyet olarak karşımıza çıkar. Kadınlar arasında NEET oranı, aile sorumluluklarının fazlalığı nedeniyle daha fazladır. OECD ülkelerinde kadınların NEET olma olasılıkları erkeklere oranla ortalama 1,4 kat fazladır. Kuzey ülkelerinde bu fark daha azken; Türkiye, Güney Afrika ve Meksika gibi ülkelerde daha fazladır.

Kadınlar için çocuk bakımı NEET olmanın en önemli nedenini oluştururken, erkekler için sağlık problemleri en önemli nedendir (OECD, 2016; OECD, 2019). Kadınlarda yaşla birlikte eğitim ve istihdamın dışına çıkma eğilimi artarken, erkeklerde bu eğilim görülmez (OECD, 2019).

Literatürdeki çalışmalar kadınların erkeklere göre daha fazla NEET statüsünde olduklarını göstermektedir. Sri Lanka'da (Wickremeratne, Dunusinghe, 2018), Meksika'da (Ranzani & Rosati, 2013), Avustralya'da (Tamesberger, Bacher, 2014), İtalya'da (Quintano vd. 2018), Endonezya'da (Pattinasarany, 2019) ve Çin'de (Yang, 2020) yapılan araştırmalar, kadınların NEET olma olasılığının erkeklere göre daha fazla olduğunu tespit etmektedirler.

Türkiye'de NEET gençlerin çoğunluğunu kadınların oluşturduğu, yaş ilerledikçe de NEET olma olasılığının arttığı, fakat bu durumun cinsiyete göre değişiklik gösterdiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Kılıç, 2014). Benzer bir araştırmada Erdoğan ve diğerleri (Erdoğan vd., 2017) Türkiye'de NEET olmanın en önemli belirleyicisinin cinsiyet olduğunu ve kadınların erkeklere oranla NEET olma ihtimalinin dört kat daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir.

Susanlı ise 2016 yılında yürüttüğü çalışmada (Susanlı, 2016), 15-24 yaş arasındaki gençler için NEET statüsünün belirleyicileri olarak cinsiyet ve eğitimin ana faktörler olduğunu, evliliğin de kadınlar için önemli bir etmen olduğunu tespit etmiştir. Bunun yanı sıra NEET statüsünün kadınlar için büyük ölçüde kalıcı olduğunu tespit etmiştir.

Özellikle ev işleri ve aile içi bakım rollerinin, kadınların NEET olma hususunda önemli etkileyiciler olduğu görülmektedir. Türkiye'de yürütülen bir araştırmada aile içi bakım rolleri nedeniyle NEET olanların çoğunun kadınlar olduğu görülmüştür (Bardak vd., 2015). Brezilya'da yürütülen bir başka çalışmada ise (Gutiérrez-Garcia vd., 2018) NEET statüsünde olan ev kadınlarının %64,5'inin evdeki işleri dolayısıyla NEET olduğunu bildirmişlerdir.

Dias ve Vasconcelos (2020), Brezilya’da 15-29 yaş grubundaki NEET gençler üzerine yürüttükleri çalışmada, NEET olmanın her durumda “boşta olmak” ile bağdaştırılamayacağını ifade etmektedirler. Buna göre özellikle kadınlar boşta olmaktan ziyade, saatlerce “görünmez emek” sarf etmektedirler (Dias & Vasconcelos, 2020). Söz konusu bulgudan da anlaşılabilceği üzere NEET’ler vakitlerini gönüllü olarak boş geçiren insanlar olmaktan ziyade, işgücünün dışında karşılıksız emek veren kimselerdir ve yalnızca kadın olarak doğmak bu emeğin çoğunu üstlenmek anlamı taşır.

2.9.2. Yaş

Erken yaşlarda bireylerin eğitimde olması nedeniyle yaş ilerledikçe NEET olma durumunun arttığı söylenebilir. Wickremeratne ve Dunusinghe tarafından yürütülen bir araştırmada, yaştaki bir yıllık artışın NEET olma olasılığını %21 arttırdığı tespit edilmiştir (Wickremeratne & Dunusinghe, 2018). Başka bir çalışmada 15-29 yaş grubunun alt kırılımları olan 20-24 ve 25-29 yaş arasındaki gençlerin 15-19 yaşlarındakilere kıyasla daha fazla NEET olma olasılığı olduğu görülmüştür (De Lannoy, Mudiriza, 2019).

Türkiye’nin incelendiği araştırmada Erdoğan ve diğerleri 20-24 ve 25-29 yaş grupları arasında bir fark bulamazken 18-19 yaş arası katılımcılarda NEET olma olasılığının daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir (Erdoğan vd., 2017).

2.9.3. Gelir Düzeyi

Gençlerin NEET statüsünde olması konusunda önemli etmenlerden bir diğeri de gelir düzeyidir. Genel olarak düşük gelirli hanelerdeki gençlerin NEET olma ihtimalleri artmaktadır. Güney Afrika’da yapılan bir araştırmaya göre hane gelirindeki %1’lik artışın NEET olma olasılığını 6,6 puan azalttığı görülmüştür (De Lannoy, Mudiriza, 2019). AB’deki 15-29 yaş grubunun incelendiği bir başka araştırmada ise NEET olmayı belirleyen faktörlerden en önemlilerinin yoksulluk ve sosyal dışlanma riski olduğu tespit edilmiştir.

2.9.4. Medeni Durum

Gençlerin NEET statüsünde olma hususunda önemli faktörlerden birisi de medeni durumdur. Örneğin Sri Lanka’da yapılan bir çalışma sonuçlarına göre, en yüksek NEET oranlarına, evli ve dul olan gençler sahipken; en düşük NEET oranlarına hiç evlenmemiş gençlerin sahip olduğu görülmüştür (Wickremeratne, Dunusinghe, 2018).

2.9.5. Eğitim Düzeyi

Eğitim durumu, NEET olmanın önemli bileşenleri arasındadır. Yaş etmeninde belirtildiği üzere küçük yaştaki gençlerin eğitimde daha çok yer alması nedeniyle NEET olma olasılıkları azalmaktaydı. Okulu erken bırakma gibi bir durumda NEET olma olasılığı artmaktadır. Ayrıca eğitim sistemi ve işgücü emek talebinin uyumsuzluğu da, eğitimi tamamlamış gençlerin NEET olma olasılığını arttırmaktadır.

OECD ülkelerinin neredeyse tamamında, NEET olan gençlerin çoğunluğunu, düşük eğitilmiş gençlerin oluşturduğu görülmektedir (Carcillo vd.; 2015). Türkiye’de yapılan bir araştırmada Erdoğan ve diğerlerinin bulgusunda da belirtildiği üzere NEET olma olasılığı en yüksek olan grubun temel eğitimi tamamlamayanlar olduğu görülmüştür (Erdoğan vd.; 2017).

Emek talebi ve eğitimin uyuşmaması durumunda ise yüksek eğitilmiş gençlerin de NEET statüsünde oldukları görülmektedir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde beklentilerin aksine eğitim düzeyi yüksek olan gençlerin işsizliği yüksek çıkmaktadır (Abdioğlu, Albayrak, 2018). Benzer şekilde Japonya’da NEET olan gençlerin Avustralya’ya kıyasla daha yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu görülmüştür (Wong; 2016). Buna sebep olarak eğitilmiş gençlerin ücret ve çalışma koşullarına yönelik beklentileri gösterilebilir (Ak vd. 2021).

2.9.6. Yoksulluk

Yoksulluk durumu NEET statüsünde olmayı belirleyen en önemli etmenlerden birisidir. Burada konu edilen yoksulluk, tüketim/gelir yoksulluğudur. Yoksul bireylerin eğitime devam etmesi yoksul olmayanlara kıyasla daha zordur. ABD’de yapılan bir araştırmada yoksul hanelerdeki gençlerin yüksek gelirli hanelerdekine kıyasla okulu terk etme olasılıklarının on kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir (National Center for Educational Statistics, 2007). Türkiye üzerine yürütülen benzer bir araştırmada (Erdoğan vd., 2017), yoksul hanelerde yaşayanların zengin hanelerdekine göre NEET olma olasılıkları daha yüksektir.

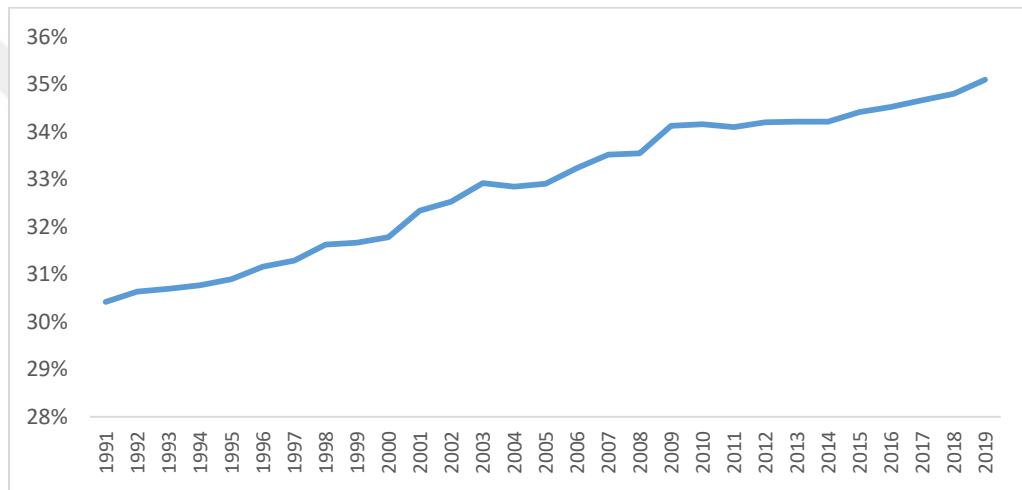
İngiltere’de yürütülen çalışmada NEET grubuna girmeden önce gençlerin okulda kalmaları için verilen finansal teşviklerin olumlu etkisinin olduğu, ancak bir kez NEET statüsünde olduktan sonra verilen teşviklerle tam zamanlı eğitime dönenlerin ise başarılı olamadıkları tespit edilmiştir (Maguire, Rennison, 2005). Söz konusu bulgular ışığında

kırılgan bir grup olan NEET'ler arasında yoksul olanların, daha fazla kırılgan bir grup olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2.10. Yoksulluk ve Kadın

Yoksulluk söz konusu olduğunda ilk akla gelen gelir/tüketim yoksulluğudur. Dünyadaki gelir dağılımı incelendiğinde (Şekil 2.3.) bu konudaki cinsiyet eşitsizliği göze çarpmaktadır. 1991 yılında dünyadaki toplam gelirin %31'i kadınlar tarafından elde edilirken, 2019 yılına gelindiğinde bu oran yüzde %35 olmuştur. Zaman içindeki iyileşmeye karşın, iyileşme 28 yılda yalnızca %4 oranında kalmıştır.

Şekil 2.3. Dünyadaki Gelirin Kadınlar Tarafından Elde Edilme Yüzdesi (%)

Kaynak: World Inequality Database

ILO tarafından düzenlenen “Ev Sahipliğinde Cinsiyete Dayalı Ücret Açığının Belirlenmesine İlişkin Danışma Toplantısında” sunum yapan Emel Memiş Türkiye özelinde, kadın yoğun sektörlerde cinsiyetler arasındaki ücret açığının daha fazla olduğuna dikkat çekmektedir (ILO,2019). Söz konusu durumun ise eğitimle ilgili olmadığını, %63 oranında ayrımcılıkla ilgili olduğunu belirtmektedir. Bu durum toplumsal cinsiyet bağlamında incelendiğinde Türkiye’deki toplumsal cinsiyet rolleri hakkındaki ayrımcılığı görünür kılmaktadır.

Gelir/tüketim yoksulluğundaki söz konusu tabloya rağmen gelir durumu, tek başına kadın yoksulluğunu yeteri kadar iyi gösterememektedir. Yoksulluk çok boyutlu bir sorundur ve çok boyutlu olarak ele alınması gerekmektedir. Özellikle kadın yoksulluğu sadece bir düşük gelir sorunu değil, aynı zamanda çoklu yükler, zaman darlığı, bağımlılık, özerklik

eksikliği ve güç yokluğu gibi başka sorunları da içermektedir (Chant, 2010). Bu nedenle, çoğunluğu kadın olan NEET’lerde olduğu gibi, gelire odaklanan ve kadın yoksulluğuna ilişkin yapılan açıklamalar, kadınların fiilen yaşadığı yoksulluğu tam olarak yansıtmamaktadır (Wrigley-Asante, 2008). Çünkü kadınlar özellikle piyasanın yaygınlaşmasıyla birlikte ücret karşılığı olmayan ancak hanenin ayakta kalması için elzem faaliyetler sürdürmektedirler. Bunlar; ev işleri, yaşlı ve çocuk bakımı, kışlık yiyecek hazırlanması, giysi üretimi, ailenin toplumsal statüsünü yükseltmek için toplumsal dayanışma ağları içinde rol almak olarak sıralanabilir (Khoury ve Moghadam 1995; Afshar ve Agarwal 1989).

Daha kırsal ve gelişmemiş bölgelerde kadın rollerinin ve şartlarının daha zor olduğu, yoksulluğun daha derin olduğu görülmektedir. Afrikalı kadınların işgücü piyasasında ve tarlalarda çalışmasının ve hatta ev işleri yapmasının yanı sıra su ve odun toplamak için uzun saatler çalıştığı ve zaman kullanım sorunlarının olduğu tespit edilmiştir (Memiş, 2009). Bardasi ve Wodon’un yürüttüğü çalışmada (2010) bireylerin zaman kullanımlarının güçlü toplumsal cinsiyet boyutlarının olduğu tespit edilmiştir (Bardasi ve Wodon; 2010).

Kadınlık; içinde yaşadığımız kültürde yaş, eğitim ve sınıf gibi değişkenlerden bağımsız olarak, esasen “ev” üzerinden tanımlanır ve yeniden üretilir (Bora, 2005). Feminist yazında 1980’lere kadar “kadın” tarifine dayanak oluşturan orta sınıf kadınlığı kendini erkeğe göre, ama daha da fazla kendine benzemeyen başka kadınlara göre, “o olmayan” olarak tarif eder: Cahil/eğitilmiş, pis/temiz, yaşlı/genç, çirkin/güzel, yoksul/zengin gibi ikilikler içinde kavrar (Bora, 2005).

Bernard Van Leer ve Anne Çocuk Eğitim Vakfı tarafından yürütülen “Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri” çalışmasında (2017) Türkiye’nin babalık karnesi çıkartılmıştır. 51 şehirden 3.325 katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmada, araştırmaya katılan babaların %50’sinin çocuklarının günlük bakımları ile hiç ilgilenmedikleri tespit edilmiştir. Araştırmaya göre, Türkiye’deki babalık iznini kullanan babaların oranı %43,7’de kalırken, katılımcıların %28’inin babalık izninden haberlerinin olmadığı, %23’ünün ise eşlerine yardım eden birileri olduğu için izin alma gereği duymadıklarını belirtmişlerdir. İzin almak isteyen ancak izin verilmeyen babaların oranı ise %21 olarak gerçekleşmiştir (Bernardvanleer; 2017). Söz konusu ifadeden de anlaşılacağı üzere babalar, çocuk bakımını kadın işi olarak görmekte ve babalık görevlerini anneye yardım olarak tanımlamaktadırlar.

Zamanlarını ev işlerinde, bakım işlerinde veya diğer benzer işlerde harcayan insanların (çoğunlukla kadınların) emekleri ise görülmeyen emek olarak kavramlaştırılmıştır. Çünkü söz konusu emek, karşılığı ödenmeyen emektir (Savran; 2012).

Savran ve Demiryontan (2012), ev işi ve bakım işi olarak ifade edilen emeğin, görünmezlik nedenlerinden ilkinin, söz konusu emeğin “doğallaştırılmış” olmasından kaynaklandığını belirtmektedirler. Görünmeyen emek doğallaştırılmıştır, çünkü kadınların yaptıkları ev ve bakım işleri bir iş olarak değil, kadınların doğası olarak görünür. Dolayısıyla kadınlar ev işi yaparken emek harcamazlar, ev işi kadınların doğal davranış biçimidir.

Bu emeğin görünmez olmasının ikinci nedeni, ev işinin yapısı gereği çalışma düzeninin ve mesai saatlerinin olmayışıdır. Bu düzende çalışmayla dinlenmek, iş zamanı ile boş zaman, emek vermek ile sevgi/saygı/şefkat göstermek birbirlerinden ayrıştırılamaz. Bu nedenle ev içinde yapılan işlerin ne kadarının gönüllü emek, ne kadarının sevgiyle yapıldığı veya neyin şiddet tehdidi ile neyin gönülden iş paylaşımı bağlamında yapıldığı görülmez. Üçüncü ve en önemlisi de karşılıksız olduğu için görünmezdir bu emek (Savran ve Demiryontan, 2012).

İlgili yazında; kadınların hane tüketimi için üretimi, tarımsal faaliyetleri, genel itibarıyla evdeki görünmeyen emeği göz ardı edilir ve ekonomiye katkısı yok sayılır. Söz konusu durum ülkenin toplumsal cinsiyet algısındaki bozukluğu kısır döngü haline getirmektedir (Toksöz, A., 2019). Bu da toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin neden olduğu problemlerin tespitinin eksik kalmasına neden olmaktadır. Eksik tespitlerin üzerine inşa edilen politikalar da eksik kalabilmektedir. Bu bağlamda zaman kullanım araştırmaları önem kazanmaktadır.

Çalışma hayatına dair göstergelere 1993 yılına kadar iş dışı faaliyetler dâhil edilmemekteydi. Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Ulusal Hesaplar Sistemi (UHS) 1993'te revize edildi. Kavramın sınırları genişletildi ve bu değişikliklerle hane halklarının kendi tüketimi için yaptığı üretim faaliyetleri de hesaplamalara dâhil edildi. Ancak ev işi statüsünde kabul edilen çocuk bakımı, ev temizliği, hane bakımı, çocuk ve yaşlı bakımı ve benzeri faaliyetler hala ekonomik faaliyetler kapsamına alınmamaktadır. Zaman kullanım anket verileri sayesinde söz konusu faaliyetler de görünür olmakla birlikte, ülkelerdeki çalışma hayatının koşullarına ilişkin bir veri sunamamaktadır.

2.11. Türkiye’de Kadın

Türkiye’de Kadınların Sınıfının araştırıldığı Bora’nın araştırması (2005) kapsamında yapılan anket çalışmasında, kadınlara kazandıkları parayı nereye harcadıkları sorulmuştur. Yanıtlarda istinasız tüm kadınlar parayı çocuklarının ihtiyaçları için harcadıklarını söylemişlerdir. Bora’ya göre bu durum kadınların kendilerini nasıl kurdukları ve bizzat kadınlığı nasıl deneyimledikleri ile ilgili bir konu. Onlar için kadınlık, evin düzenini ve çocukların gelişimini sağlamak üzerine kurulu.

Türkiye’de kadınların ev dışında var olma durumu, NEET statüsünde olma nedenlerinden eğitim ile de ilişkilidir. Tablo 2.6. ve tablo 2.7.’den anlaşılacağı üzere okuryazar olmama durumu erkeklerde 2008’de %4,9 iken 2019’da %1,2’ye düşmüştür. Aynı oran kadınlarda sırasıyla %19,4 ve %6,9 olarak gerçekleşmiştir. Okuma yazma oranında yıllar içinde bir düzelme söz konusu olsa da kadınlar ve erkekler arasındaki 4 kat farkın, oransal olarak azalmadığı görülebilir.

Okuma yazma bilen ancak bir öğrenim kurumundan mezun olmayanlarda ise erkeklerde %5,4’ten %2,4’e bir gerileme söz konusu iken, kadınlarda %8,0’dan %7,4’e gerileme olmuştur. Söz konusu iyileşmenin erkeklerle sınırlı kaldığı, okuma yazmayı öğrenen kadınların, daha eğitim hayatının en başında bir öğrenim kurumundan mezun olamadan ayrıldıkları görülmektedir.

2008’den 2019’a gelindiğinde ilköğretim ve ortaokul ve dengi mezuniyetin azaldığı; lise ve dengi, yükseköğretim ve fakülte, yüksek lisans ve doktora mezuniyetinin ise arttığı görülebilmektedir. Lise ve dengi okuldan mezun olma durumuna bakıldığında kadınlardaki 2019’da %17,5 olan oranın erkeklerin 2008’deki %20,3’ten bile daha az seviyede olduğu görülmektedir. Yükseköğretim ve fakülte, yüksek lisans ve doktora düzeylerinde oransal fark azalmakla birlikte, cinsiyet eşitsizliği olgusu hiçbir seviye için yadsınamaz.

Tablo 2.6. Cinsiyete Göre Bitirilen Son Öğrenim Kurumu, 2008-2019

Kaynak: İstatistiklerle Kadın, 2020, Erkek

ERKEK	Toplam	Okuryazar olmayan	Bir öğrenim kurumundan mezun olmayan	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul ve dengi	Lise ve dengi	Yükseköğretim ve fakülte	Yüksek lisans	Doktora
2008	100,0	4,9	5,4	46,4	1,1	9,8	20,3	11,1	0,8	0,3
2009	100,0	4,4	4,8	45,8	1,8	9,3	20,8	11,9	0,9	0,3
2010	100,0	3,3	4,1	35,0	11,2	9,9	22,5	12,6	1,1	0,4
2011	100,0	2,5	4,0	32,6	13,8	8,5	23,2	13,9	1,2	0,4
2012	100,0	2,1	4,1	31,5	14,4	8,3	23,6	14,5	1,2	0,4
2013	100,0	2,0	4,1	30,2	15,2	8,0	23,0	15,7	1,4	0,4
2014	100,0	1,9	3,8	28,4	14,3	9,6	23,6	16,5	1,5	0,4
2015	100,0	1,8	3,5	27,5	13,7	9,6	23,7	18,1	1,6	0,4
2016	100,0	1,6	3,2	25,1	15,1	10,3	23,6	18,8	1,7	0,4
2017	100,0	1,5	3,0	24,1	15,8	10,0	23,9	19,0	2,1	0,5
2018	100,0	1,3	2,7	22,0	16,7	10,3	24,6	19,6	2,3	0,5
2019	100,0	1,2	2,4	20,5	13,1	14,3	25,4	20,1	2,4	0,5

Tablo 2.7. Cinsiyete Göre Bitirilen Son Öğrenim Kurumu, 2008-2019, TÜİK,

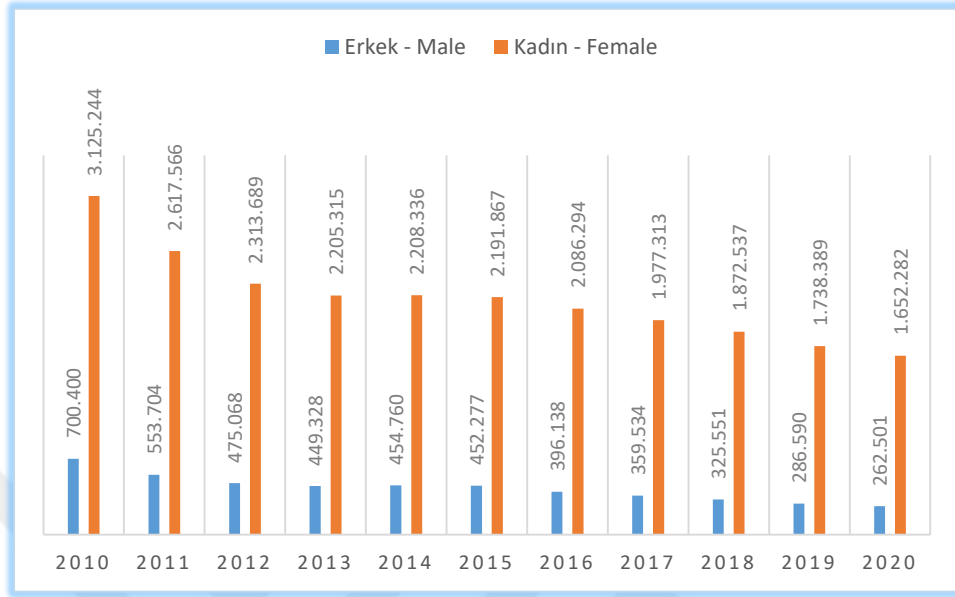
Kaynak: İstatistiklerle Kadın, 2020, Kadın

KADIN	Toplam	Okuryazar olmayan	Bir öğrenim kurumundan mezun olmayan	İlkokul	İlköğretim	Ortaokul ve dengi	Lise ve dengi	Yükseköğretim ve fakülte	Yüksek lisans	Doktora
2008	100,0	19,4	8,0	45,9	0,8	5,3	13,1	7,0	0,5	0,1
2009	100,0	18,0	7,3	46,7	1,2	5,1	13,3	7,7	0,6	0,2
2010	100,0	14,6	7,5	42,1	6,4	5,8	14,5	8,1	0,7	0,2
2011	100,0	11,8	8,5	40,7	8,4	5,3	15,0	9,1	0,8	0,2
2012	100,0	10,3	9,4	40,0	9,0	5,2	15,3	9,8	0,8	0,2
2013	100,0	9,7	9,5	38,9	9,7	5,1	14,9	11,0	1,0	0,3
2014	100,0	9,4	9,2	37,2	9,5	6,2	15,3	11,9	1,0	0,3
2015	100,0	9,1	8,9	36,2	9,3	6,0	15,7	13,3	1,2	0,3
2016	100,0	8,6	8,6	33,9	10,4	7,1	15,8	14,2	1,2	0,3
2017	100,0	8,1	8,3	33,0	11,1	6,9	16,0	14,7	1,6	0,3
2018	100,0	7,6	8,0	30,9	12,2	7,3	16,5	15,5	1,7	0,3
2019	100,0	6,9	7,4	29,4	9,7	10,7	17,5	16,3	1,9	0,3

Cinsiyet ve okuryazarlık durumuna sayısal olarak baktığımızda (Şekil 2.4.) 2010'da toplam okuryazar olmayan 3.825.644 kişinin 3.125.244'ünün kadın olduğu, 2019'da ise 1.914.783 kişinin 1.652.282'sinin kadın olduğu görülmektedir. Oransal olarak azalış yaklaşık %50'dir. Azalış oranı erkeklerde %63 oranında gerçekleşmişken kadınlarda %47'de kalmıştır.

Şekil 2.4. Cinsiyet Ve Okuryazarlık Durumuna Göre Nüfus (6 Ve Daha Yukarı Yaştaki), 2010-2020,

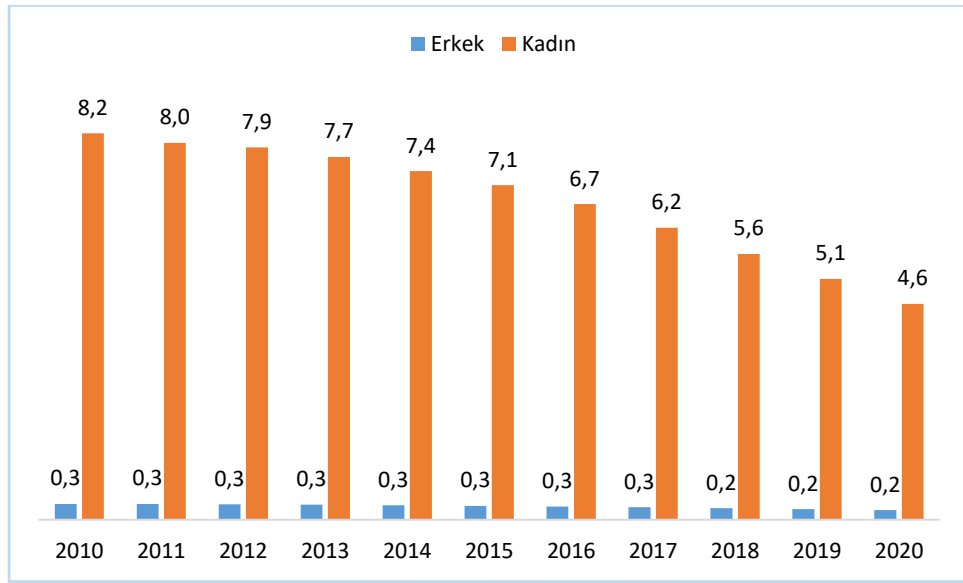
Kaynak: TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı, 2010-2020

Türkiye’de, eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin bir başka nedeni de erken evliliğdir. Orçan ve Muhsin (2008)’e göre maddi manevi muhtaç durumda olan çocukların evlenmesi ile eğitimleri kesintiye uğramaktadır. Bu durum ileride istihdam olanaklarının kısıtlanması anlamı taşımaktadır. Araştırmacılara göre erken evlilikler kadınlarda daha fazla görülmektedir. Kadınlar aile içinde şiddet ve baskı görmekte, erken doğum riski nedeniyle kalıcı hastalıklar gibi ciddi risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar.

Türkiye’de 20-24 yaş grubu aralığında olup, 18 yaşından önce evlenen bireylerin oranı incelendiğinde (Şekil 2.5.) eğitim durumuyla benzer şekilde, erken evlilikler konusunda da kadınların dezavantajlı durumda oldukları görülebilmektedir. Erken evlilik oranı 2010’da erkeklerde %0,3 iken kadınlarda %8,2’dir. 2020’ye gelindiğinde ise bu oranın erkeklerde %0,2’ye ve kadınlarda %4,6’ya düştüğü görülmektedir. Söz konusu durumun iyileşmekte olduğu, ancak kadınların erkeklere göre erken evlilik oranlarının hala çok yüksek olduğu görülebilmektedir.

Şekil 2.5. 20-24 Yaş Grubunda Olup 18 Yaşından Önce Evlenen Bireylerin Oranı,

2010-2020, TÜİK, Evlenme İstatistikleri, 2010-2020

Söz konusu erken evlilik ve eğitim eşitsizliği, ileriki yaşamda idari katılımı da kendini göstermektedir. Türkiye’de yerel yönetimlerde kadın ve erkek oranı incelendiğinde (Tablo 2.8.) 1999’dan 2019’a kadar olan 20 yılın cinsiyet eşitsizliği açıkça görülebilmektedir. Belediye başkanlığı unvanında 1999’da kadın oranı %0,6 iken, 2019’da %3,0’a yükselmiştir. Belediye meclis üyeliğinde bu oran sırasıyla %1,6 ve %11, il genel meclis üyeliğinde ise sırasıyla %1,4 ve %3,8 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Köy muhtarında ise 2009’dan 2019’a geline 10 yıllık süreçte kadınların oranı %0,2’den %0,6’ya gelmiştir. Köy ihtiyar heyetinde aynı yıllarda oranlar sırasıyla %0,2 ve %0,6 olarak gerçekleşirken, mahalle muhtarında %2,3 ve %3, mahalle ihtiyar heyetinde %1,9 ve %2,5 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu durumda, cinsiyet eşitsizliğinin yerel yönetimlerde rol alma konusunda da varlığı gözler önüne serilebilmektedir.

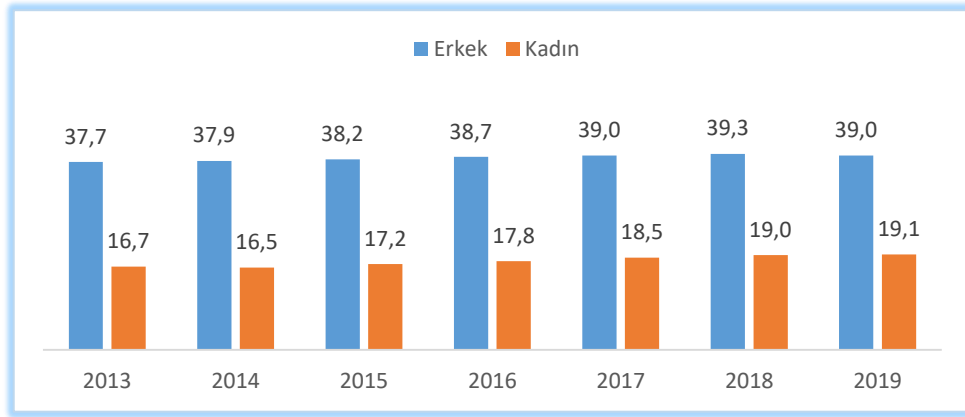
Tablo 2.8. Yerel Yönetimlerde Erkek Ve Kadın Oranı, 1999, 2004, 2009, 2014, 2019,

Kaynak: İçişleri Bakanlığı-Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 1999, 2004, 2009, 2014

Unvan/ Yıl- Cinsiyet	1999		2004		2009		2014		2019	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Belediye Başkanı	0,6	99,4	0,6	99,4	0,9	99,1	2,9	97,1	3,0	97,0
Belediye Meclisi Üyesi	1,6	98,4	2,4	97,6	4,2	95,8	10,7	89,3	11,0	89,0
İl Genel Meclis Üyesi	1,4	98,6	1,8	98,2	3,3	96,7	4,8	95,2	3,8	96,2
Köy Muhtarı					0,2	99,8	0,3	99,7	0,6	99,4
Köy İhtiyar Heyeti					0,2	99,8	1,2	98,8	1,2	98,8
Mahalle Muhtarı					2,3	97,7	2,0	98,0	3,0	97,0
Mahalle İhtiyar Heyeti					1,9	98,1	2,5	97,5	2,5	97,5

Benzer şekilde cinsiyet eşitsizliği çalışma hayatında da kendini göstermiştir. Türkiye’de çalışma hayatı süresi incelendiğinde (Şekil 2.6.) erkeklerde çalışma süresi 2013’te 37,7 yıl olarak, kadınlarda ise 16,7 yıl olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında ise erkekler ortalama 39 yıl çalışma hayatında kalırken kadınlar 19,1 yıl çalışmaktadır.

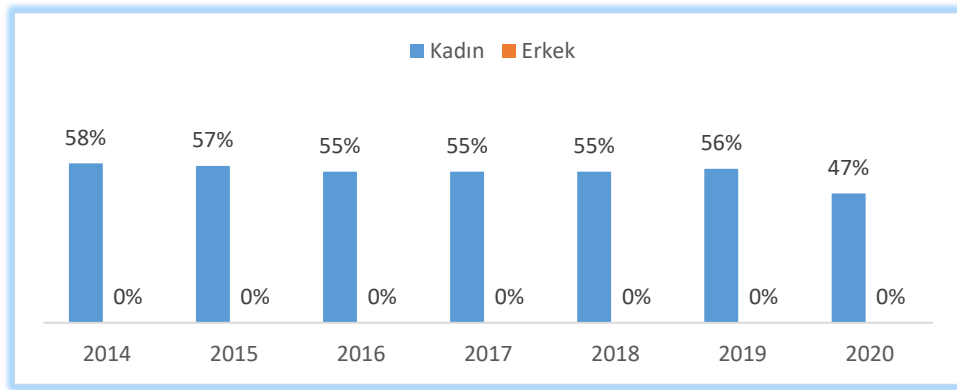
Şekil 2.6. Çalışma Hayatı Süresi, 2013-2019

TÜİK, İstatistiklerle Kadın, 2020

İşgücüne dahil olmama nedenleri incelendiğinde ise (Şekil 2.7.) kadınların %50’sinin ev işleriyle meşgul oldukları için işgücünün dışında kaldıkları görülmektedir.

Şekil 2.7. İşgücüne Dâhil Olmama Nedenleri, 2014-2020

TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2014-2020, 15+ Yaş

Türkiye’de kadın olmak, internet kullanım oranlarında da dezavantajlı durumda olmak anlamına gelebilmektedir. İnternet; online ödeme sistemleri, hastane randevusu alma, vergi ödeme, bankacılık işlemleri gerçekleştirme, alışveriş yapma gibi birçok zaman gerektiren işin süresini kısaltmaktadır. Bu şekilde bireylere daha fazla zaman yaratabilmektedir. Aynı zamanda internet bir sanal topluluk oluşturarak dünya üzerinde dağılmış olan bilgiye ve insanlara ulaşımı kolaylaştırmaktadır (Ergün 1998). İnternetin varlığı uzaktan eğitim ile birlikte ele alındığında sanal sınıflar, senkron ve asenkron öğrenme, mobil öğrenme (Bulun vd., 2004), açık kaynak erişimi olan dersler gibi kavramları da hayatımıza sokmuştur. Bu sayede internete erişim ile sahip olunan fırsatlar artmaktadır. Eğitimdeki fırsat eşitliğinin sağlanmasında önemli bir husus olan internet, pandemi döneminde eğitimin online ortama taşınmasıyla önemini katlayarak arttırmıştır.

Tablo 2.9. incelendiğinde 2013’te erkeklerde %59,3 olan internet kullanım oranının kadınlarda %38,7 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu tablo 16-24 yaş aralığında erkeklerde %87,3 ve kadınlarda %67,8 olarak; 25-74 yaş aralığında erkeklerde %52,4 ve kadınlarda %31,5 olarak gerçekleşmiştir. 16-24 yaş grubunun daha fazla internet kullanması söz konusu genel oranları arttırmakta, ancak cinsiyetler arası farkı azaltmamaktadır. 2020 yılı incelendiğinde erkeklerde %84,7 olan internet kullanım oranının kadınlarda %73,3 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu tablo 16-24 yaş aralığında erkeklerde %95,0 ve kadınlarda %91,0 olarak; 25-74 yaş aralığında ise erkeklerde %82,4 ve kadınlarda %69,5 olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılından 2020 yılına gelindiğinde 16-24 yaş aralığındaki cinsiyet eşitsizliğinin neredeyse ortadan kalktığı, ancak 25-74 yaş aralığında söz konusu eşitsizliğin sürdüğü söylenebilir.

Tablo 2.9. Yaş Grubu Ve Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Oranları, 2013-2020, TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2020, Kaynak: TÜİK, Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2013-2020

Yıl	Toplam			16-24 yaş			25-74 yaş		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2013	48,9	59,3	38,7	77,5	87,3	67,8	41,9	52,4	31,5
2014	53,8	63,5	44,1	80,2	87,6	72,9	47,4	57,6	37,2
2015	55,9	65,8	46,1	82,4	89,4	75,5	49,5	60,1	39,1
2016	61,2	70,5	51,9	87,5	94,2	80,7	54,9	64,8	45,1
2017	66,8	75,1	58,7	90,0	93,3	86,7	61,4	70,7	52,2
2018	72,9	80,4	65,5	93,0	96,9	89,0	68,3	76,5	60,2
2019	75,3	81,8	68,9	92,4	96,1	88,6	71,5	78,6	64,6
2020	79,0	84,7	73,3	93,0	95,0	91,0	75,9	82,4	69,5

Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın (2022) yürüttüğü çalışmada 17 adet sürdürülebilir kalkınma amacı ortaya konmuştur. Söz konusu amaçlardan 5.si cinsiyet eşitliğine ilişkindir. Söz konusu araştırmada Türkiye'nin cinsiyet eşitliği karnesi incelendiğinde yukarıdaki analizlere ek olarak, cinsiyet ücret farkı ortaya konmaktadır. Ortalama erkek ücretinin %10'unun kadınlara ait olduğu bulgunun araştırma tarihi 2018 yılına ait olup, trendi aşağı yönlüdür (SDSN, Sustainable Development Solutions Network 2022).

2.12. Görünmeyen Emek Olarak Ev İşi

Ev işi temel anlamda; faaliyetlerden, insanlardan ve malzemelerden anlamlı örüntüler oluşturarak yakın çevrede düzen sağlayıp sürdürmekle ilişkilidir. Örneğin yemek yapmak, çiğ malzemelerin yeni bir maddeye dönüştürülmesi sürecidir. Bu süreç, malzemeleri daha sonra aile içinde ya da toplumsal bir ritüelde kullanılabilecek bir maddeye dönüştürür. Hane içi üretim faaliyetlerinin de kişinin yaşam kalitesini yükselttiği pek çok iktisatçı tarafından kabul edilmiştir (Joseph Stiglitz, Amartya Sen ve Jean-Paul Fitoussi, 2009).

Simone de Beauvoir, The Second Sex'te (ikinci Cinsiyet) (Beauvoir; 1952) ev işini şöyle tarif eder:

“Bu tür bir çalışma, negatif temele oturur: Temizlik; pisliğin yok edilmesi, toplama, düzensizliğin ortadan kaldırılmasıdır. Yoksulluk koşullarında herhangi bir tatmin mümkün değildir; mezbele, kadının terine ve gözyaşlarına rağmen, hala mezbeledir: Yeryüzünde hiçbir şey onu hoş hale getiremez. Kadın tümenleri kire karşı herhangi bir zafer kazanmadan bu bitip tükenmez mücadeleyi sürdürürler. (...) Pek az iş Sysphus'un işkencesine sonsuzca

tekrarlanan ev işleri kadar benzer. Temiz olan kirlenir, kirlenen temizlenir, tekrar ve tekrar, gün be gün. Ev kadını, zamanın dışındadır;-o hiçbir şey yapmaz; sadece şimdiyi sürükler.”

Bora ise ev kadınlığını şu şekilde tarif eder: "Ev kadınlığı, her ne kadar kadınların "doğal" eğilimleri ve özelliklerine bağlansa da, tarihsel bir konumdur. (...) Evin, dünyanın pisliklerinden uzak, masum ve temiz bir yer olarak tasarlanması, erkeklerin "dış" dünyaya açılırken kadın ve çocukları bu temiz yerde bırakmaları, içinde yaşadığımız kültürün en belirleyici ve güçlü örüntülerinden biri, belki de birincisidir” (Bora; 2005).

Ev hanımı toz alırken ev halkını rahatsız edecek pislikleri uzaklaştırmaktadır. Aynı zamanda şimdiki zamanı kendisi ve birlikte yaşadığı insanlar için korumaktadır. Yahut annesinden öğrendiği bir yemeği pişirdiğinde çocuklarını doyurmakta, ama aynı zamanda kendi yerel geleneklerini, aile bağlarını sürdürmekleedir (Bora; 2005). Özbay’ın (1982) da ifade ettiği gibi özellikle kırdan kente göç etmiş kadınlar, ev kadını olmak ile orta sınıf olmak arasında bir bağ kurarak, ev kadınlığı statüsünün daha prestijli olduğunu düşünmektedir.

2.13. Ev İşinin Tarihteki Yeri

En erken insan topluluklarında cinsiyete dayalı iş bölümünde kadın ve erkek görevlerinde büyük çeşitlilik söz konusudur. Buna karşın ilkel toplumlarda açık bir örüntü söz konusudur. Parker’a (S. Ve H. Parker, 1979) göre kadınlar eve daha yakın olan, geçimlik üretim, imalat ya da işlemde geçirme türü görevlerle uğraşırlar. Erkekler ise beklenmedik, sürekliliği olan ve önceden planlanmamış etkinliklerle uğraşmaktadırlar. Bu nedenle hamilelik ve emzirme dönemlerinde yapılması zor olan, uzun mesafeli ve riskli işleri üzerine alırlardı.

İnsanların alet kullanmaya başlamasıyla birlikte cinsiyete dayalı iş bölümündeki farklar arttı. Daha fazla avın ve ürünün olması, kadın işi olarak kalıplaşmış işlerin tek eş tarafından karşılanamaması gibi faktörler toplumsal cinsiyetteki rolleri keskinleştirdi. Örneğin, Ova Kızılderililerini (Plains Indians) araştıran Lewis (1976), Kızılderililer arasında atın kullanılmaya başlanması ile bir erkeğin, tek bir kadın-eşin işlemde geçirebileceğinden daha çok bufalo avlayabilmesine olanak verdiğini; kürk ticaretinin başlaması ise, erkeğin daha çok bufalo avlaması için bir özendirici olduğunu tespit etti. Araştırmada Bufalo, avındaki artışın sonucu çokkarınlılıkta keskin bir artış ve kadınların evlenme yaşında bir düşüş olduğu bulgusuna ulaşıldı.

Devletler ortaya çıkarken kadının durumu birçok açıdan kötüleşti. Devlet otoritesinin hiyerarşik ve kamusal doğası aristokrat kadınların aile konumları sayesinde kullandıkları temsili yetkiye de son verdi. Rohrllich'in 1980 yılında yaptığı araştırmaya göre (Rohrllich, 1980) Erken Sümer'de aristokrasinin hem kız hem de erkek çocukları tapınak okullarında eğitilirdi. Ancak 3. Ur Hanedanlığına gelene kadar yazıcılar esas itibariyle profesyonel erkekler oldu.

Benzer şekilde Yunan kentleri merkezileşip profesyonel bürokrasiler geliştirdikçe, hâkim aristokrat ailelerdeki kadınların etkisi, politik alandan bütünüyle dışlanmalarıyla yer değiştirdi.

Karolenjler dönemi Avrupa'sına bakıldığında ise 12.yy'da, daha öncesinde hazinedar ve yargıç olarak görev almış kadınlar, yerlerini erkeklere bırakmak suretiyle ev ve manastır arasına sıkıştırılmıştı.

Teolojinin gelişimi de mevcut durumu kadınlar açısından daha iyi hale getirmedi. M.Ö 3000-2000 arasında Mezopotamya'da din ideolojisi, toplumun genel merkezileştirici eğilimlerini yansıtmaya başladı. Bu süreç içinde kadın, dişil bir simgesel imgenin yanı sıra tanrıçanın dünyevi hizmetkârı halini aldı. Bir diğer deyişle rahibelerin güçlerinin yerine erkek tanrılar, rahipler ve değerler geçti. (Savran; 2020)

Zaretsky ve Engels, bu sanayi-öncesi aileyi ve topluluğu romantikleştirmektedir. Araştırmacılara göre sanayi-öncesi toplulukta erkekler, kadınlar, erişkinler ve çocuklar aile merkezli işletmede birlikte çalışmakta ve hepsi topluluk yaşamında yer almaktaydı. Zaretsky'nin insalcıl sosyalizmi aileyi yeniden birleştirecek ve o "'mutlu atölye"'yi yeniden yaratacaktı (Savran; 2020).

Delphy'nin ifade ettiği şekilde kapitalist tarıma geçiş ile ailelerin kendi üretimlerinden tüketmeleri yerine, piyasadan aldıkları yiyecek tüketimini arttırmışlardır (Savran, 1992).

Özetlemek gerekirse, kadın farklı boyutlarıyla ele alındı ve çeşitli biçimlerde inşa edildi: Ekonomide cinsiyetçi işbölümü ve istihdam açısından, siyaset biliminde vatandaşlık tartışmaları ve katılım açısından, psikolojide benliğin oluşması açısından... Bütün bunlar, üretim-yeniden üretim, kamusal-özel, özerklik-ilişkisellik gibi ikiliklerin sorgulandığı, ama bir yandan da cinsiyet farklarının dayandırıldığı temeller olarak yeniden üretildiği çalışmalar oldu (Bora, 2005).

İster sanayi öncesi üretim olsun ister kapitalist üretim olsun kadınların ev işi rollerinin değişmediği açıktır. Kadın ve evin bu kadar iç içe geçmesi, kadın cinsiyetinin biyolojik değil toplumsal bir cinsiyet olarak daha çok deneyimlendiğini gösterir. 1970’lerde iki farklı cinsiyet anlayışı ortaya çıkmıştır. Ortner’in ifadesiyle İki cinsiyet varsa, iki de toplumsal cinsiyet vardır: Eril ve dişil / kadın ve erkek! (Ortner 1996 vd.).

Kadının biyolojik cinsiyet olarak algılanması her ne kadar kolay olsa da acımasızdır. Söz konusu durum biyolojik gerçekliklerin ardına saklanarak sorunun çözümünü zorlaştırır. Ancak sözde biyolojik farklılık bulgularının, değişmezlik veya kaçınılmazlık iddiası anlamına gelmeyeceğini ifade edenler de vardır (Sterling; 2003).

Son dönemlerde yeni ölçüm yöntemleriyle bildiğimiz kadarıyla tarihte ilk kez kadının görünmeyen emeği, emek arzının ücret ve boş zaman olarak değerlendirilmesi ışığında bir noktaya kadar görünür olabilmektedir.

Sadece gelirin değil zamanın da meta üretimi için bir girdi olduğu ve dolayısıyla doğrudan fayda sağladığı fikri Gary S. Becker (Becker, 1976) tarafından açıkça ortaya koyulmuştur. Bir başka deyişle emek arzının belirleyicilerinden olan ücret ve zamanın, ikisinin birden girdi olduğu açıktır.

1995 yılında yayımlanan İnsani Gelişme Raporunda 31 ülkenin zaman verileri kullanılarak kadınların dünyadaki durumu vurgulandı ve ekonomik katkıları ölçüldü. Görünen ve görünmeyen emek bir arada değerlendirildiğinde kadınların dünya genelinde daha fazla çalıştıkları tescillenmiş oldu. Zaman verilerinin kullanılmasıyla, söz konusu görünmezlik bir ölçüde görünür kılınmakta ve birçok analiz yapılabilir hale gelmektedir.

2.14. Beyond GDP (GSYH’nin Ötesi)

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) temelde tüm nihai mal ve hizmetlerin piyasa değerini ifade eden bir göstergedir. İçinde tüketim, yatırım ve kamu harcamalarını ve net dış ticaret dengesini barındırır. GSYH’nin kuruluşundan bu yana ekonomistler GSYH’nin, refahın değil ekonomik faaliyetlerin bir ölçüsü olduğunu vurgulamışlardır (Costanza vd., 2009).

Kennedy 1968 yılında Kansas Üniversitesi’ndeki konuşmasında (Costanza vd., 2009) GSYH’yi; hava kirliliğini, sigara reklamlarını, ambulansları, hapisane harcamalarını, nükleer savaş başlıklarını barındırması ve çevre maliyetini içermemesi yönüyle eleştirmektedir. Kennedy’ye göre GSYH; çocukların sağlığını, eğitimini ve oyunlarını,

şiiirlerin güzelliğini veya kamu görevlilerinin dürüstlüğünü içermemektedir. Ona göre GSYH, hayatı değerli kılan şeyler dışında her şeyi ölçmektedir.

Söz konusu eleştiriler akademik yazında da yer bulmuştur. GSYH'nin yaşam kalitesini belli bir noktaya kadar arttırdığı, bu noktanın ötesinde, GSYH'deki artışların gelir eşitsizliğinin de artmasına, boş zaman kaybına ve doğal sermayenin tükenmesine yol açtığı görülmektedir (Max-Neef 1995; Talberth, Cobb ve diğerleri. 2007).

Klasik iktisat anlayışında gerek işsizlik ve ölçüm yöntemleri gerekse GSYH'nin ölçüm yöntemlerinin yeterli olmadığı açıktır. Bunun için GSYH'nin Ötesinde (Beyonda GDP), GSYH'nin alternatifi olarak birçok yeni endeks çalışması mevcuttur.

Örneğin Gerçek İlerleme Göstergesi, sosyal ve çevresel faktörleri de ölçümüne dâhil ederek daha geniş bir kapsam sunmaktadır. İnsani Gelişme Endeksi ise eğitim, gelir ve sağlık göstergelerini ölçen bir endekstir ve ülke karşılaştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır.

İnsani Yoksulluk Endeksi; sağlık hizmetine erişim, suya erişim, beslenme, okuma yazma oranı ve 40 yaşına kadar yaşayamama olasılıklarını kapsamına alan bir ölçme yöntemidir.

Gayri Safi Yurtiçi Mutluluk Endeksi çevre ve kültürün korunması, sürdürülebilir ve adil sosyo-ekonomik kalkınmayı ölçmektedir.

Mutlu Gezegen Endeksi, ülkelerin ekolojik etkisine bölünmüş yaşam beklentisi ve memnuniyetini irdeleyen, çevresel etki için uyarlanmış bir endekstir.

Yeşil GSYH, geleneksel olarak ölçülen GSYH'den biyolojik çeşitlilik kaybını paraya çevirerek ve iklim değişikliğinin neden olduğu maliyetleri hesaba katarak çıkartan ve böylelikle büyümenin artı, çevre maliyetinin eksi yönde katkı sağladığı bir endekstir.

Sürdürülebilir Ekonomik Refah Endeksi; tüketimi, savunma harcamalarını, sermayeyi ve ev içi emeği artı yönde; savunma harcamalarını, çevre maliyetini ve doğal sermayenin aşınma payını (amortisman) eksi yönde hesabına dâhil eden bir ölçme yöntemidir.

Zaman kullanım çalışmaları ise ev içi görünmeyen emeği görünür kılarak daha farklı bir bakış açısıyla analiz imkânı sunmaktadır. Yoksulluk ölçümünde kullanılan zaman kullanım çalışmaları, gerek emek arzının belirleyicinden olan boş zamanın ne anlama geldiğini ölçme

konusunda gerekse saf parasal olmayan ekonomilerde para dışı politikalar üretmeye yaptığı katkı dolayısıyla önem teşkil etmektedir.

2.15. Zaman Kullanım Anketleri

Yeni araştırmalar ile emeğin görünür kılınmasına yönelik olumlu adımlar atılmıştır. Zaman kullanım araştırmaları yoluyla gelir ve zaman yoksulluğu arasında bağ kurulabildiğinden tüketim yoksulluğu ve zaman yoksulluğu arasındaki korelasyon da görünür hale gelmektedir.

Zaman kullanımları ile insanların yaşam tarzları, kültürel ve toplumsal yapısı incelenebilmektedir. Yöntem, A. Szalai tarafından yönetilen bir ekip tarafından 1960'ların ortasında yürütölmeye başlamasından beri yaygın olarak kullanılmaktadır (Slazai; 1973).

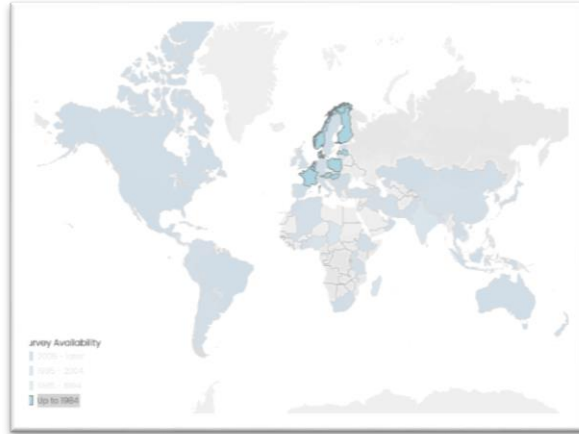
1960'lardan 1980'lere kadar olan dönem, zamanın kullanımıyla ilgili çok sayıda gerçeğin toplandığını görmüştür. Çalışmalar, aşağıdaki gibi teorik ve pratik çıkarımları olan iki bilimsel konuyu gündeme getirmiştir (Niemi vd.; 1991):

1. Farklı ölkelerdeki nüfus tarafından zamanın kullanımıyla ilgili geçerli koşullara ilişkin verilerin karşılaştırılması,
2. Farklı ölkelerdeki nüfusların zaman kullanımındaki değişim eğilimlerinin analizi.

2.12. Uluslararası Alanda Yapılan Zaman Kullanım Anketleri

1984'ten önce gerçekleştirilen Zaman Kullanım Anketleri Şekil 2.8.'de görölmektedir. Haritada işaretli olan ölkeler; Hollanda, Litvanya, Fransa, Danimarka, Polonya, Avusturya, Macaristan ve Finlandiya'dır. Dünya çapında ilk zaman kullanım analizleri, Avrupa ölkeleri tarafından uygulanmıştır.

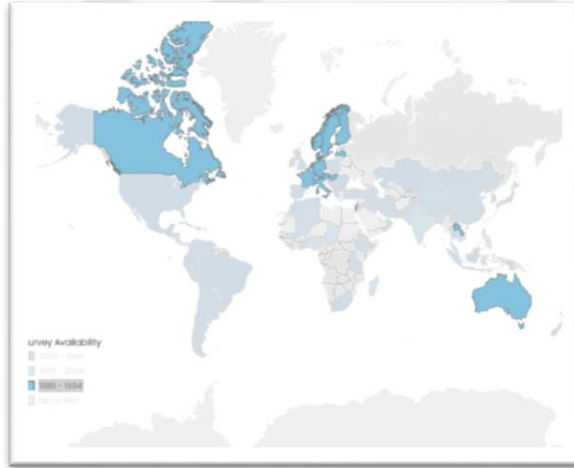
Şekil 2.8. 1984'e Kadar Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler

Kaynak: <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:24.01.2022

1985 ve 1994 arasında zaman kullanım anketi uygulamış olan ülkeler ise Şekil 2.9.'de gösterilmektedir. 1985 sonrasında anket uygulamasının dünya çapında daha fazla yerde uygulandığı görülebilmektedir. Söz konusu yıllarda anket, Avrupa kıtasında, Kanada'da ve İsrail'de uygulanmıştır.

Şekil 2.9. 1985'ten 1994'e Kadar Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler

Kaynak: <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:24.01.2022

1995 ve 2004 yılları arasında zaman kullanım anketlerinin daha fazla yaygınlaştığı görülebilmektedir. Şekil 2.10.'da görülebileceği üzere Avrupa ülkelerinden farklı olarak Asya, Kuzey Amerika ve Afrika kıtalarındaki ülkelerde de uygulanmaya başlanmıştır.

Şekil 2.10. 1995'ten 2004'e Kadar Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler

Kaynak: <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:24.01.2022

2005 yılından sonra ise Türkiye'nin de dâhil olduğu toplam 174 ülkede zaman kullanım anketlerinin uygulandığı görülmektedir (Şekil 2.11.). Bu durum ise söz konusu verinin önemini gözler önüne sermektedir.

Şekil 2.11. 2005'ten Sonra Zaman Kullanım Anketleri Ve Ülkeler

Kaynak: <https://unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/> Erişim tarihi:24.01.2022

Türkiye'de zaman kullanım araştırmaları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yürütmektedir. 2006 yılında ilk zaman kullanım araştırmasını yayınlayan TÜİK (TÜİK, 2006), bir sonraki araştırmasını (TÜİK, 2014-2015) 2014-2015 yıllarını kapsayacak şekilde Uyumlaştırılmış Avrupa Zaman Kullanım Araştırması (HETUS) kılavuzlarını takip eden ve güncellenmiş bir zaman kullanımı araştırması şeklinde yayınlamıştır. Söz konusu araştırmanın 2006'daki araştırma ile bir diğer farkı, 2006 yılında yapılan araştırmada

kır/kent ayrımının olması ancak 2014-2015 yıllarını kapsayan araştırmada söz konusu ayrımın olmamasıdır.

2.13. Zaman Yoksulluğu

Yoksulluğun dünyada yaygın biçimde kullanılan geleneksel ölçüm yöntemlerinde yoksulluk sınırları belirlenirken, asgari refah düzeyini sağlayacak gıda, barınma, eğitim, sağlık gibi temel gereksinimlerin karşılanmasında hane içinde karşılanan bakım ihtiyaçları göz ardı edilmektedir. Öte yandan bireylerin yaşamlarını sürdürebilmelerinde, çocuk bakımı ve hane bakımı hizmet ihtiyacının karşılanması en az diğer gereksinimler kadar yaşamsal ve belirleyicidir. Yoksulluk ölçümü örtük bir biçimde tüm yetişkin fertlerin, hane içindeki ihtiyaçlarını karşılamaları için gerekli kaynağa (yeteneğe ve zamana) sahip olduklarını varsayar (Vickery, 1977).

Zacharieas ve diğerlerine göre (Zacharieas vd.; 2012) yoksulluğun standart ölçümüyle ilgili temel sorun, ölçümün zımnen tüm hane halkı fertlerinin günlük (yeniden) üretim ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli ‘zamana’ sahip olduğunu varsaymasıdır.

Bireylerin yeterli zamana sahip olduklarını ifade eden varsayımın sorgulanarak, zamanın da bir üretim girdisi olarak kabul edilmesi ilk olarak Becker tarafından önerilmiştir (Becker, 1965). Becker’e göre (1965) tüketiciler, ücret vererek satın aldıkları mal ve hizmetlerin bir kısmını ev içinde üretebilmektedirler. Söz konusu üretimi gerçekleştirmek için ise bireylerin zamana sahip olmaları gerekmektedir.

Bireylerin ücretli emekleri ile boş zaman arasındaki etkileşimin önemi ise Granou (1977) ile vurgulanmıştır. Bu önemi ifade eden ilk çalışmaların sonrasında bireylerin zamanlarının ve bu zamanların iktisadi etkilerinin incelendiği birçok çalışma yapılmıştır. Söz konusu çalışmalar ilk olarak yazarlar tarafından pilot anket yöntemiyle, ardından ise ulusal istatistik kurumların çalışmaları ile yapılmış ve söz konusu gelişme ile bu alandaki çalışmalar yaygınlaşmıştır (Gemicioğlu ve Akkoç, 2019).

Zaman kullanım anketlerinden yararlanılarak görünmeyen yoksulluk görünür hale getirilebilmektedir. Aynı araştırma yöntemi ile kadın yoksulluğu daha ayrıntılı şekilde incelenebilme imkânına kavuşmaktadır. Bu şekilde yoksulluk ölçümü, yoksulluğu; salt gelir, ücret ve tüketimden çıkartır. Hanelerin ev işi ve bakım ihtiyaçlarını gözetir ve gerekli

zamana sahip olup olmadıklarını tespit eder. Yeterli zamana sahip olmayan bireyler ise “zaman yoksulu” olarak tanımlanır (Vickery, 1977).

“Zaman yoksulluğu” kavramı muhtemelen ilk kez Clair Vickery (1977) tarafından, ABD bağlamında mevcut zaman düzeyleri yoksulluk içermeyen bir yaşam standardı sağlamaya yeterli olmayan haneleri tanımlamak için kullanılmıştır (Becker; 1965). Vickery, para ve zaman arasında bir denge kurmaya çalışmıştır. Söz konusu denge gereği haneler belirli bir parasal durum ve zaman kombinasyonundan daha azına sahiplerse yoksul olarak tanımlanmışlardır. Yazarlar, "gerekli asgari" süreyi, yoksulluk sınırına tekabül eden bir geliri elde etmek için gereken süre olarak tanımlamışlardır. Yani bir bakıma, boş zaman, gerçek anlamda emek arzı belirleyicisi olarak analizlere konu olmuştur.

Vickery zaman yoksulluğunu farklı bakış açılarıyla yorumlamıştır. Zaman yoksulluğunu, gönüllü ve potansiyel olarak ikiye ayırır. Gönüllü zaman yoksulluğunda zaman yoksulu, ücretli ve ücretsiz işleri dolayısıyla hiç zamanı olmayan insanlar için kullanılır. Zaman zengini ise ücretli ve ücretsiz işlerine çok az zaman harcayan, boş zamanı olan kişilerdir. Bir de arada, ücretli ve ücretsiz işleri olan ancak bu aktivitelerin kaçınılmaz olmadığı kişiler vardır. Bunlar zaman ve para arasında tercih hakkı olan kişilerdir. Bu kategorideki insanlar ne kadar çok parayı seçerse, o kadar zaman yoksulu olurlar. Potansiyel gönüllü zaman yoksulu ise haftalık ücretleri kritik seviyede olan veya kırsal alanda yaşayan insanlar gibi, tercih hakkı varmış gibi gözükten insanlardır.

Zaman yoksulluğuna farklı bakış açıları geliştirilmiştir. UNDP Türkiye ve Levy Ekonomi Enstitüsü işbirliği ile 2014 yılında Türkiye için piyasa ve piyasa dışı tüm temel gereksinimleri bir bütün olarak gören yaklaşımla iki boyutlu yoksulluk ölçümü -Zaman Ve Tüketim Yoksulluğu Ölçümü (LIMTCP5)- geliştirilmiştir. Araştırmada, zaman yoksulluğu hesaplamasında aşağıdaki 3 faktörün toplamı, bireysel bağımlı zamanı vermektedir.

1. Gerekli haftalık kişisel bakım ve ikame edilemez ev üretimi saatleri
2. Gerekli haftalık ev üretimi saatleri
3. Bireyin gelir elde etmek için harcadığı gerçek haftalık saat.

Çalışmada, bir bireyin bir haftada faaliyetlere ayırmış olduğu zamanın toplamı, bir haftalık saat dilimine eşdeğer olan 168 saatten fazla ise zaman yoksulu olarak kabul edilir. Söz konusu durum belirli aktiviteleri aynı zaman diliminde yapmak zorunda olduklarını göstermektedir. Örneğin aynı zamanda hem ev temizliği hem de yemek yapma faaliyetleri

ile ilgilenmek durumunda kalmak veya televizyon izlerken çocuk bakımı faaliyetlerini eş zamanlı olarak yürütmek, faaliyetleri örtüşen şekilde gerçekleştirmiş olmak anlamına gelmektedir. Bu şekilde faaliyetlere ayrılan süre toplamı, bir haftalık saat süresine denk olan 168 saati aşabilmektedir. Araştırmada hane halkında en az bir üyenin zaman açığı varsa, o hane zaman yoksulu olarak kabul edilmiştir.

Gerekli süre sağlansa ve kişiler yoğun bir şekilde çalışarak tüketim yoksulluğundan kurtulsalar bile sorun bitmiş sayılamaz. Gelir zengini ve zaman yoksulu olmak, çok boyutlu bir yoksulluk tanımında halen yoksulu ifade etmektedir. McGinnity'nin ifade ettiği gibi: Şimdi 'iş zengini' (ve gelir zengini) ve 'zaman fakiri'yiz (McGinnity ve Russell; 2007).

3. Uluslararası Zaman Yoksulluğu Araştırmaları

Uluslararası çalışmalarda söz konusu zaman kullanım anketleri kullanılarak oldukça farklı analizler yapılabilmektedir. Zaman kullanım anketlerinin Orta Asya'dan Afrika'ya, Avrupa'dan Amerika'ya kadar birçok bölgede yapılmış olması, zaman yoksulluğu araştırmalarının dünya çapında yapılmasına olanak vermektedir.

Dünyadaki araştırmalar incelendiğinde genel olarak, gelişmiş ülkelerde erkeklerin karşılıksız emeğe ortalama 3 saat, kadınların ise 6 saat harcadığı görülmektedir. Bazı ülkelerde söz konusu 3 saatlik fark 5 saati aşmaktadır (Gauthier vd., 2004). İkinci vardiya yazını incelendiğinde çalışan kadınların da çalışan erkeklere kıyasla, karşılıksız emeğe daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir (Hochschild ve Machbung, 1989; Schor, 1991). Söz konusu farklar gelişmemiş ülkelerde daha farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir.

3.1. Amerika Kıtası

Kanada'da yürütülen Harvey ve Mukhopadhyay'ın çalışmasında, çalışan ebeveynlerin zaman yoksulluğu Kanada Genel Sosyal Anketinden (Canadian GSS 1998 data, General Social Survey) yararlanılarak yürütülmüştür. Çalışmada çeşitli hane yapılandırmaları için yoksulluk düzeylerini belirlemek amacıyla LIM sınır değerleri yöntemi kullanılmıştır. Bekâr ebeveynlerin daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilen araştırmada, çalışanların çalışmayanlara göre hem zaman hem de tüketim yoksulu olma olasılıklarının daha az olduğu saptanmıştır.

Gammage (2010) tarafından Guetamala'da yürütülen çalışmada Ulusal Yaşam Koşulları Araştırması kullanılmıştır. Probit istatistik yöntemiyle yürütülen araştırmada kadınların,

yerli dil konuşanların, artan yaş durumunun, eğitimin azalmasının, evlilerin, kırdaki yaşayanların ve çocuk sahibi olanların (yedi yaş ve altı) zaman yoksulluklarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Evliler arasında bir ayrıma gidildiğinde kadınların zaman yoksulluğunun daha fazla arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca borulu suya ve elektrik şebekesine bağlı olan konut durumunun, hem zaman hem de gelir açısından yoksul olma durumlarını azalttığı tespit edilmiştir.

Jara-Diaz ve diğerlerinin (2011) Şili’de yürüttüğü çalışmada 2001 Kaynak Menzil Araştırmasından (Origin Destination Survey) yararlanılmış olup yöntem olarak t testi ve lojistik regresyon kullanılmıştır. Yapılan çalışmada çocuğu olan kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğu tespit edilmiştir.

Pinto ve diğerlerinin (2018) Brezilya’da yürüttükleri çalışmada ELSA-Brasil anketinden yararlanılmıştır. Çok terimli lojistik regresyon yöntemiyle yürütülen çalışmanın amacı Brezilya’daki obeziteyi, zaman yoksulluğu durumuna göre araştırmaktır. Araştırmanın bulgularından ilki yoksul insanların ev işlerini kendileri yaptıkları için hareketli oldukları ve bunun sonucunda obez olma olasılıklarının düşmesidir. İkinci sonuç ise ev işini kadınların yaptığı, böylelikle artan stres seviyelerinin de etkisiyle kadınlarda obezitenin görülme olasılığının azaldığıdır. Özetle; kişilerde yalnızca tüketim yoksulluğu sonucunda değil, aynı zamanda zaman yoksulluğu sonucunda da obezite olma olasılığı azalmaktadır.

Bucheli ve diğerleri (2019) çalışmasını Uruguay’da yürütmüş ve 2013 Uruguay Zaman Kullanım Anketinden yararlanmışlardır. Ev üretimine değer vermek için maliyet ikame yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada, kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları, gelir durumu arttıkça kadınların zaman yoksulluğunun azaldığı, erkeklerin ise aynı kaldığı tespit edilmiştir. Düşük eğitilmiş kadınlarda en fazla iş yükü 25-29 yaş aralığında görülürken yüksek eğitilmiş kadınlarda ise söz konusu yaş aralığından 10 yıl sonra, en fazla iş yüküne ulaşılmaktadır. Ayrıca bu çalışmada, kadınların 80 yaşına kadar çocuklara bakmaya devam ettiği, çocuklarının evden taşınmasının ise çocuk bakımı haricindeki ev faaliyetlerine daha fazla zaman ayırmalarına yol açtığı tespit edilmiştir.

Dominguez- Amorós (2021); Arjantin, Şili, İspanya ve Uruguay’daki bakım işlerinde cinsiyet açığını tespit etmeyi amaçladığı çalışmada 4 ülkenin zaman kullanım anketlerinden yararlanmıştır. Araştırmada kullanılan zaman kullanım anketleri; Finlandiya

(1979-1987) Zaman Kullanım Anketi, Letonya (1972-1987) Zaman Kullanım Anketi, Litvanya (1974-1988) Zaman Kullanım Anketi ve Rusya (1965-1986) Zaman Kullanım Anketi şeklindedir. EKKY yöntemi kullanılarak yürütülen çalışmada kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya göre dört ülkede ücretsiz emeğin %70'i kadınlar tarafından yapılmaktadır.

3.2. Asya Kıtası

Ueda'nın (2005) Japonya'da yürüttüğü çalışmada, her beş yılda bir kez yapılan Zaman Kullanımı ve Boş Zaman Faaliyetleri Anketinden (STU, 1998) yararlanılmıştır. Yürütülen çalışmada ekonometrik yöntem olarak Tobit ve EKKY kullanılmıştır. Çalışma bulguları literatüre benzer şekilde, kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğunu tescil etmektedir. Çalışmada ayrıca, kadının zaman yoksulluğunun azalması için eşlerinin onlarla aynı oranda çalışmasının dahi yetmeyeceği ortaya konmuştur. Kocanın beş dakikalık yardımının, kadının ev işi süresinde yalnızca bir dakikalık azalmaya neden olabildiği tespit edilmiştir. Yaş değişkeni incelendiğinde ise iş statüsü ne olursa olsun gençlerin ev işlerinde daha fazla rol üstlendiği tespit edilmiştir. Eğitim değişkeninin ise zaman yoksulluğunu arttırdığı, bunun sebebinin ise çocuk bakımına daha fazla zaman ayırmak isteği olabileceği belirtilmektedir.

Floro ve Pichetpongsa (2010) Tayland'da ev merkezli işlerde çalışanların iyi oluşlarını inceledikleri çalışmada, çalışanların zaman kullanımlarını araştırmışlardır. 2002 yılında yapılan ve 359 kişiyi kapsayan anketten yararlanılan çalışmada Tobit istatistik yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları ve gelirin arttıkça zaman yoksulluğunun azaldığı tespit edilmiştir.

Najam-us-Saqib ve Arif'in (2012) Pakistan'da yürüttükleri ve 2007 Zaman Kullanım Anketi'nin kullanıldığı çalışmada yöntem olarak EKKY kullanılmıştır. Araştırmaya göre kadınların, çocuğu olanların (6 yaş ve altı), kırdaki yaşayanların ve yoksulların zaman yoksulluğu daha fazladır. Çalışan kadınlar, çalışmayan kadınlara kıyasla daha fazla zaman yoksulu iken, kırdaki yaşayan kadınlar kenttekilere göre ortalama olarak üç saat daha fazla oranda zamanlarını ücretsiz emeğe harcamaktadırlar.

Güney Kore'de ve Japonya'da yapılan bir diğer araştırmada An (2013), çocuk bakımı ve kreşlerin artmasıyla birlikte bakımın piyasalaşmasını incelemiştir. Kore için veri seti, Sağlık Refah ve Aile Bakanlığı ve Kore Kadın Gelişimi Enstitüsü (MHWF & KWDI, 2009) tarafından yürütülen çocuk bakımına ilişkin ulusal anketten elde edilmiştir. Japonya için ise

sırasıyla 6. ve 7. Zaman kullanım araştırmaları olan 2001 ve 2006 Zaman Kullanım Araştırmalarından elde edilmiştir. Betimsel analiz ile yürütülen çalışmada, çocuk varlığı zaman yoksulluğunu artırırken, kadınlarda bu artışın daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Güney Kore’de yürütülen Noh ve Kim’in (2015) araştırma bulgularına göre kadınların ve yoksulların daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Yoksul kadınların daha fazla zaman yoksulu olma sebebi ise bakım işine harcadıkları zamana atfedilmiştir. Ayrıca kadınların ücretsiz çalışma süresinin erkeklere oranla yedi kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Qi ve Dong’un (2013) yürüttüğü çalışmada 2008 Çin Zaman Kullanım Anketi kullanılmıştır. EKKY yönteminin kullanıldığı çalışmada ev işi yükünün cinsiyetler arasında paylaşımı araştırılmıştır. Araştırmada kadınların ve her iki cinsiyet için çocuğu olanların daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Çalışmada söz konusu durumun ücretli çalışma hayatına da olumsuz yansıdığı belirtilmiştir.

Saboor ve diğerlerinin (2014) Hindistan’da yürüttüğü çalışmada Hindistan 2007 Zaman Kullanım Anketinden yararlanılmıştır. Çalışma ampirik analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Çalışmada cinsiyet ve kır/kent durumunda zaman yoksulluğu incelenmiştir. Kadınların ev faaliyetlerine katılmak zorunda oldukları için daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca kırsal kesimde her iki cinsiyette de zaman yoksulluğunun daha fazla olduğu belirtilmiştir.

Dong ve An (2015) tarafından, 2008 Çin Zaman kullanım anketinden yararlanarak yürütülen çalışmada Çin’deki farklı değişkenlerle zaman yoksulluğu durumunun değişkenliği incelenmiştir. Probit istatistik yöntemiyle yürütülen çalışmada kadınların, kırdaki yaşayanların, eğitimi az olanların, geliri az olanların daha fazla zaman yoksulu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya konu olan grupta yaş ilerledikçe zaman yoksulluğu önce artmakta, daha sonrasında ise azalmaktadır. Ayrıca büyük hanelerde yaşayan insanların ücretsiz işlerinin artması dolayısıyla zaman yoksulluğunun arttığı tespit edilmiştir.

Yine Dong ve An (2015) tarafından yürütülen araştırmada, Çin’deki ilk ulusal zaman kullanım anketinden yararlanarak (2008), ödenmeyen bakım emeğindeki cinsiyet farkının ortaya konulması amaçlanmıştır. Yöntem olarak Probit istatistik yöntemi kullanılmıştır. Kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğu tespit edilen araştırmada, kadınların toplam çalışma süresinin erkeklerle kıyaslandığında kırsalda haftada yedi saat, kentte haftada on

buçuk saat daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ücretli çalışma süresinde kadınlar erkeklere kıyasla haftada 11,3 saat, ücretsiz bakım işinde ise haftada 16,7 saat daha fazla faaliyet kaydetmektedir. Ayrıca kadınlarda eğitim süresinin arttıkça zaman yoksulluğunun azaldığı tespit edilmiştir.

Adeel ve diğerleri (2017), hareketlilik üzerine yürüttükleri araştırmalarında 2007 Pakistan Zaman Kullanım Anketinden yararlanmışlardır. ANOVA yöntemi kullanılan araştırmada kadınların az hareketli olduklarını tespit etmektedirler.

Cha ve Eun (2018) Kore’de yürüttüğü çalışmada, Kore Zaman Kullanım Anketi’nden yararlanarak uyku saatinin; gelire, çocuk varlığına, eğitime ve cinsiyete göre değişip değişmediğini betimsel analiz yöntemiyle araştırmıştır. Sonuçlara göre kadın olmak, eğitimin artması, gelirin azalması ve çocuk varlığı (yaş azaldıkça etki büyür) uyku süresini azaltır, zaman yoksulluğunu artırır. Çalışmada ayrıca yaş ilerledikçe erkeklerde uyku süresinin doğrusal olarak azaldığı, kadınlarda ise 35-60 yaşlarında azalıp daha sonrasında arttığı gözlemlenmiştir. Daha çarpıcı bir sonuç ise kadınların uyku zamanlarını ayarlamak için boş zamanlarından feragat etmek zorunda olmaları olmuştur. Çünkü erkekler için aynı durum söz konusu değildir.

3.3. Avrupa Kıtası

Norveç’te Grønmo ve Lingsom (1986) tarafından yürütülen araştırmada, ev işindeki rol dağılımının yıllar içindeki trendi incelenmiştir. 1971/72 ve 1980/81 zaman kullanım araştırmaları kullanılarak yürütülen çalışmada EKKY yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğu ancak aradaki farkın azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışan ve daha eğitilmiş kadınların daha az zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Teknolojik aletlere sahip olmanın da, ev işini makinelerle devretmesi sayesinde, zaman yoksulluğunu azalttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Niemi ve diğerleri (1991) ise Finlandiya, Litvanya, Letonya ve Rusya’daki zaman kullanım verilerini inceleyerek cinsiyet açığını araştırmışlardır. Araştırma veri seti Finlandiya için 1979, 1987/88 Zaman Kullanım Anketleri, Litvanya için 1971/93 ve 1987 Zaman Kullanım Anketleri, Letonya için 1974 ve 1988 Zaman Kullanım Anketleri ve son olarak Rusya için 1965 ve 1986 Yılı Zaman Kullanım Anketleridir. Betimsel analiz yöntemiyle yürütülen çalışmada istihdam edilenlerin (iki cinsiyette de) ve kadınların daha

fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Aradaki fark dört ülkede de azalmakla birlikte, azalış en fazla Finlandiya’da gerçekleşmektedir.

Niemi ve diğerlerinin (2002) yürüttüğü çalışmada 1990’lar boyunca Finlandiya’daki zaman kullanım değişiklikleri incelenmiştir. 1999/2000 Zaman Kullanım Anketi kullanılarak yürütülen çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Kuzey Avrupa ülkelerindeki çalışmalarla, kadınların zaman yoksulluklarının daha fazla olduğu ancak farkın zamanla azaldığı tespit edilmiştir. Çocuklu hanelerin de incelendiği araştırmada, çocuk varlığının zaman yoksulluğunu arttırdığı tespit edilmiştir. Evde yaşayan gençlerin zaman geçtikçe daha az ev işine katıldıkları gözlemlenmiş ve ebeveynlerin toplam çalışma sürelerinin yaklaşık on iki yıl boyunca aynı kaldığı tespit edilmiştir.

McGinnity (2007), iş zenginliği ve zaman yoksulluğunu bir arada değerlendirmiştir. 2005 İrlanda Zaman Kullanım Anketi kullanılarak EKKY yöntemiyle yürütülen çalışmada, günümüzde insanların iş zengini ve zaman yoksulu oldukları ifade edilmektedir. Araştırmada ayrıca kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir.

Löfmark (2007), Rusya Taganrog’da cinsiyet eşitsizliğine ilişkin çalışmalarda bulunmuştur. Rusya 1997/98 Zaman Kullanım Anketi’nden yararlanılarak yürütülen çalışmada Tobit istatistik yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, çocuk varlığı her iki cinsiyette de zaman yoksulluğunu arttırmaktadır, ancak bu oran kadınlarda daha fazladır. Eğitim değişkeni kadınlar için önemsizdir. Kadınların eşlerinin eğitilmiş ve zengin olması, kadınların zaman yoksulluğunu arttırmaktadır. Ayrıca kadınların erkeklere göre daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir.

Gwozdz ve Sousa-Poza (2010) çalışmasında ev işinde cinsiyetler arası roller araştırmaktadır. Veriseti olarak Almanya 1991/92 ve 2001/2 Zaman Kullanım Anketleri kullanılmış, yöntem olarak t istatistik testi kullanılmıştır. Çalışmada kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca teknolojik alet varlığı kadınların zaman yoksulluğunu azaltmaktadır. Erkeklerde ise söz konusu anlamlı etki tespit edilememiştir. Araştırma, ekonomik durum ve toplumsal cinsiyet rollerinin ev işinin belirleyicileri olduğunu belirtmektedir.

Bonke ve Jensen (2012), Danimarka’da ücretli ve ücretsiz işlerin analizini yapmaktadır. Araştırma kapsamında 1964, 1975, 1987, 2011 ve 2009 olmak üzere 5 adet Zaman Kullanım Araştırması kullanılmıştır. EKKY Yöntemiyle yürütülen çalışmada, kadınların daha fazla

çalıştığı, dolayısıyla daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Araştırmacılar ayrıca, Danimarka’da söz konusu farkın kapandığını ifade etmektedirler.

Gracia (2014) tarafından yürütülen çalışmada İspanya’da “yeni baba” figürü araştırılmıştır. 2003 İspanya Zaman Kullanım Araştırması kullanılarak yürütülen çalışmada Tobit istatistik yöntemi kullanılmıştır. Kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğunu belirten çalışma, çocuğu ile daha fazla ilgilenen, daha katılımcı rol üstlenen yeni baba figürünün söz konusu farkı kapattığı tespit edilmiştir.

Hagqvist ve diğerlerinin (2017) yürüttükleri çalışmada İsveç ve İspanya veri setleri Uluslararası Zaman Kullanım Araştırmaları Veri Tabanı (Multinational Time Use Study database (M.T.U.S)) yardımıyla hazırlanmıştır. EKKY yöntemi ile yürütülen çalışmada, İsveç’te ve İspanya’da anne ve babaların zaman kullanımları ölçülmüş ve söz konusu eşitliği sağlamaya yönelik uygulamalar incelenmiştir. Kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğu belirtilen araştırmada kamu politikalarının eşitsizliği azalttığı, yürütülen eşitlikçi ebeveyn izni politikalarının söz konusu farkı kapatmaya yardımcı olduğu tespit edilmiştir.

Almanya’da yürütülen bir diğer araştırmada Schulz (2020), Almanya’daki zaman kullanım örüntüsünü 1991/92, 2001/2 ve 2012/2013 Zaman Kullanım Anketleri’nden yararlanarak araştırmıştır. Lojistik regresyon ve EKKY yöntemleri kullanılarak yürütülen araştırmanın bulgularına göre, kadınlar daha fazla zaman yoksuludur ancak cinsiyet eşitsizliğindeki söz konusu fark kapanmaktadır. Ek olarak, kapanan toplumsal cinsiyet rolleri farkının, söz konusu hanelerdeki çocuklar açısından da kapandığı tespit edilmiştir. Bir başka deyişle hane büyüklerinin toplumsal cinsiyet rollerindeki iyileşen eşitlik, söz konusu hanelerin çocukları tarafından da içselleştirilmektedir.

3.4. Afrika Kıtası

Tibaijuka’nın (1994) Kagera’da (Tanzanya) yürüttüğü bir çalışmada, bölgede üretilen muz, kahve, çay gibi tarım ürünlerinin üretimindeki cinsiyet rolleri araştırılmıştır. 1984 yılında anket yöntemiyle toplanan veri setinde toplamda 200 kişiye ulaşılmıştır. Probit yönteminin kullanıldığı araştırmaya göre kadınların daha fazla çalıştıkları tespit edilmiş. Söz konusu emeğin ücretsiz olması nedeniyle kadınlara yönelik uygun eğitim ve pazarlama kampanyaları ile teşvik politikalarının uygulanması gerekliliği ifade edilmiştir.

Uganda'da yürütülen araştırmada düşük gelir gruplarını inceleyen Evers ve Walters (2001); Elson, Diane ve Evers'in araştırmalarını (1997) veri seti olarak kullanmışlardır. Darity model kullanılarak yürütülen çalışmada kadınların erkeklerle kıyaslandığında daha fazla zaman yoksulu olduklarını tespit edilmiştir.

Kızılırmak ve Memiş'in (2009) 2006 yılında yayımlanan Zaman Kullanım Anketi'nden yararlanarak, Tobit yöntemiyle, Güney Afrika üzerine yürüttüğü çalışmada; kadınların, kırdaki yaşayanların ve çocuğu olanların daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca tüketim yoksulluğu arttıkça zaman yoksulluğunun azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yaş ve evlilik durumunun yalnızca kadınları etkilediği, eğitim değişkeninin ise hiçbir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Evli kadınların bekârlara kıyasla daha fazla zaman yoksulu olduğu, yaşın ilerledikçe zaman yoksulluğunun önce arttığı, daha sonra azaldığı tespit edilmiştir.

Abdourahman (2010) yürüttüğü çalışmasında, veri seti olarak 3 zaman kullanım araştırması kullanmıştır: Fas Zaman Kullanım Raporu (1999), 2000 Güney Afrika Zaman Kullanım Raporu ve Madagaskar Zaman Kullanım Raporu (2002). Ampirik analizlerle yapılan değerlendirme çalışmasında, Afrika'daki zaman yoksulluğunun, kadınlarda daha fazla olduğunu tespit etmiştir.

Gine'de Bardasi ve Wodon (2010) tarafından yürütülen araştırmada 2002/3 Zaman Kullanım Araştırmasından (Enquête Intégrale de Base pour l'Évaluation de la Pauvreté (EIBEP), 2002-2003) yararlanılmıştır. T testi kullanılarak yürütülen çalışmada; kadınların, kırdaki yaşayanların, çocuk varlığının ve Hristiyan olmanın zaman yoksulluğunu arttırdığı tespit edilmiştir. Hanelerdeki çocukların yaşındaki artışın, çocukların ikame işgücü olarak kullanılmaya başlanması sebebiyle zaman yoksulluğunu azalttığı tespit edilmiştir. Ayrıca evli, dul ve boşanmış kadınların bekârlara kıyasla daha fazla zaman yoksulu olduğu tespit edilmiştir.

Güney Afrika'da yürütülen çalışmada Floro ve Komatsu (2011), veri setlerini 2000 Güney Afrika Ulusal Zaman Kullanım Anketi'nden yararlanarak oluşturmuşlardır. Yöntem olarak Probit istatistiği kullanılan çalışmada, kadınların daha fazla zaman yoksulu olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bulgularına göre kadınlar; su ve yakıt toplama, ev işi ve bakım işlerini yapmak zorunda kaldıkları için erkeklerden üç saat daha fazla süre ücretsiz emek harcamaktadırlar.

Arora'nın (2015) Mozambik'te yürüttüğü çalışmada kırsal alandaki zaman yoksulluğu cinsiyetler bağlamında araştırılmıştır. 2003 Mozambik Zaman Kullanım Anketi kullanılarak yürütülen çalışmada Probit yöntemi ile araştırma yapılmıştır. Kırsal alanda yaşayanların kentte yaşayanlara göre; kadınların ise erkeklere göre daha fazla zaman yoksulu olduğu tespit edilmiştir.

3.5. Diğer

Floro ve Miles (2003) Avustralya'da örtüşen faaliyetleri araştırmışlardır. Avustralya Zaman Kullanım Anketi (1992) kullanılarak yürütülen çalışmada EKKY yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre kadın olmak, çocuk varlığı, yoksulluk, istihdam edilme durumu ve eğitimin artması örtüşen faaliyetleri arttırarak zaman yoksulluğunu arttırmaktadır. Yaş arttıkça örtüşen faaliyetler azalır. Ayrıca çocuk sağlığı azaldıkça örtüşen faaliyetler de artmaktadır. Ayrıca ingilizce konuşulan hanelerin konuşulmayanlara kıyasla örtüşen faaliyetlerinin daha yüksek oranda gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Anxo ve diğerlerinin Fransa, İtalya, İsveç ve ABD'de yürüttüğü çalışmada (2011), Ulusal İstatistik ve Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (INSEE 2000) Anketi (Şubat 1998'den Şubat 1999'a kadar yürütülmüştür) kullanılmıştır. Tobit yöntemi kullanılarak yürütülen çalışmada, yaşam boyu cinsiyetler arası zaman kullanımı araştırılmıştır. Araştırmada kadınların erkeklere göre daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir.

Bittman ve Wajcman (2000) ise 10 OECD ülkesini araştırmışlardır. Uluslararası Zaman Kullanım Veri Tabanı (Multinational Time Budget Data Archive (Gershuny, 1990) kullanılarak yürütülen çalışmada yöntem olarak t istatistik testi kullanılmıştır. Çocuk varlığının zaman yoksulluğunu arttırdığı tespit edilmiştir. Kadınların zaman yoksulluğu konusunda literatürden farklı olarak, erkeklere kıyasla bir fark bulunmadığı tespit edilen araştırmada, daha ileri analiz yöntemleri uygulanmış ve boş zaman kalitesinde kadınların dezavantajlı durumda oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Folbre ve Yoon'un (2007) yürüttüğü çalışmada ingilizce konuşulan ülkelerde (ABD, Kanada, Avustralya ve İngiltere) zaman kullanım durumları araştırılarak örtüşen faaliyetler analizi yapılmıştır. ABD (2003), Kanada (1998), Avustralya (1997), İngiltere (2000) Zaman Kullanım Anketleri kullanılan çalışmada Tobit yöntemi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre kadınlar ve bir yaştan altında çocuğu olanlar daha fazla zaman yoksuludur. Ayrıca yeme, içme, sosyalleşme ve eğlence faaliyetlerinde kadınlar, zamanlarının yaklaşık

%95’inde çocuk bakımı ile de ilgilendiklerini belirtirken bu oran erkeklerde %83 olarak gerçekleşmiştir.

3.6. Türkiye Zaman Kullanım Araştırmaları

Türkiye’deki ilk zaman kullanım çalışması Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından 1985 yılında (Türk Sosyal Bilimler Derneği, 1985, aktaran Güngör E., 2019) gerçekleştirilmiştir. Her köyden rastgele seçilen on, on beş haneyle yüz yüze görüşmeler ile veri seti hazırlanmıştır. **Çalışma, küçük ve orta ölçekteki aile çiftliklerinin finans ve zaman stratejilerini ölçmektedir.**

Kasnakoğlu ve diğerleri (1996), Ankara ili sınırları içinde yaşayan hanelere uygulanan anket ile Türkiye’de hane içi üretimin iktisadi değerini araştırmışlardır. Söz konusu araştırmaya göre medyan gelire sahip hanelerde gelirin %15’inin, hane içi üretimin değeri olduğu tespit edilmiştir.

Kasnakoğlu ve Dayıoğlu (2002), 1996 yılında uygulanan pilot anket verilerini kullanarak kadınların ürettiği değer hane geliri ölçütlerini araştırmışlardır. Sonuçlara göre bu değer; asgari ücret için %30, piyasadaki ücret maliyeti için %39’luk paya sahiptir. **Erkeklerin hane içi üretiminin ise asgari ücrete göre %10 ve ücret maliyetine göre %13 olduğu tespit edilmiştir.** Çalışmada ayrıca hane içi üretim değerinin toplam Gayri Safi Milli Hasıla içindeki payının %34 ile %52 arasında değiştiği ortaya koyulmuştur. Gündüz’ün (2008) araştırmasına göre ise söz konusu değer %24 ile %45 arasında değişmektedir. Bu araştırmaya göre kadınların payı ise %79 ile %89 arasında değişmektedir.

Erdil, Eruygur ve Kasnakoğlu (2006) 2003 yılında toplanan verileri kullanarak yürüttüğü çalışmada, Anadolu’da Karacaören ve Hacıömerli köylerinde 57 haneden kırsal zaman kullanımı hakkında verilerden yararlanarak tarımsal üretimde kadının rolünü vurgulamayı amaçlamışlardır.

Memiş ve Özay (2011) tarafından yürütülen, toplumsal cinsiyet rollerinin 2008 krizinden sonra değişip değişmediğini araştırdıkları çalışmada 2006 Türkiye Zaman Kullanım Anketinden yararlanılmıştır ve ampirik analiz yöntemi kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kriz sonrasında arttığı tespit edilmiştir. Araştırma bulguları, ekonomik krizlerin etkilerinin toplumsal cinsiyete dayalı bir biçim aldığı ve iş yükünün çoğununun kadınların omuzlarına yüklendiği iddiasını desteklemektedir. Söz konusu çalışma Elson’ın

(1993) belirttiği üzere karşılıksız emeğin, ekonomilerde dengeleyici unsur rolünde olduğunu destekler niteliktedir. Kadınların karşılıksız emeklerini arttırarak kıt kaynakları idare etmek ve şokları sindirme kabiliyeti ekonomilerin kriz sonrası toparlanmalarda önemli rol oynamaktadır.

Kızılırmak, Memiş ve Öneş'in (2013) yürüttüğü çalışmada TÜİK 2006 Zaman Kullanım Araştırması'ndan yararlanılmış ve Mann-Whitney U yöntemini kullanılmıştır. Araştırmada zaman yoksulluğunun kadınlar tarafından daha şiddetli yaşandığı tespit edilmiştir. Yoksulluğun kadınlar için daha fazla ücretsiz iş yükü anlamına geldiğini belirtilen çalışma, bir hanedeki zaman kullanımının, insanların yoksulluğunu nasıl deneyimlediğini etkilediğini belirtir. Buna göre cinsiyetlerin ve gelir grupları arasında büyük farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar çözüm olarak, çocuk ve yaşlı bakımının kamu tarafından sağlanması gibi sadece tüketim yoksulluğuna değil zaman yoksulluğuna da odaklanan politikaların uygulanması gerektiğini ve kadınların ücretsiz emek yükünün hafifletilmesi gerektiği sonucuna varırlar.

Anadolu'da gerçekleştirilen bir diğer zaman kullanım çalışması ise Ankara Mamak ilçesinde gerçekleşmiştir. Gelmez (2014) doktora çalışmasında, kadınların bakım emeğinin evde bakım uygulaması üzerinden bir değerlendirmesini sunar. 35 kadınla yapılan mülakatlar sonucunda veri setini oluşturan Gelmez, nicel ve nitel analizler yapmıştır. Bakıcıların sosyal güvenlik yardımlarına ulaşamadıkları gibi, dilediklerinde işe son verme veya ara verme gibi haklardan da yoksun olduklarını ortaya koymuştur.

2014'te yürütülen bir diğer çalışmayı Levy Enstitüsü'ne bağlı olarak Memiş, Zacharias ve Masterson (2014) yürütmüştür. Çalışmada TÜİK 2006 Zaman Kullanım Araştırması'ndan yararlanılmış ve Levy Enstitüsü Zaman ve Tüketim Yoksulluğu Ölçümü yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada tüketim ve zaman yoksulluğu ilişkisi ele alınmış ve tüketim yoksulluğunun zaman yoksulluğunu derinleştirdiği tespit edilmiştir. Kırsal ve kentsel yoksulluk açısından söz konusu ilişki kırsal alanda daha güçlüdür.

Özdemir (2018), TÜİK 2014 Zaman Kullanım Araştırması'ndan yararlanarak yürüttüğü araştırmada, betimsel analiz yöntemini kullanmıştır. Bakım faaliyetleri de dâhil edildiğinde kadınların erkeklere kıyasla beş kat daha fazla ev işi yaptıkları tespit edilmiştir. Eğitim faaliyetlerinin 25 yaşından sonra neredeyse tamamen tükendiğini ifade eden çalışmada, söz konusu durumun gelirden etkilenmediği tespit edilmiştir. Spor aktivitelerinde ise erkekler

günlük 16 saniye spor yapmakta, kadınlarda ise bu süre 6 saniye olarak gerçekleşmektedir. Çalışmada Türkiye zaman kullanımının üç ana bölüme ayrıldığı gözler önüne serilmiştir. Bunlar; aile işleri, çalışma ve televizyon izlemedir.

Gökmen (2017), Muğla ilinin Menteşe ilçesinde yürüttüğü çalışmasında 182 evli ve çocuklu çiftte zaman kullanım anketi düzenlemiş ve betimsel analiz yapmıştır. Çalışmada kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları ve ücretsiz emeği en fazla verdikleri yaş aralığının 25-34 olduğu tespit edilmiştir. **Zaman yoksulluğu, eğitim ve gelir durumu arttıkça azalmakta; çocuk varlığı söz konusu olduğunda ise artmaktadır.** Son olarak hanede engelli birey varlığı, kadının zaman yoksulluğunu arttırmaktadır. Gökmen, hanede aktif şekilde engelli bakımı sağlayan kadınlara ücret ödenmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Eker (2018), Türkiye'deki toplumsal cinsiyet rollerini araştırmaktadır. Çalışmanın veri setini Ankara'da bir kamu kurumunda, orta ve üst düzeyde çalışan, 25-65 yaş arasında 120 birey (60'ı kadın ve 60'ı erkek) oluşturmaktadır. Betimsel Analiz yöntemiyle yürütülen araştırma, kadınların erkeklere kıyasla altı kat daha fazla bakım faaliyeti yaptıkları bulgusuna ulaşır.

Ajas ve Gündüz (2019) yürüttükleri çalışma ile ücretsiz emeğin değerini hesaplamaya çalışır. TÜİK 2006 Zaman Kullanım Araştırması'ndan yararlanarak yürütülen çalışmada fırsat maliyeti yaklaşımı, çok değerli çalışan yaklaşımı ve asgari ücret (brüt) yaklaşımı yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmaya göre hane halkı üretiminin tahmini piyasa değeri Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın (GSYH) en az %24'ü, en fazla ise %45'idir. Söz konusu hane üretiminde ise kadınların payı %79 ile %86 arasındadır. Çocuk bakımında kullanılan emek ise GSYH'nin %5'ine tekabül etmektedir. Ayrıca kadının zaman yoksulluğunun, eğitim düzeyi arttıkça ve yaş ilerledikçe azaldığı tespit edilmiştir.

Gemici ve Akkoç (2019) tarafından yürütülen çalışmada boş zaman talepleri ve boş zamanın belirleyicileri incelenmiştir. Söz konusu inceleme, ücret karşılığı çalışma ile boş zaman arasındaki etkileşimi de sunmaktadır. Araştırmada TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Araştırması'ndan yararlanılmıştır. Verilerin analizi En Küçük Kareler ve Tobit Yöntemleri ile analiz edilmiştir. Çalışmaya göre erkeklerin boş zaman talebi kadınlara kıyasla hafta içinde 35, hafta sonunda 48 dakika daha fazladır. Çalışmada ayrıca boş zaman talebinin en önemli belirleyicilerinin ücret ve eğitim olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Eğitim arttıkça

yaşam koşulları iyileşmekte, boş zaman talebi artmaktadır. İstihdamda aldıkları ücretin artması ise boş zaman talebini azaltmaktadır.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırma Modeli

Araştırma ilk olarak, Türkiye'nin zaman yoksulluğu konusunda cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hal ve gelir durumuna göre betimsel analiz sunmaktadır. İkinci olarak araştırma, NEET'lerin zaman yoksulluğunu hem betimsel analiz hem de regresyon analizi yöntemiyle ortaya koymaktadır. Yürütülen regresyon analizinde; ev işi, boş zaman ve bakım işleri ayrı ayrı olarak ve hafta içi/ hafta sonu ayrımı gözetilerek incelenmektedir. Ayrıca boş zamanın kalitesine yönelik betimsel analiz yapılmaktadır.

Bağımsız değişkenleri; cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hal, gelir, hanede çocuk varlığı (10 yaş altı) ve hanede yaşlı varlığı oluşturmaktadır. Söz konusu değişkenlerden cinsiyet, medeni hal, **hanede çocuk varlığı** ve hanede yaşlı varlığı kukla değişkenlerdir. Yaş değişkeni literatürde yer aldığı şekliyle 15-19, 20-24 ve 25-29 yaş grupları şeklinde oluşturulmuştur. Gelir değişkeni ise TÜİK'in 2014/15 yıllarında yaptığı ankette bulunan gruplandırmada yer aldığı haliyle; 0 – 1080, 1081 – 1550, 1551 – 2170, 2171 – 3180, 3181+ olacak şekilde 5 gruba ayrılmıştır. Araştırmanın yapıldığı yılda (2022) asgari ücret 4.243,40 TL'dir. Bu durum, araştırmanın yapıldığı yıldaki asgari ücretin, araştırmadaki veri setinin hazırlandığı 2014 senesinde belirlenen en yüksek gelir grubunun (3181 TL'nin) üzerinde olduğu anlamına gelmektedir. Bu nedenle gelirler sayısal olarak değil grup olarak analiz edilmiştir. Son olarak medeni hal; evli ve bekâr olarak alınmıştır. **Eşi vefat eden ve boşanmış kişilerin sayıları; örneklem grubunun yaşları 29 yaşından az olduğu için sırasıyla 2 ve 12 kişi'dir. Bu nedenle söz konusu iki grup bekâr kategorisinde incelenmiştir.**

Bu bağlamda regresyon analizi için 6 farklı denklem kurulmuş ve En Küçük Kareler Yöntemi yardımıyla Türkiye'deki NEET statüsünde olan gençlerin zaman yoksulluğu durumları incelenmiştir.

Denklemlerdeki bağımlı değişkenler; EI_{ti} (Hafta İçi Ev İş), $H_SONU_EV_ISI$ (Hafta Sonu Ev İş), EI_{ts} (Hafta İçi Boş Zaman), BZ_{ti} (Hafta İçi Boş Zaman), BZ_{ts} (Hafta Sonu Boş Zaman), B_{ti} (Hafta İçi Bakım) ve B_{ts} (Hafta Sonu Bakım) şeklindedir.

Denklemlerdeki bağımsız değişkenler ise; C_t (Cinsiyet), Y_t (Yaş), E_t (Eğitim), MH (Medeni Hal), G_t (Gelir), CV_t (Hanede Çocuk Varlığı) ve YV_t (Hanede Yaşlı Varlığı) şeklindedir.

Söz konusu denklemler şu şekildedir:

$$(1) E\dot{I}_{ti} = C_t + Y_t + E_t + MH_t + G_t + CV_t + YV_t$$

$$(2) E\dot{I}_{ts} = C_t + Y_t + E_t + MH_t + G_t + CV_t + YV_t$$

$$(3) BZ_{ti} = C_t + Y_t + E_t + MH_t + G_t + CV_t + YV_t$$

$$(4) BZ_{ts} = C_t + Y_t + E_t + MH_t + G_t + CV_t + YV_t$$

$$(5) B_{ti} = C_t + Y_t + E_t + MH_t + G_t + CV_t + YV_t$$

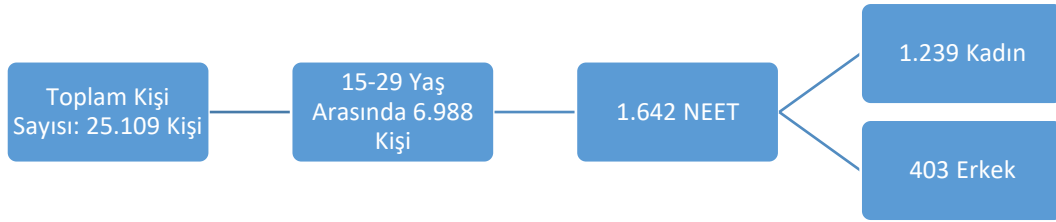
$$(6) B_{ts} = C_t + Y_t + E_t + MH_t + G_t + CV_t + YV_t$$

4.2. Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketinden yararlanarak yürütülen çalışmada, söz konusu anket gereği Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm yerleşim yerleri kapsama dâhil edilmiştir. Kapsanan kitle: Veri setinin elde edildiği TÜİK Zaman Kullanım Anketi'nde yer aldığı üzere, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan kurumsal olmayan sivil nüfus kapsamındaki tüm hanehalkı fertlerini dâhil etmektedir. Söz konusu anket çalışmasında kıır/kent ayrımı bulunmaması nedeniyle, çalışmada böyle bir ayrıma gidilmemiştir.

TÜİK tarafından gerçekleştirilen ankette görüşme yapılan hane sayısı toplamda 9.073 olarak gerçekleşmiştir. 9.073 hanede toplam kayıt sayısı (10+ yaş fert sayısı) 25.109 olmuştur. Fertlerin faaliyetlerinin doldurulduğu günlük dosya toplam kayıt sayısı ise 1.395.306 olmuştur.

Görüşme yapılan 25.109 kişi arasında 6.988 kişi 15-29 yaş arasındadır. Bunların 1.238'i kadın ve 403'ü erkek olmak üzere 1.642 kişi NEET kategorisinde sınıflandırılmaktadır (Tablo 4.1.). Sınıflandırma, 15-29 yaş arasında yer alan, aktif olarak eğitimde ve işte yer almayan kişileri kapsamaktadır. Söz konusu sınıflandırmada 15-19 yaş arası 387 kişi (249'u kadın), 19-24 yaş arası 590 kişi (440'ı kadın), 25-29 yaş arası 665 kişi (550'si kadın) yer almaktadır.

Tablo 4.1. NEET Grubunun Ayrıştırılması

4.3. Veri Toplama Araçları

TÜİK tarafından gerçekleştirilen 2014/15 Zaman Kullanım Anketi’nde 3 adet soru kâğıdı formu bulunmaktadır. Bunlar;

- (1) Hanehalkı Soru Kâğıdı
- (2) Fert Soru Kâğıdı (10 ve daha yukarı yaştaki fertler)
- (3) Günlükler (Hafta içi ve Hafta sonu) (10 ve daha yukarı yaştaki fertler)

İlk soru kâğıdı hanehalkı verilerini toplamak için hazırlanmıştır. 18 yaş ve üzerinde olmak koşuluyla herhangi bir hanehalkı ferdi ile görüşülerek doldurulmuştur. İkincisi, bireylerin sosyo-ekonomik ve demografik durumlarının ortaya konduğu, hanelerdeki 10 yaş ve üzeri bireylere uygulanan Fert Soru Kağıdı’dır.

Son olarak Günlük Kılavuzu ise Zaman Kullanım Araştırması’nın temelini oluşturur. 10 yaşın üzerindeki hanehalkı fertlerinin hafta içi (720.396 excel satırı) ve hafta sonu (674.910 excel satırı) faaliyetlerini (toplam 1.395.306 excel satırı) 10’ar dakikalık aralıklarla doldurdıkları formdur.

TÜİK; hanehalkı fertlerinin, günlük faaliyetlerinin sınıflandırmasında EUROSTAT’ın zaman kullanım araştırması için önerdikleri günlük faaliyet sınıflandırmasını (HETUS Activity Coding List) kullanmaktadır. İstihdam edilenlerin ekonomik faaliyetini sınıflandırmak amacıyla “Avrupa Topluluğu’nda Ekonomik Faaliyetlerin istatistiksel Sınıflaması” (NACE, Rev 2) kullanılmıştır. Meslek sınıflaması için de “Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması” (ISCO,08) kullanılmıştır.

4.4. Verilerin Toplanması

TÜİK 2014-2015 Zaman Kullanımı Araştırmasının mikro verilerine erişim için ilk olarak TÜİK internet sitesinden ‘‘Mikro Veri Talebi’’, Mikro Veri Talep Formu doldurularak yapılmıştır. Doldurulan formun dökümü alınarak Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından onaylandıktan sonra posta aracılığı ile TÜİK Ankara Bölge Müdürlüğüne gönderilmiştir. Bölge Müdürlüğünce verilen değerlendirme kurul onayı alındıktan sonra gerekli protokol imzalanarak mikro veriye erişim hakkı alınmıştır.

4.5. Verilerin Analizi

TÜİK 2014-15 Zaman Kullanım Anketi mikro verilerinden yararlanılan çalışmada NEET grubunu çalışmak için bazı filtreler uygulanmıştır. NEET tanımı gereği söz konusu grubun eğitimde veya işte yer almaması gerekmektedir. Bu nedenle ‘‘OGRENIM_DEVAM:2’’ (devam etmeyen), ‘‘KURS_DEVAM_BITEN:2’’ (devam etmeyen), ve ‘‘IS_FAALİYET_DURUM:2’’ (devam etmeyen) kırılımları alınarak anket katılımcıları arasında Excel programı üzerinden NEET Grubu filtresi çalıştırılmıştır.

Analiz iki aşamadan oluşmaktadır. İlk olarak anket kapsamında ulaşılan 25.109 hane verisi betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Sonrasında 15-29 yaş arasındaki NEET grubunun verileri hem betimsel analize hem de regresyon analizine tabi tutulmuştur.

Regresyon analizinde ilk olarak çocuk ve yaşlı bakımı hariç ev işleri; cinsiyet yaş, eğitim, medeni hal, gelir, hanede çocuk varlığı (10 yaş altı) ve hanede yaşlı varlığı (65 yaş üzeri) durumlarına göre analiz edilmiştir. Çocuk ve yaşlı bakımının hariç tutulma nedeni; ev işleri ve bakım işlerinin ayrı bir şekilde değerlendirilmek istenmesidir. Analiz hafta içi ve hafta sonu olarak iki ayrı bölümden oluşmaktadır.

İkinci olarak NEET’lerin boş zaman faaliyetleri; cinsiyet yaş, eğitim, medeni hal, gelir hanede çocuk varlığı (10 yaş altı) ve hanede yaşlı varlığı (65 yaş üzeri) değişkenlerine göre, yine hafta içi ve hafta sonu ayrı olarak incelenmiştir.

Son olarak NEET’lerin çocuk ve yaşlı bakımı için harcadıkları zaman; cinsiyet, yaş, eğitim, medeni hal, gelir, hanede çocuk varlığı (10 yaş altı) ve hanede yaşlı varlığı (65 yaş üzeri) değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Hafta içi ve hafta sonları da dahil olmak üzere toplamda altı denklem regresyon analizine tabi tutulmuştur.

Analiz yöntemi olarak En Küçük Kareler Yöntemi (EKKY) kullanılmıştır. Bireyler bir aktivitede hiç zaman kaydetmediğinde 0 dakika kayıt edilmektedir. Bu temel durum üzerinden zaman kullanımı araştırmalarının yöntemi konusunda tartışmalar mevcuttur. Bazı araştırmacılar, bir aktiviteyi yapmak için gizli bir eğilim varsayarak, bu tür durumlarda Tobit modellerinin daha uygun olduğunu ve bu eğilimin negatif değerlerinin sıfırda sansürlendiğini savunmuştur (bkz., e.g., Sousa-Poza, Schmid, & Widmer, 2001). Diğerleri, bir aktivitede harcanan zamanın sıfırdan küçük değerler alamayacağını, bağımlı değişkendeki sıfır değerlerinin gerçek ve doğal katılımsızlığı yansıttığını ve bu nedenle EKKY'nin Tobit'e tercih edildiğini belirtir. Çok sayıda sıfır; hataların normal olarak dağıldığı ve sabit bir varyansla ve gama (Anderson, Curtis ve Grabb, 2006) veya Poisson-gama modelleri (Brown ve Dunn, 2006) ile bu sorunu atlatmak için önerilen EKKY varsayımını ihlal edebilir (Craig, Mullan; 2010; 1344-1361).

Ancak bunlar, bağımlı değişkendeki sıfırların sayısının pozitif değerlerin sayısından çok daha fazla olduğu ve ortalamayı zayıf bir merkezi eğilim ölçüsü haline getirdiği çok seyrek etkinlikleri analiz ederken en uygundur. Son dönemde gerçekleştirilen ampirik çalışma, zaman kullanım değişkenleri için EKKY'nin Tobit ve iki parçalı modellere göre tercih edildiğini göstermektedir (Hook ve Wolfe; 2013).

Stewart (2009), sıfırların oranı arttıkça Tobit modellerde marjinal etkilerin giderek daha fazla yanlı olduğunu bulmuştur. İki parçalı bir model, EKKY'yle benzer bir performans gösterir. Ancak bir ortak değişken, performansı ve harcanan zamanı tahmin ediyorsa EKKY tercih edilir. Stewart, “EKKY tahminleri, modeldeki değişkenler arasındaki ilişki ve bir aktivite yapma olasılığı hakkında bir dizi varsayıma karşı tarafsız ve sağlamdır” sonucuna varır (Stewart; 2019). Bu nedenle söz konusu araştırmada En Küçük Kareler Yöntemi (EKKY), araştırma yöntemi olarak tercih edilmiştir.

Analiz için Stata 15.0 x64 programı kullanılmıştır. Öncelikle bütün verilerden NEET grubu excel üzerinden çekilmiştir. Daha sonra söz konusu grubun hafta içi ve hafta sonu faaliyetlerinden ev işi/boş zaman ve bakım faaliyetlerinin süre toplamı hesaplanmıştır. NEET'lerin zaman kullanımını konu alan bu çalışma için hafta içi ve hafta sonu şeklinde 6 bağımlı değişken kullanılmıştır. Söz konusu değişkenlerin dağılımı Tablo.4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken
•Cinsiyet •Yaş •Eğitim •Medeni Hal •Gelir •Hanede Çocuk Durumu (10 yaş altı) •Hanede Yaşlı Durumu (65 yaş üzeri)	•Bakım Hariç Ev İşi (Hafta İçi) •Bakım Hariç Ev İşi (Hafta Sonu) •Boş Zaman (Hafta İçi) •Boş Zaman (Hafta Sonu) •Çocuk ve Yaşlı Bakımı (Hafta İçi) •Çocuk ve Yaşlı Bakımı (Hafta Sonu)

Ev işi; gıda yönetimi, hane bakımı, kumaş üretimi ve bakımı, bahçe işleri ve hayvan bakımı, inşaat ve tamirat, alışveriş, gönüllü faaliyetler ve bunlarla ilgili seyahati içermektedir. Boş zaman sosyal yaşam, eğlence, kültür, spor, hobi ve oyun, okuma, TV izleme gibi aktiviteler ve bunlarla ilgili seyahati içermektedir. Çocuk ve yaşlı bakımı ise, çocuk ve yetişkin yardımının yanı sıra gönüllü olarak hane dışı bakım ve bunlarla ilgili seyahati içermektedir.

Genellikle kadınlar tarafından yapıldığı tespit edilen ev işleri, haneyi toplumsal düzeyde ayakta tutan faaliyetleri içerir. Bunlardan bazıları Yoksulluk ve Kadın bölümünde bahsedildiği gibi şu şekildedir; ev işleri, yaşlı ve çocuk bakımı, kışlık yiyecek hazırlanması, giysi üretimi, ailenin toplumsal statüsünü yükseltmek üzere toplumsal dayanışma ağları içinde rol almak vb. (Afshar ve Agarwal 1989, Khoury ve Moghadam 1995). Toplumsal dayanışma ağlarının içinde yer almak da ailenin toplumsal statüsünü yükseltmeyi sağlayan bir ev işi olarak kabul edildiği için, **gönüllü faaliyetler de ev işi kapsamına alınarak değerlendirilmiştir.**

5. BULGULAR VE YORUMLAR

5.1. BETİMSSEL ANALİZ

Bu bölümde, NEET Grubu ile ilgili bulgulardan önce TÜİK Zaman Yoksulluğu Anketi'nin genel analizi sunulmaktadır. Söz konusu analiz betimsel olup, bulguları açısından NEET Grubu analizleri ile benzerlik taşımaktadır. Genel tabloda, NEET Grubunda olduğu gibi kadınlar daha fazla ev ve bakım işi yapmaktadır. Aynı zamanda kadınların boş zamanı erkeklere göre daha azdır. Söz konusu eşitsizlik her yaş, eğitim, medeni durum ve gelir grubunda görülebilmektedir.

5.1.1. Cinsiyet

Faaliyet türü ve cinsiyete göre kişi başına ortalama faaliyet süresi incelendiğinde (Tablo 5.1.1.), Türkiye'de cinsiyetler arasında yemek ve diğer kişisel bakım faaliyetlerine, eğitim faaliyetlerine, sosyal işler ve toplantılara, TV izleme, radyo ve müzik dinleme vb. faaliyetlere ve uykuya ayrılan süre bazında farklılık olmadığı görülmektedir.

İstihdam faaliyetlerine ayrılan sürede erkekler kadınlara kıyasla hafta içinde 3 saat 9 dakika, hafta sonunda 2 saat 1 dakika ve haftada ortalama olarak 2 saat 49 dakika daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Hanehalkı ve aile bakımı faaliyetleri incelendiğinde ise erkekler kadınlara kıyasla ortalama olarak hafta içinde 3 saat 29 dakika, hafta sonunda 3 saat 18 dakika ve haftada ortalama 3 saat 26 dakika daha az zaman ayırmaktadır. Türkiye'de faaliyet sürelerinin cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde en büyük farkın bu iki faaliyet türünde olduğu görülmektedir.

Hanehalkı ve aile bakımı ile istihdam faaliyetleri arasındaki zaman diliminde, erkekler ortalama olarak kadınlardan 10 dakika daha fazla spor/doğa sporları faaliyetleri yürütmekte, 19 dakika daha fazla hobi/oyun faaliyetlerine ayırmakta ve 5 dakika daha fazla TV/radyo/müzik faaliyetlerine ayırmaktadır. Ayrıca ulaşım ve belirlenmemiş faaliyetlerde erkekler kadınlara kıyasla 33 dakika daha fazla zaman geçirmektedir. Kadınlar ise erkeklere kıyasla daha fazla süre geçirdikleri faaliyetler arasında eğitim (2 dakika), gönüllü işler ve toplantılar (17 dakika), sosyal yaşam ve eğlence (9 dakika) ve uyku (8 dakika) olarak yer almaktadır.

Tablo 5.1.1. Faaliyet Türü Ve Cinsiyete Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi, (TÜİK, 2014/15)

Faaliyet adı	(Saat)								
	Toplam			Hafta içi			Hafta sonu		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00
<i>Yemek ve diğer kişisel bakım</i>	02:45	02:46	02:43	02:42	02:44	02:41	02:52	02:53	02:51
<i>İstihdam*</i>	02:33	03:58	01:09	02:54	04:29	01:20	01:40	02:41	00:40
<i>Eğitim</i>	00:46	00:45	00:47	00:55	00:55	00:56	00:22	00:20	00:24
<i>Hanehalkı ve aile bakımı</i>	02:35	00:51	04:17	02:33	00:47	04:16	02:42	01:02	04:20
<i>Gönüllü işler ve toplantılar</i>	00:43	00:34	00:51	00:43	00:34	00:51	00:43	00:36	00:51
<i>Sosyal yaşam ve eğlence</i>	01:50	01:46	01:54	01:41	01:35	01:47	02:12	02:13	02:11
<i>Spor ve doğa sporları</i>	00:11	00:16	00:06	00:10	00:15	00:05	00:13	00:21	00:06
<i>Hobiler ve oyunlar</i>	00:21	00:31	00:12	00:20	00:29	00:11	00:25	00:37	00:13
<i>TV izleme, radyo ve müzik dinleme, vb..</i>	02:20	02:23	02:18	02:17	02:16	02:17	02:29	02:40	02:18
<i>Ulaşım ve belirlenmemiş zaman kullanımı</i>	01:03	01:20	00:47	01:06	01:23	00:49	00:57	01:12	00:42
<i>Uyku</i>	08:48	08:44	08:52	08:35	08:29	08:41	09:20	09:20	09:19

*İstihdam faaliyeti başlığı işte geçirilen zamana ek olarak iş arama gibi istihdama ilişkin diğer faaliyetleri de içermektedir. Bu doğrultuda çalışmayan kişilerin iş arama ile ilgili yaptıkları faaliyetler de burada kapsamaktadır.

5.1.2. Yaş

Faaliyet türüne, cinsiyete ve yaşa göre faaliyet süreleri incelendiğinde 10-14 yaş grubunda dahi yukarıda belirtilen hususların geçerli olduğu görülmektedir (Tablo 5.1.2.). Genel ortalamada olduğu gibi 10-14, 15-24, 25-34, 35-44, 45-54 ve 55+ yaş gruplarının hepsinde erkeklerin istihdama ayırdıkları süre daha fazla iken hanehalkı ve aile bakımına ayırdıkları süre daha azdır. Söz konusu farklar 10-14 yaş grubunda istihdama ayrılan sürede 10 dakika daha fazla ve hanehalkı ve aile bakımına ayrılan sürede 48 dakika daha azdır. Söz konusu farklar yaş ilerledikçe artmaktadır. 15-24 yaş grubuna gelindiğinde istihdama ayrılan sürede erkekler 1 saat 56 dakika daha fazla iken, hanehalkı ve aile bakımına ayrılan sürede 2 saat 35 dakika daha azdır.

25-34 yaş grubunda hem istihdamdaki hem de hanehalkı ve aile bakımına ayrılan süredeki farklılıklar daha fazla görünür olmaktadır. Bu yaş grubunda erkeklerin istihdama ayırdıkları süre 4 saat 12 dakika daha fazla iken hanehalkı ve aile bakımına ayrılan süre 4 saat 28 dakika daha azdır. Aynı farklılık 35-44 yaş grubunda sırasıyla 4 saat 24 dakika daha fazla ve 4 saat 32 dakika daha az, 45-54 yaş grubunda 3 saat 39 dakika daha fazla ve 4 saat

3 dakika daha az ve son olarak 55+ yaş grubunda 1 saat 29 dakika daha fazla ve 2 saat 43 dakika daha az olarak gerçekleşmektedir.

Özetle; yaş grupları ve faaliyetlere ayrılan süreler incelendiğinde her yaş grubunda, kadınların erkeklere oranla hanehalkı ve aile bakımına ayrılan süre bağlamında daha fazla zaman harcadıkları görülmektedir. Ayrıca kadın ve erkeğin istihdama ayırdıkları süre karşılaştırıldığında, her yaş grubunda erkeklerin daha fazla zaman harcadıkları görülmektedir. Bu durum, Türkiye'deki ücretli emeğin erkekler, ücretsiz emeğin kadınlar tarafından daha fazla verildiğinin kanıtı niteliğindedir.

Spor ve doğa sporları faaliyetinde 10-14 yaş grubunda erkekler 33 dakika daha fazla süre geçirmektedir. 15-24 yaş grubunda 16 dakika olan fark 25-34 yaş grubunda kadın ve erkeğin toplam süresinden daha fazladır. Erkekler 25-34 yaş grubunda 6 dakika, 34-44 yaş grubunda 2 dakika, 45-54 yaş grubunda 4 dakika ve 55+ yaş grubunda 11 dakika daha fazla spor ve doğa sporları faaliyetlerinde süre geçirmektedir. Ayrıca söz konusu zamanın 25-34 yaş arasında ciddi bir azalış göstermesi dikkat çekmektedir.

Tablo. 5.1.2. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Yaş Gruplarına Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi, (TÜİK, 2014/15)

Faaliyet adı	10-14			15-24			25-34			35-44			45-54			55+		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Uyku	09:48	09:51	09:45	09:09	09:09	09:10	08:26	08:21	08:32	08:18	08:12	08:25	08:23	08:20	08:27	09:04	08:56	09:10
Ulaşım ve belirlememi	00:55	00:59	00:51	01:06	01:17	00:55	01:11	01:30	00:51	01:10	01:29	00:52	01:07	01:28	00:45	00:47	01:08	00:30
TV izleme, radyo ve	02:41	02:39	02:44	02:13	02:06	02:21	01:52	01:52	01:52	02:01	02:02	01:59	02:24	02:29	02:19	02:59	03:20	02:41
Hobiler ve oyunlar	00:59	01:09	00:48	00:35	00:52	00:18	00:18	00:27	00:08	00:12	00:17	00:06	00:12	00:20	00:05	00:09	00:16	00:03
Spor ve doğa sporları	00:29	00:45	00:12	00:13	00:21	00:05	00:07	00:10	00:04	00:06	00:07	00:05	00:08	00:10	00:06	00:10	00:16	00:05
Sosyal yaşam ve eğlence	01:14	01:12	01:17	01:46	01:50	01:42	01:31	01:26	01:36	01:37	01:27	01:47	01:56	01:48	02:04	02:36	02:36	02:37
Gönüllü işler ve toplantılar	00:14	00:13	00:16	00:19	00:15	00:23	00:24	00:19	00:29	00:33	00:25	00:41	00:55	00:42	01:08	01:38	01:25	01:49
Hanehalkı ve aile bakımı	01:00	00:37	01:25	01:52	00:34	03:09	03:13	00:50	05:38	03:09	00:54	05:26	02:58	00:57	05:00	02:37	01:10	03:53
Eğitim	03:51	03:46	03:57	01:51	01:47	01:54	00:11	00:09	00:13	00:02	00:01	00:03	00:01	00:01	00:02	00:00	00:00	00:00
İstihdam	00:08	00:13	00:03	02:07	03:04	01:10	03:56	06:02	01:50	04:01	06:12	01:48	03:03	04:52	01:13	01:04	01:51	00:22
Yemek ve diğer kişisel	02:35	02:32	02:37	02:44	02:41	02:47	02:44	02:47	02:42	02:45	02:47	02:43	02:47	02:49	02:46	02:49	02:56	02:44
Toplam	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00

*İstihdam faaliyeti başlığı işte geçirilen zamana ek olarak iş arama gibi istihdama ilişkin diğer faaliyetleri de içermektedir. Bu doğrultuda çalışmayan kişilerin iş arama ile ilgili yaptıkları faaliyetler de burada kapsamaktadır.

5.1.3. Eğitim

Genel ortalamada ve yaş gruplarına göre incelendiğinde olduğu gibi eğitim durumuna göre incelendiğinde de (Tablo 5.1.3.) sonuçlarda değişiklik gözlemlenmemektedir. Diğer değişkenlerde olduğu gibi her durumda kadınların daha fazla zaman yoksulu oldukları görülebilmektedir. Hiç okul bitirmeyen erkekler, kadınlara kıyasla istihdamda 1 saat 12 dakika daha fazla; hanehalkı ve aile bakımında 3 saat 21 dakika daha az süre geçirmektedir. Söz konusu durum ilkokul mezunları arasında, erkekler kadınlara göre istihdamda 2 saat 35 dakika daha fazla; hanehalkı ve aile bakımında 3 saat 30 dakika daha az olarak gerçekleşmektedir.

İlköğretim/ ortaokul veya mesleki ortaokul mezunlarında, erkekler kadınlara kıyasla istihdamda 2 saat 47 dakika daha fazla ve hanehalkı ve aile bakımında 3 saat 5 dakika daha az süre geçirmektedir. Erkekler kadınlara kıyasla istihdamda 3 saat 20 dakika daha fazla süre geçirirken hanehalkı ve aile bakımında 3 saat 10 dakika daha az süre geçirmektedir.

Yüksekokul, fakülte, yüksek lisans/doktora mezuniyet durumu incelendiğinde istihdamda ayrılan süredeki farkın bir miktar azaldığı görülebilmektedir. Söz konusu grupta istihdamda ayrılan sürede, erkekler kadınlara kıyasla 1 saat 55 dakika daha fazla süre geçirmektedirler. Bu farkın, hiç okul bitirmeyenler arasındaki cinsiyet farkından daha fazla olduğu görülebilmektedir. Ayrıca hanehalkı ve aile bakımında, erkekler kadınlara kıyasla 2 saat 34 dakika daha az zaman geçirmektedir. Söz konusu farkın ise ilkokul mezunları arasındaki farka eşdeğer olduğu görülebilmektedir.

Tablo 5.1.3. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Eğitim Durumuna Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi, (TÜİK, 2014/15)

Uyku	Ulaşım ve belirlenme zamanı	TV izleme, radyo ve müzik	Hobiler ve oyunlar	Spor ve doğa sporları	Sosyal yaşam ve eğlence	Gönüllü işler ve toplantılar	Hane halkı ve aile bakımı	Eğitim	İstihdam*	Yemek ve diğer kişisel bakım	Toplam	Faaliyet adı		
												Toplam	Erkek	Kadın
												Bir okul bitirmede		
												Toplam	Erkek	Kadın
												Toplam	Erkek	Kadın
												İlkokul		
												Toplam	Erkek	Kadın
												Toplam	Erkek	Kadın
												İlköğretim / Ortaokul veya mesleki ortaokul		
												Toplam	Erkek	Kadın
												Toplam	Erkek	Kadın
												Lise veya mesleki lise		
												Toplam	Erkek	Kadın
												Toplam	Erkek	Kadın
												Yükseköğretim, fakülte, yüksek lisans/doktora		
												Toplam	Erkek	Kadın
												Toplam	Erkek	Kadın

(Saat)

*İstihdam faaliyeti başlığı işte geçirilen zamana ek olarak iş arama gibi istihdama ilişkin diğer faaliyetleri de içermektedir. Bu doğrultuda çalışmayan kişilerin iş arama ile ilgili yaptıkları faaliyetler de burada kapsamaktadır.

5.1.4. Medeni Hal

Medeni hal değişkenine göre incelendiğinde (Tablo 5.1.4.), hiç evlenmeyen kişiler arasında erkeklerin kadınlara kıyasla istihdama 1 saat 35 dakika daha fazla, hanehalkı ve aile bakımına 1 saat 37 dakika daha az süre harcadıkları görülebilmektedir. Söz konusu durumun medeni hal değişikliğinden etkilendiği görülebilmektedir. Evli erkeklerin evli kadınlara göre istihdamda 3 saat 39 dakika daha fazla, hanehalkı ve aile bakımına ise 4 saat 37 dakika daha az süre geçirdikleri görülebilmektedir. Söz konusu durum, toplumsal rollerin evlilik sonrasında daha fazla keskinleştiğini kanıtlar niteliktedir.

Boşanan kişilerde ise erkeklerin kadınlara kıyasla istihdamda 2 saat 16 dakika daha fazla, hanehalkı ve aile bakımında 2 saat 6 dakika daha az zaman geçirdiği görülebilmektedir. Eşi ölen kişilerde ise erkeklerin kadınlara kıyasla istihdamda 44 dakika daha fazla, hanehalkı ve aile bakımında ise 1 saat 39 dakika daha az zaman geçirdiği tespit edilebilmektedir.

Hiç evlenmemiş kişiler evli kişilere göre 33 dakika daha fazla hobi ve oyun faaliyetlerinde zaman geçirirken, gönüllü işe ve toplantılara ise 33 dakika daha az zaman geçirmektedir. Eğitim değişkeni incelendiğinde ise evlilerin toplamda 2 dakika faaliyette bulundukları ve hiç evlenmeyenlerin ise 2 saat 9 dakika faaliyette bulundukları görülebilir. İki grupta da kadınlar daha fazla eğitim faaliyetlerine zaman ayırmaktadır. Ayrıca evli kişilerin hiç evlenmemiş olanlara göre 48 dakika daha az uyudukları gözlemlenebilmektedir.

Tablo. 5.1.4. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Medeni Duruma Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi, (TÜİK, 2014/15)

Uyku	Ulaşım ve belirlenmemiş iş zamanı kullanımı	TV izleme, radyo ve müzik dinleme, vb.	Hobiler ve oyunlar	Spor ve doğa sporları	Sosyal yaşam ve eğlence	Gönüllü işler ve toplantılar	Hane halkı ve aile bakımı	Eğitim	İstihdam ⁽¹⁾	Yemek ve diğer kişisel bakım	Toplam	Faaliyet adı		
09:15	01:08	02:22	00:43	00:18	01:35	00:18	01:14	02:09	02:10	02:42	24:00	Toplam	Hiç evlenmedi	
09:11	01:15	02:15	00:54	00:26	01:36	00:15	00:36	01:54	02:52	02:40	24:00	Erkek		
09:20	00:58	02:30	00:30	00:08	01:33	00:22	02:03	02:29	01:17	02:45	24:00	Kadın		
08:27	01:03	02:17	00:10	00:07	01:53	00:51	03:21	00:02	02:57	02:47	24:00	Toplam	Evli	
08:24	01:24	02:26	00:16	00:10	01:49	00:46	00:59	00:01	04:48	02:51	24:00	Erkek		
08:30	00:43	02:07	00:04	00:04	01:56	00:56	05:38	00:03	01:09	02:43	24:00	Kadın		
08:44	01:08	02:20	00:20	00:14	01:47	00:39	02:39	(0)	03:12	02:47	24:00	Toplam	Boşandı	
08:21	01:20	02:21	00:30	00:24	01:49	00:24	01:22	(0)	04:35	02:45	24:00	Erkek		
08:59	01:01	02:20	00:15	00:08	01:45	00:49	03:28	(0)	02:19	02:47	24:00	Kadın		
09:34	00:34	02:49	00:04	00:06	02:53	01:52	02:54	(0)	00:27	02:41	24:00	Toplam	Eşi öldü	
09:34	00:55	03:08	00:12	00:13	03:03	01:27	01:34	(0)	01:03	02:46	24:00	Erkek		
09:34	00:29	02:45	00:02	00:05	02:51	01:57	03:13	(0)	00:19	02:39	24:00	Kadın		

(Saat)

5.1.5. Gelir

Gelir durumu incelendiğinde (Tablo 5.1.5.), gelir durumu arttıkça istihdama ayrılan sürenin arttığı ve hanehalkı ve aile bakımı süresinin ise azaldığı gözlemlenmektedir. Söz konusu durum ilgili literatürle uyumludur.

Gelir durumundaki dilimlik artışın gönüllü işler ve toplantılar, sosyal yaşam ve eğlence, TV izleme, radyo ve müzik dinleme, vb. ve uyku faaliyetlerinin sürelerinde azalış yarattığı gözlemlenebilmektedir. Hobiler ve oyunlar, ulaşım ve belirlenmemiş zaman kullanımı faaliyet sürelerinin ise gelir durumu arttıkça arttığı gözlemlenebilmektedir.

Tablo 5.1.5. Faaliyet Türüne, Cinsiyete Ve Medeni Duruma Göre Kişi Başına Ortalama Faaliyet Süresi, (TÜİK, 2014/15)

<i>Faaliyet adı</i>	<i>(Saat)</i>					
	Gelir grubu (TL)					
	Toplam Total	0 - 1 080	1 081 - 1 550	1 551 - 2 170	2 171 - 3 180	3 181 +
Toplam	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00	24:00
<i>Yemek ve diğer kişisel bakım</i>	02:45	02:49	02:47	02:43	02:42	02:43
<i>İstihdam⁽¹⁾</i>	02:33	01:41	02:16	02:41	03:00	03:27
<i>Eğitim</i>	00:46	00:50	00:44	00:46	00:47	00:41
<i>Hanehalkı ve aile bakımı</i>	02:35	02:55	02:46	02:31	02:22	02:14
<i>Gönüllü işler ve toplantılar</i>	00:43	00:56	00:46	00:43	00:37	00:27
<i>Sosyal yaşam ve eğlence</i>	01:50	02:07	01:55	01:46	01:41	01:33
<i>Spor ve doğa sporları</i>	00:11	00:10	00:12	00:09	00:11	00:13
<i>Hobiler ve oyunlar</i>	00:21	00:14	00:19	00:22	00:24	00:30
<i>TV izleme, radyo ve müzik dinleme, vb.</i>	02:20	02:26	02:20	02:23	02:16	02:15
<i>Ulaşım ve belirlenmemiş zaman kullanımı</i>	01:03	00:51	01:01	01:04	01:09	01:16
<i>Uyku</i>	08:48	08:56	08:50	08:47	08:45	08:38

5.2. REGESYON ANALİZİ

5.2.1 Hafta İçi Ev İşi

Betimsel analiz yapıldığında hafta içinde evli kadınların ortalama 327 dakika, evli erkeklerin ise 119 dakika ev işi yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu da kadınların yaklaşık üç kat daha fazla ev işi yaptıkları anlamına gelmektedir. Standart sapma kadınlarda 158 dakika ve erkeklerde 120 dakikadır. Daha ileri analizde kadınların hafta içinde iş yaparken %39 oranında yalnız olduğu, erkeklerde ise bu oranın %76 oranında gerçekleştiği sonucuna ulaşılır.

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi'nde NEET grubunda hafta içi ev işi yapan kişi sayısı toplamda 1.598 kişidir. Bunların 1.214'ü kadın, 384'ünü erkekler oluşturmaktadır.

Yapılan regresyon analizinde (Tablo 5.2.1.) kadınların hafta içi ev işi emekleri erkeklere kıyasla 164 dakika daha fazladır. Yaştaki 1 yıllık artış ise hafta içinde yapılan ev işini 14 dakika arttırmaktadır. Eğitim süresindeki 1 senelik artış hafta içi ev işlerinde geçirilen süreyi 6 dakika azaltırken; evliler bekârlara göre 61 dakika daha fazla ev işi yapmaktadır. Hanede yaşlı bir bireyin varlığı ise hafta içinde yapılan ev işi süresini yaklaşık 17 dakika arttırmaktadır. Gelir grubu ve hanede 10 yaşın altında çocuk varlığı değişkenlerinin hafta içi ev işi faaliyetlerine ayrılan süreyi etkilemeleri istatistiki olarak anlamlı değildir.

Tablo 5.2.1. Hafta İçi Bakım Hariç Ev İşi Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: H İÇİ EV İŞİ	Katsayı	Standart Sapma
CNSYT	164.7212***	(8.930616)
YAŞ	13.56032**	(5.131813)
EGTM	-5.920828***	(.7909814)
MDN_HL	61.1705***	(9.272205)
GELİR	-.386806	(2.896524)
ÇCK_VRLG	10.33154	(7.931065)
YSLI_VRLG	17.16832***	(10.19126)
Gözlem Sayısı	1,642	
Uyarlanmış R ²	0.3440	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ anlamlılık seviyelerini belirtir.

Standart sapma parantez içinde verilmiştir.

5.2.2 Hafta Sonu Ev İşi

Betimsel analiz yapıldığında hafta sonunda kadınlar 319 dakika, erkekler ise 116 dakika ev işi yapmaktadır. Bu da kadınların hafta içinde olduğu gibi hafta sonunda da yaklaşık 3

kat daha fazla ev işi yaptıkları anlamına gelir. Evli kadınlar ortalama 298 dakika ev işi yaparken bu oran evli erkeklerde ortalama 116 dakikadır. Standart sapma erkeklerde 120 dakika ve kadınlarda 148 dakika olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca kadınlar hafta sonunda ev işi yaparken %37 oranında yalnızken erkeklerin %74'ü yalnızdır.

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi'nde NEET grubunda hafta içi ev işi yapan kişi sayısı toplamda 1.598 kişidir. Bunların 1.211'i kadın, 387'si ise erkektir. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre (Tablo 5.2.2.) kadınlar erkeklere göre hafta sonlarında 163 dakika daha fazla ev işi yapmaktadır. Yaştaki 1 yıllık artış hafta sonu ev işini 10 dakika arttırırken, eğitim süresindeki 1 yıllık artış, 4 dakika azalmaktadır. Evli bireyler ise bekârlara göre yaklaşık 60 dakika daha fazla ev işi yapmaktadır. Gelir grubu, hanede 10 yaşın altında çocuk varlığı ve hanede yaşlı birey varlığı değişkenlerinin hafta sonu ev işi faaliyetlerine ayrılan süreyi etkilemeleri istatistiki olarak anlamlı değildir.

Tablo 5.2.2. Hafta Sonu Bakım Hariç Ev İş Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: H_SONU_EV_ISI	Katsayı	Standart Sapma
CNSYT	163.2518***	(8.758079)
YAŞ	10.25*	(5.032667)
EGTM	-4.47178***	(.7756998)
MDN_HL	60.60793***	(9.093068)
GELİR	-4.184696	(2.840564)
ÇCK_VRLG	11.93872	(7.777839)
YSLI_VRLG	14.92944	(9.99437)
Gözlem Sayısı	1,642	
Uyarlanmış R ²	0.3352	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ anlamlılık seviyelerini belirtir.

Standart sapma parantez içinde verilmiştir.

5.2.3. Hafta İçi Boş Zaman

Betimsel analiz yapıldığında hafta içinde boş zaman erkeklerde ortalama 466 dakika, kadınlarda ise 276 dakikadır. Söz konusu değerlere ilişkin standart sapma erkeklerde 197 dakika ve kadınlarda 160 dakikadır.

Hanesinde çocuk bulunan kadınların ortalama 225 dakika boş zamanı varken erkeklerde ortalama 390 dakikaya çıkmaktadır. Kadınların boş zamanının erkeklerle oranla yaklaşık iki kat daha az olduğu görülmektedir. Söz konusu boş zamanı daha az olan kadınların boş zaman faaliyetlerinde %26'sı yalnız iken erkekler %11 oranında yalnızdır. Ancak yanlarında

kimlerin olduğu sorgulandığında boş zaman faaliyetlerinde erkeklerin yanında hanehalkı olmayanların oranı %55'i iken yanında 10 yaş altı fert olan kişilerin oranı %3'tür. Kadınlar için ise bu oranlar sırasıyla %23 ve %22 olarak gerçekleşmektedir. Hafta içi boş zaman faaliyetlerinde nerede bulundukları sorulduğunda ise kadınların evde olma oranı %93, erkeklerin evde bulunma oranı ise %42 olarak gerçekleşmiştir.

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi'nde NEET grubunda hafta içi boş zaman aktivitesi kaydeden kişi sayısı toplamda 1.599'dur. Bunların 1.196'sı kadın, 403'ü ise erkektir. Yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre (Tablo 5.2.3.) kadınların erkeklere göre hafta içinde 140 dakika daha az boş zamanı olduğu tespit edilmiştir. Eğitim süresindeki 1 yıllık artış boş zamanı 3 dakika arttırırken, evde çocuk olması olmadığı duruma göre 43 dakika azaltır. Bekâr bireylerin ise evlilere kıyasla hafta içinde 69 dakika daha fazla zamanı vardır. Gelir, yaş ve hanede yaşlı birey varlığı değişkenlerinin hafta içi boş zaman süresini etkilemeleri istatistiki olarak anlamlı değildir.

Tablo 5.2.3. Hafta İçi Boş Zaman Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: H_ICI_BOS_ZMN	Katsayı	Standart Sapma
CNSYT	-140.7117***	(10.26898)
YAŞ	-1.946603	(5.900877)
EGTM	2.977257***	(.9095196)
MDN_HL	-69.81971***	(10.66176)
GELİR	-2.924559	(3.330603)
ÇCK_VRLG	-42.59477***	(9.119632)
YSLI_VRLG	-2.630965	(11.71855)
Gözlem Sayısı	1,642	
Uyarlanmış R ²	0.2551	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ anlamlılık seviyelerini belirtir.

Standart sapma parantez içinde verilmiştir.

5.2.4. Hafta Sonu Boş Zaman

Betimsel analiz yapıldığında hafta sonunda kadınların ortalama boş zamanının 290 dakika ve erkeklerin 481 dakika olduğu gözlemlenmektedir. Standart sapma kadınlarda 166 dakika ve erkeklerde 199 dakika olarak gerçekleşmiştir.

Hanesinde çocuk bulunan kadınların ortalama 235 dakika boş zamanı varken erkeklerde ortalama 423 dakikaya çıkmaktadır. Söz konusu durum hafta sonu boş zamanda cinsiyet açığının arttığını göstermektedir. Boş zamanı daha az olan kadınların, boş zaman faaliyetlerinde %9'u yalnız iken erkekler %12 oranında yalnızdır.

Yanlarında kimlerin olduğu sorgulandığında ise boş zaman faaliyetlerinde erkeklerin yanında hane halkı olmayanların oranı hafta içi %52'i iken yanında 10 yaş altı fert olan kişilerin oranı ise %4'tür. Kadınlar için ise bu oranlar sırasıyla %24 ve %22 olarak gerçekleşmektedir. Hafta sonu boş zaman faaliyetlerinde nerede bulundukları sorulduğunda ise kadınların evde olma oranı %69'a düşerken, erkeklerin evde bulunma oranı ise %43'tür.

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi'nde NEET grubunda 1.197'si kadın, 404'ü erkek olmak üzere toplam 1.601 kişi hafta sonu boş zaman faaliyeti bildirmiştir. Yapılan regresyon analizine göre (Tablo 5.2.4.) kadınların erkeklere göre hafta sonunda 152 dakika daha az boş zamanı vardır. Bekârların ise erkeklere göre 72 dakika daha fazla boş zamanı olduğu tespit edilmiştir. Eğitim süresindeki 1 senelik artış hafta sonu boş zamanı 1 dakika arttırırken, evde çocuk bulunması 40 dakika azaltır. Gelir durumu ve yaş grubu değişkenlerinin hafta sonu boş zaman süresini etkilemeleri istatistiki olarak anlamlı değildir.

Tablo 5.2.4. Hafta Sonu Boş Zaman Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: H_SONU_BOS_ZMN	Katsayı	Standart Sapma
CNSYT	-152.0689***	(10.44607)
YAŞ	-1.330663	(6.00264)
EGTM	2.005898*	(.9252045)
MDN_HL	-71.6164***	(10.84562)
GELİR	4.164831	(3.38804)
ÇCK_VRLG	-40.4659***	(9.276902)
YSLİ_VRLG	-23.57905*	(11.92064)
Gözlem Sayısı	1,642	
Uyarlanmış R ²	0.2593	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ anlamlılık seviyelerini belirtir.

Standart sapma parantez içinde verilmiştir.

5.2.5. Hafta İçi Çocuk ve Yaşlı Bakımı

Betimsel analiz yapıldığında kadınlar ortalama olarak hafta içinde çocuk ve yaşlı bakımı faaliyetine 115 dakika, erkekler 11 dakika ayırmaktadır. Standart sapma kadınlarda 141 dakika ve erkeklerde 41 dakikadır. Hafta içinde bakım faaliyetinde bulunan kadınların ortalama %43'ü yalnız iken erkekler ise %32 oranında yalnızdır. Bakım faaliyetleri gerçekleştirilirken yanlarında 10 yaş altı fert olma oranı kadınlarda %74 iken erkeklerde %48'dir. Hane halkı dışında bit bireyin olma olasılığı ise erkeklerde %19 iken kadınlarda %5'tir.

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi'nde NEET grubunda hafta içi çocuk ve yaşlı bakım faaliyetleri bildiren 690'ı kadın, 54'ü erkek olmak üzere toplam 744 kişi vardır. Yapılan regresyon analizine göre (Tablo 5.2.5.) kadınlar erkeklere göre hafta içinde 28 dakika daha fazla bakım faaliyeti yürütmüşlerdir. Bekârların ise evlilere göre 112 dakika daha fazla bakım faaliyeti bildirdikleri tespit edilmiştir. Eğitim süresindeki 1 senelik artış hafta sonu bakım faaliyetini 2 dakika arttırırken, evde çocuk bulunması 37 dakika arttırır. Gelir durumu ve yaş grubu değişkenlerinin hafta içi çocuk ve yaşlı bakım faaliyetlerine ayrılan süreyi etkilemeleri istatistiki olarak anlamlı değildir.

Tablo 5.2.5. Hafta İçi Çocuk ve Yaşlı Bakımı Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: H İÇİ BAKIM	Katsayı	Standart Sapma
CNSYT	28.19674***	(6.374347)
YAŞ	5.432224	(3.6629)
EGTM	1.907054***	(.5645736)
MDN_HL	112.3888***	(6.618161)
GELİR	1.384807	(2.067433)
ÇCK_VRLG	36.98448***	(5.660904)
YSLI_VRLG	-7.69666	(7.274151)
Gözlem Sayısı	1,642	
Uyarlanmış R ²	0.3400	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ anlamlılık seviyelerini belirtir.

Standart sapma parantez içinde verilmiştir.

5.2.6. Hafta Sonu Çocuk ve Yaşlı Bakımı

Betimsel analiz yapıldığında kadınlar hafta sonunda ortalama çocuk ve yaşlı bakımına 90 dakika, erkekler 9 dakika ayırmaktadırlar. Standart sapma kadınlarda 118 dakika ve erkeklerde 44 dakikadır.

Hafta içinde bakım faaliyetinde bulunan kadınların ortalama %43'ü yalnız iken erkekler ise %19 oranında yalnızdır. Bakım faaliyetleri gerçekleştirilirken yanlarında 10 yaş altı fert olma oranı kadınlarda %68 iken erkeklerde %54'tür. Hane halkı dışındaki bireyin olma olasılığı ise erkeklerde %15 iken kadınlarda %5'tir.

TÜİK 2014/15 Zaman Kullanım Anketi'nde NEET grubunda hafta sonu bakım faaliyetleri bildiren 678'i kadın, 40'ı erkek olmak üzere toplam 718 kişi vardır. Yapılan regresyon analizine göre (Tablo 5.2.6.) kadınlar erkeklere göre hafta sonunda 26 dakika daha fazla bakım faaliyeti yürütmüşlerdir. Bekârların ise erkeklere göre 104 dakika daha fazla bakım faaliyeti yaptıkları tespit edilmiştir. Eğitim süresindeki 1 senelik artış hafta sonu

bakım faaliyetini 2 dakika arttırırken, evde çocuk bulunması 24 dakika arttırır. Gelir durumu, yaş grubu ve hanede yaşlı birey varlığı değişkenlerinin hafta sonu çocuk ve yaşlı bakım faaliyetlerine ayrılan süreyi etkilemeleri istatistiki olarak anlamlı değildir.

Tablo 5.2.6. Hafta Sonu Çocuk ve Yaşlı Bakımı Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken: H SONU BAKİM	Katsayı	Standart Sapma
CNSYT	25.7459***	(5.915216)
YAŞ	.3800665	(3.399069)
EGTM	1.475621**	(.5239085)
MDN_HL	104.5744***	(6.141468)
GELİR	-3.01523	(1.91852)
ÇCK_VRLG	24.22298***	(5.253161)
YSLI_VRLG	-7.945471	(6.750208)
Gözlem Sayısı	1,642	
Uyarlanmış R ²	0.3095	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$ anlamlılık seviyelerini belirtir.

Standart sapma parantez içinde verilmiştir.

6. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Genç işsizlik oranlarının hesaplanması, bireylerin mevcut düzeydeki ücretleri kabul ederek iş aramaları varsayımı üzerine yapılmaktadır. Bu nedenle; söz konusu oran, yapısı itibarıyla kırılgan olan gençlerin işsiz kalmasının yaratacağı sonuçları iyi yansıtamamaktadır. Ne eğitimde ne de istihdamda olmayan gençleri kapsayan NEET kavramı ise daha geniş bir çerçeve sunarak potansiyel işgücünü daha doğru şekilde yansıtmaktadır.

Türkiye’de NEET oranlarının OECD ülkeleri arasında (1. en iyi olacak şekilde sıralandığında) son sıralarda olduğu görülmektedir. Özellikle kadın NEET oranında OECD ülkeleri arasında en son sıradaki ülke Türkiye’dir. Söz konusu istatistik göz önüne alındığında, Türkiye’de NEET statüsünde olan gençlere yönelik politikalar tartışılmalıdır.

Literatürde, gençlerin NEET statüsünde olmasının bireysel ve toplumsal sonuçları olduğuna yer verilmiştir. NEET statüsünde olan gençler, işgücü piyasasında aktif ve dinamik nüfusun dışarıda kalmasının yarattığı bir kayıp olarak karşımıza çıkar. Bu grubun iş bulması yıllar içinde zorlaşmaktadır. NEET’ler ilerleyen zamanlarda iş bulsalar dahi, daha düşük ücretlerle çalışmaktadırlar. Aynı zamanda NEET statüsünde olmak; söz konusu gençlerin suç ve uyuşturucu kullanımını, hatta uyuşturucu ticaretine dâhil olma olasılıklarını arttırmaktadır. Bir kez NEET statüsünde olmak, sözü edilen olasılıkları arttırmak için yeterli olduğundan, gruba uygulanan gelir politikalarının yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu çalışmada NEET’lerin zaman yoksulluğuna odaklanılarak, uygulanabilecek alternatif politikalar için durum tespiti yapılması amaçlanmaktadır.

Çalışmada yürütülen regresyon analizi ile NEET statüsünde olan kadınların hem ev işinde hem de bakım işinde erkeklerden yaklaşık üç kat daha fazla zaman yoksulu oldukları tespit edilmiştir. Bulgu, ilgili literatürle uyumludur. Ayrıca kadınların boş zamanlarını hafta içinde %93, hafta sonunda %69 ile evde geçirmelerine karşın erkeklerde bu oran sırasıyla %42 ve %43 olarak gerçekleşmektedir. Kadınların boş zamanlarında daha yüksek oranda evde olmaları, ilgili örnekleme de genel tabloda olduğu gibi, kadınların evle aynı düzlemde değerlendirildiğini gözler önüne sermektedir.

Yaş değişkeni ile zaman yoksulluğu ilişkisi incelendiğinde, yaştaki artışın zaman yoksulluğunu arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Söz konusu durum literatür ile uyumludur. Ancak literatürde yer alan bazı çalışmalarda, ilerleyen yaşlarda zaman yoksulluğunun

azaldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın örnekleme itibarıyla (15-29 yaş arasındaki grup baz alınmıştır.) Türkiye’de söz konusu bulgunun geçerliliğine ilişkin analiz, bu araştırma kapsamında yapılamamaktadır.

Eğitim değişkeni incelendiğinde, kişilerin eğitim seviyeleri arttıkça zaman yoksulluklarının azaldığı tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça çocuk ve yaşlı bakım faaliyetlerinde kaydedilen süre ise artmaktadır. Literatür incelendiğinde kişilerin eğitim durumları arttıkça çocukları ile daha fazla ve daha kaliteli zaman geçirmek isteyebilecekleri olgusu yer almaktadır. Bulgular literatür ile paralellik göstermektedir.

Gelir değişkeni incelendiğinde Türkiye’de NEET statüsünde ve istatistiki gelir gruplandırmasında anlamlı sonuçlar vermemiştir. Bu da göstermektedir ki gelir durumu fark etmeksizin NEET kadın olmak, zaman yoksulluğunu arttıran etmenlerin başında gelmektedir. Literatürde yer alan bazı çalışmalarda gelir arttıkça zaman yoksulluğu azalmakta, bazılarında ise etki etmemektedir. Türkiye’de NEET grubunda gelir durumu değişkeninin, zaman yoksulluğu bağlamında istatistiki olarak anlamsız kategoride yer aldığı söylenebilir.

Evlilik durumu her iki cinsiyette de geçerli olmak üzere zaman yoksulluğunu derinleştirmektedir. Evli bireyler yaklaşık bir saat daha fazla ev işi faaliyeti kaydetmektedir. Söz konusu bulgu, literatür ile uyumludur.

Hanede çocuk varlığı değişkeni hafta içinde ve hafta sonunda yapılan ev işlerini etkileme noktasında istatistiki olarak anlamlı sonuçlar vermemektedir (ev işlerine bakım faaliyetleri dâhil değildir). Bununla birlikte bireylerin boş zamanlarındaki azalış ve çocuk ve yaşlı bakım faaliyetlerindeki artışlar, hanedeki çocuk varlığının zaman yoksulluğunu derinleştirdiğine işaret etmektedir. Söz konusu sonuçlar literatür ile uyumludur.

Hanede yaşlı bireylerin varlığı, hafta içi ev işi faaliyetlerinde kaydedilen süreyi arttırmakta ve hafta sonu boş zaman faaliyetlerindeki süreyi azaltmaktadır. Değişken, hafta sonu ev işi ve hafta içi boş zaman faaliyetlerini etkileme noktasında istatistiki olarak anlamlı sonuçlar vermemektedir. Aynı zamanda çocuk ve ve yaşlı bakım faaliyetlerine ayrılan sürede de istatistiki olarak anlamlı sonuç vermemiştir. Bu durum ise hanelerde yaşlı birey varlığının bakım faaliyetlerindeki süreyi etkilemese de zaman yoksulluğunu arttırdığı sonucunu vermektedir. Bu bağlamda sonuçlar literatür ile uyumludur.

6.1. Sonuçlar ve Tartışma

Sadece paranın hüküm sürdüğü steril bir kapitalist ekonomide vergi ile her şey çözülebilmektedir. İçinde yaşadığımız GERÇEK dünyada ise çocuk bakımı sübvansede edilmek durumundadır. Ek olarak gelir destek programları, çocuğu olanlara negatif vergi, gelir politikalarıyla birlikte uygulanmalıdır (Vickery; 1977). Bir başka deyişle emek arzını oluşturan iki etmenin de önemli olduğu unutulmadan politika üretilmesi önem arz etmektedir.

Para farklılıklarını düzelten, ancak haneler arasındaki zaman farklılıklarını düzeltmeyen herhangi bir gelir destek programı, yalnızca bir yetişkinin bulunduğu hanelere karşı ayrımcılık yapacaktır (Vickery; 1977).

Gelişmiş ülkeler üzerine yapılan araştırmalar, bunları temel olarak iş-aile politikası tasarımları ve çocuk bakım tesisleri gibi sosyal normlar ve kurumsal bağlamlarla ilgili olarak açıklamaktadır (Zagheni ve diğerleri 2015; De Laat ve SevillaSanz 2011; Anxo ve diğerleri 2011; van der Lippe ve diğerleri; 2011).

Ülke düzeyindeki araştırmalar, çocukların (varlıkları, sayıları ve yaşları) evde üretim ve bunun cinsiyet farkı üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bildirmektedirler (Bloemen ve diğerleri 2010; Kimmel ve Connelly 2007; Zagheni ve Zannella 2013).

Gershuny (2000), 2000'li yıllara kadar olan gelişimin zaman kullanımında üç ana yakınsama ile karakterize edilebileceğini ileri sürer: ülkeler arasında, kadınlar ve erkekler arasında ve sosyal sınıflar arasında. Söz konusu yakınsama durumu olumlu bir gelişme olmakla birlikte yeterli değildir.

Sevilla ve Gimenez-Nadal (2012) ve Kan ve ark. (2011) tarafından yürütülen araştırmalarda, ücretli ve ücretsiz çalışmadaki uluslararası eğilimleri ve bu faaliyetlerin son 40 yılda kadın ve erkek arasındaki dağılımı analiz edilmiştir. Cinsiyetler arası yakınsama devam etmektedir. Bonke J. ve Jensen B. tarafından yapılan öngörüye göre (2012), ilgili ülkelerdeki refah sistemlerine bağlı olarak farklılıklar olsa da, kadın ve erkeğin niceliksel olarak ev içinde ve dışında aynı miktarda çalışma süresine sahip olmaları için halen 70-80 yıl beklememiz gerekecektir.

6.2. Öneriler

Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak için uzun süreler beklememiz gerektiği gerçeği ile karşı karşıya kalındığı için farklı politikalar ve çalışmalar yürütülmüştür. Cassier ve diğerlerine (2007) göre emek, kentsel yoksul hanelerin sahip olduğu en önemli “varlık” olduğundan, yoksullukla mücadele programlarının, kadınların yeteneklerini ve insana yakışır iş fırsatlarını artırmaya ve haklarını korumaya öncelik vermesi, aynı zamanda ücretsiz işlerinin zaman taleplerini ele alması gerekmektedir.

Latin Amerika'da, bu tür yoksullukla mücadele programları, çocuk ve anne sağlığıyla bağlantılı nakit transferleri sağlamaya giderek daha fazla odaklanmıştır. Eugenia ve Rocha (2006) ve Irma Arriagada ve Charlotte Mathivet'in (2007) Meksika'daki koşullu nakit transferi programlarına ilişkin analizlerinde buldukları gibi, bu çabalar, kadın emeğini orantısız bir şekilde kullanabilen tamamlayıcı hanehalkı girdileri ve zaman gerektirmektedir. 2008'de Guatemala, gelir yoksulluğu oranlarının yüksek olduğu bir dizi önemli belediyede aşırı yoksulları hedeflemek için kendi şartlı nakit transferi programı olan Mi Familia Progresá'yı (Ailem İlerliyor) başlatmıştır. Bu tür programlar, motivasyonlarının bir parçası olarak hem ücretli hem de ücretsiz işlerde çocuk işçiliğini azaltma hedefine sahiptir (Gammage; 2010).

Bu tür programlarda hane halkı üyeleri, yardımların alınmasıyla ilgili ek görevler veya “ortak sorumluluklar” üstlendikçe (çocukları tıbbi kontrollere götürmek, veli-öğretmen toplantılarına katılmak, beslenme ve sağlık eğitimi oturumlarına katılmak ve rolleri üstlenmek) doğrudan zaman ve görev dağılımı değişir. Aileleri bu programlara kayıtlı olan çocuklar ve genç yetişkinler, ücretli ve ücretsiz işlerde geçirdikleri süreyi azalttıkça, potansiyel olarak diğer hane üyelerinin bu faaliyetlerde zamanlarını arttırmış olur. Bu süreç devam ederken, zaman ve görev dağılımı da dolaylı olarak değişir (Gammage; 2010).

Avrupa toplumlarında da farklı politikalar uygulamaya koyulmuştur. Bu topluluklarda erkekler bir normdur ve erkeksi özelliklere kadınlardan daha fazla değer verilir (Hirdman; 1990, Sullivan vd.; 2009). Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik siyasi ve kamusal adımlar, her şeyden önce, kadınların ücretli çalışma sürelerini artırmaları gerektiği fikrine dayanmaktadır. Dolayısıyla eşitlik bir erkek normuna dayanmaktadır (Hagqvist, 2016). Bu nedenle, daha güçlü cinsiyet eşitliğini dayatmak için işle ilgili ekonomik veya cinsiyete dayalı normatif kısıtlamaların kaldırılması gerekir.

Devletler, politika yapılandırması yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliğinde önemli bir rol oynamaktadır. Bir başka vaka çalışmasında, yirmi yıl boyunca ebeveyn izni politikalarındaki değişikliklerin iki kutuplaşmış ülkede, Bask Ülkesi tarafından temsil edilen İsveç ve İspanya'da, cinsiyete dayalı zaman kullanımındaki değişikliklere yansıyor yansımadığını araştırmaktır. Araştırmada, cinsiyet eşitliğini teşvik etmek veya sağlamak için yapılandırılmış ebeveyn izni politikalarının, anneler ve babalar arasındaki görev paylaşımında cinsiyet zaman farkını azaltabileceği sonucuna varılmıştır (Haggvist vd.; 2017).

Ebeveyn izni politikaları, refah devleti yapısının ve cinsiyet bağlamının önemli bir rol oynadığı daha geniş bir sosyal koruma planına entegre edilmiştir (Korpi 2000, Korpi 2010, Korpi vd.; 2013) ve daha sonra Thévenon (2011), kurumsal farklılıkları bağlamsallaştırmak için aile politikaları ve cinsiyet boyutlarını içeren refah sınıflandırmaları geliştirmeye çalışmıştır.

Bernard Van Leer ve Anne Çocuk Eğitim Vakfı tarafından yürütülen "Türkiye'de İlgili Babalık ve Belirleyicileri" (2017) raporuna göre, cinsiyet eşitliği konusunda dünyadaki en gelişmiş ülkelerinden birisi olan Norveç'te 2013 yılında yapılan düzenlemeyle birlikte babalar çocukları doğduktan sonra 14 hafta ücretli ve zorunlu izin kullanmaktadırlar (Bernardvanleer; 2017).

Aynı rapora göre İsveç'te babaların zorunlu iki ay doğum izni vardır. İsteğe bağlı izin ise 240 güne kadar çıkmaktadır. Danimarka'da ise doğumdan sonra 14 hafta devredilemeyen babalık izni uygulaması vardır. Kadınlarla arasındaki tek fark annelerin doğumdan önce 4 hafta fazladan izne sahip olmasıdır.

Finlandiya'da babaların doğum izni 9 hafta iken (maaşlarının %70'i ödeniyor), annelerde bu süre 4 aydır. Bunlara ek olarak ebeveynler aralarında paylaşabilecekleri beş aylık ücretli izin hakkına sahiptirler.

Raporda Türkiye, İngiltere ve Almanya ebeveynlik izinlerinde, Avrupa standartları ile uyumlu olmayan ülkeler arasında değerlendiriliyor. Avrupa'da yeni annelere verilen ücretli annelik izin süresi ortalama 153 gün, Türkiye'de ise 112 gündür. Ücretli babalık izninde ise Avrupa ortalaması 9 gündür. Türkiye'de ise işçilere 10 gün, memurlara 5 gün, sözleşmeli personellere ise 2 gündür. (Bernardvanleer; 2017)

Aile politikası modelleri, kadınların işgücü piyasasındaki rolünün güçlü olduğu politika yapıları ile daha muhafazakâr cinsiyet, normatif iş uzmanlaşmasını destekleyenler arasında ayırım yapar. Bu ülkelerde aile dostu politikalar kıttır; sosyal beklentiler, erkeklerin geçimini sağlayanlar ve kadınların bakıcılar olduğu geleneksel cinsiyete dayalı iş bölümünü korur ve hükümet desteği eksikliği vardır (Haas, 2003). İspanya'da geleneksel olarak kadınların işgücü piyasasına düşük düzeyde katılımı, geçimini sağlayan erkekler arasında güçlü bir gelenek ve ücretsiz işbölümünde geniş bir cinsiyet farkı vardır (González-López, 2001; Mínguez, 2010).

İsveç ise iki ebeveynin de çalıştığı, çocuk bakımında daha eşit roller üstlenilen bir ülke olarak yer almaktadır. İsveç'te, ebeveynlerin hasta çocuklarıyla evde kalmaları gerektiğinde parasal tazminat sağlayan iyi gelişmiş bir sistem vardır (Haggvist vd.; 2017). İsveç, aile dostu politikaların geliştirilmesinde rol model olarak kabul edilmektedir (Haas, 2003). 1970'lerin başında, İskandinav ülkelerindeki sol partiler, kadınların işgücü piyasasına katılımını artırmak için politikalar ortaya koymaya başlamışlardır. Bu politikalar, okul çağındaki çocuklar için gündüz bakımını ve ebeveynlere bebek bakımı için ücretli izin veren ebeveyn izni sigortasını içermektedir (Korpi, 2010).

Ayrıca üniversite çağındaki gençlerin iş hayatına geçiş öncesi kariyer gelişiminin yönlendirilebilmesi amacıyla yetenek temelli bir karar destek sistemi önerisi, Köleoğlu (2019) tarafından savunulmaktadır. Bu sava göre; Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından belirlenen mesleki standartlarla (mesleki bilgi ve beceriler, kullanılan araç ve gereçler ile tutum ve davranışlar) uyumlu işverenlerin işgücü talepleri kısa, orta ve uzun vadede bir bilgi sistem ortamında toplanmalıdır (Cansever; 2019).

Gençler, eğitim hayatından iş hayatına geçişte işsiz kalma noktasında yetişkinlere göre daha dezavantajlı konumdadır. Dünya Bankası'nın işler raporuna göre bunun sebeplerinden birisi de gençlerin kişisel ve sosyal bağlantılarının (personal social networks), yetişkinlere göre daha düşük olmasıdır. Bu rapora göre, birçok ülkede işgücü piyasasında iş ve işçi arasında kurulan en yaygın bağ kişisel ve sosyal bağlantılar sayesinde gerçekleşmektedir (Dünya Bankası, 2012). Bu çerçevede, yükseköğretim kurumlarının kampüslerinde dış kaynaklı kariyer etkinlikleri yaparak tarafları bir araya getirmesi ya da üniversite dışında düzenlenen kariyer etkinliklerine öğrencilerin katılımının teşvik edilmesi önemli katkılar sağlayabilir. (Cansever; 2019)

Okulu terk edenlerin eğitime devam etmeleri için alternatif çözümler getirilmelidir. Türkiye'nin sahip olduğu bu genç nüfusun en etkin şekilde ya eğitime katılması ya da ekonomi ve üretim sürecinde yer alması, ülkenin gelişimine katkı sağlaması açısından yüksek öneme sahiptir (Cansever; 2019). Demirdöğmez (2018), Türkiye'de eğitim sisteminin teorik eğitimden pratik eğitime, ezberci eğitimden öğretici eğitime evrilerek işgücü piyasası ile daha uyumlu bir şekilde geliştirilmesi sağlanarak, belli bir oranda genç işsizliğe çözüm bulunabileceğini ifade etmektedir.

Gençler; üretken, yenilikçi, üretim ve ürün geliştirme yönünde gerekli olan yeterlilikleri sağlamalıdır. Eğitim hayatından, istihdam ve ticari hayata hazır şekilde ayrılmaları gerekmektedir. Teorik eğitimden pratik eğitime geçişte girişimcilik, mesleki eğitim ve piyasa tecrübelerini okul sınıflarında edinebilecekleri uygulamalı eğitim programlarına yönlendirilmeleri sağlanmalıdır. Sanayi ve ticaret odaları ile birlikte eğitim ve istihdam planlarının yapılması önem arz etmektedir. Ayrıca girişimci ruhunu canlandırmak için gençlerin maddi ve manevi olarak desteklenmesi de önemli bir yöntemdir (Demirdöğmez vd.; 2018).

Ayrıca iş bulma ümidini kesen gençlere yönelik politikalar tartışılmalıdır. Bu amaç doğrultusunda işverenlerin ayrımcılığının engellenmesine yönelik aktif istihdam programlarının uygulanması gerekmektedir. (Demirdöğmez vd.; 2018).

Belirtildiği üzere NEET statüsünde olan gençler yapısı itibariyle kırılgandır. Uzun dönemli işsizlik, gençlerin işsizlik statüsünü kalıcı hale getirme ihtimalini arttırırken, işgücüne katılım sağlayabildiklerinde de kazandıkları ücretleri etkilemektedir. Türkiye'nin de diğer ülkelerde olduğu gibi cinsiyet eşitliğini gözetken aile dostu politikaları ve gerekli eğitim tedbirlerini yürürlüğe sokması, gerek NEET grubundaki gençlerin sosyal ve psikolojik durumları için gerekse Türkiye'nin toplumsal olarak karşılaşılabileceği riskli durumları bertaraf etmesi için önemlidir.

KAYNAKÇA

Makale Kaynakları:

Abdourahman, O. I. (2010). Time poverty: A contributor to women's poverty. *The African Statistical Journal*, 11(1), 16-37.

Adeel, M., Yeh, A. G., & Zhang, F. (2017). Gender inequality in mobility and mode choice in Pakistan. *Transportation*, 44(6), 1519-1534.

Ajas , I. D., & Gündüz, U. (2009). Time-use, the Value of Non-Market Production and its Interactions with the Market Sector: The Case of Turkey. Istanbul Technical University, Faculty of Management, Macka, Istanbul, 34367.

An, M. Y. (2013). Childcare expansion in East Asia: Changing shape of the institutional configurations in Japan and South Korea. *Asian Social Work and Policy Review*, 7(1), 28-43.

Antonopoulos R, Masterson T ve Zacharias A (2012); Artık ‘Zaman’ı: Gizli Yoksulluğu Ortaya Çıkarma-Yoksullukla Mücadele Politikalarını Geliştirme

Anxo, D., Mencarini, L., Pailhé, A., Solaz, A., Tanturri, M. L., & Flood, L. (2011). Gender differences in time use over the life course in France, Italy, Sweden, and the US. *Feminist economics*, 17(3), 159-195.

Arabacı, Yüksel (2020). Türkiye’de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Sosyo-Demografik Yapısı ve İşgücü Piyasası ile Bağlantısı. *Amme İdaresi Dergisi*, 53(3).

Ardıç, K. & Y. Aydın (2011). İktisat Okulları ve Emek Piyasası, Derin Yayınları

Arora, D. (2015). Gender differences in time-poverty in rural Mozambique. *Review of Social Economy*, 73(2), 196-221.

Arriagada, Irma and Charlotte Mathivet. 2007. Los programas de alivio a la pobreza Puente y Oportunidades. Una mirada desde los actores [Poverty alleviation programs Puente and Oportunidades]. Social Policy Series, 134 (LC/L.2740PIE), Santiago de Chile, Comisio’n Econo’mica para Ame’rica Latina y el Caribe (CEPAL).

Ataman, B. C. (1998). İşsizlik sorununa yeni yaklaşımlar. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 53(01), 59-72.

Bardasi, E., & Wodon, Q. (2010). Working long hours and having no choice: time poverty in Guinea. *Feminist Economics*, 16(3), 45-78.

Bayrakdar, S., İncekara, A. (2013). Türkiye'nin Genç İşsizlik Profili, Çalışma İlişkileri Dergisi, 4(1), 15-38.

Becker, Gary S. 1965. "A Theory of the Allocation of Time." *The Economic Journal* 75(299): 493–517.).

Bittman, M., & Wajcman, J. (2000). The rush hour: The character of leisure time and gender equity. *Social forces*, 79(1), 165-189.

Bonke, J., & Jensen, B. (2012). Paid and unpaid work in Denmark–Towards gender equity. *Electronic International Journal of Time Use Research*, 9(1), 108-119.

Bucheli, M., González, C., & Lara, C. (2019). Gender differences in home production and consumption in Uruguay. In *Time Use and Transfers in the Americas* (pp. 97-118). Springer, Cham.

Bulun, M., Gülnar, B. ve Gürhan, M. S. (2004). Eğitimde Mobil Teknolojiler. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 3 (1): 165-169.

BULUTAY, Tuncer, (1995), Employment, unemployment and ages in Turkey, ILO, Ankara.

Cansever, E. B., & Namal, Ö. Ü. M. K. (2019). İşgücünün Görünmeyen Dezavantajlıları: Ne İşte Ne De Eğitimde Olmayan Gençler.

Cassirer, Naomi and Laura Addati. 2007. Expanding Women's Employment Opportunities: Informal Economy Workers and the Need for Childcare. *Conditions of Work and Employment Programme, Interregional Symposium on the Informal Economy*. Geneva: International Labour Organization

Cha, S. E., & Eun, K. S. (2018). Convergence in sleep time accomplished? Gender gap in sleep time for middle-aged adults in Korea. *International journal of environmental research and public health*, 15(4), 803.

Costanza, R., Hart, M., Talberth, J., & Posner, S. (2009). Beyond GDP: The need for new measures of progress. *The pardee papers*.

Craig, L., & Mullan, K. (2010). Parenthood, gender and work-family time in the United States, Australia, Italy, France, and Denmark. *Journal of Marriage and Family*, 72(5), 1344-1361.

D. Istance, G. Rees, and H. Williamson, *Young People not in Education, Training or Employment in South Glamorgan*, South Glamorgan Training and Enterprise Council, Cardiff, 1994.

Domínguez-Amorós, M., Batthyány, K., & Scavino, S. (2021). Gender Gaps in Care Work: Evidences from Argentina, Chile, Spain and Uruguay. *Social Indicators Research*, 154(3), 969-998.

Dong, X. Y., & An, X. (2015). Gender patterns and value of unpaid care work: Findings from China's first large-scale time use survey. *Review of Income and Wealth*, 61(3), 540-560.

Dünya Bankası (2012); *World Development Report 2013: Jobs*, World Bank Publishing, Washington, DC.

Ecevit, F. Yıldız; (2003), "Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalışılabilir?", *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 25 (4), 2003 Özel Eki, Ss. 83-88

Ekiz Gökmen, Ç. (2017). Toplumsal Cinsiyet ve Zaman Yoksulluğu: Hane İçi Ücretli ve Ücretsiz Emek Sunumu. *Calisma ve Toplum*, 55(4).

Elson, D. (1993) "Gender-Aware Analysis and Development Economics", *Journal of International Development*, 5(2): 237-247

Erdil, E., Eruygur, O., & Kasnakoglu, Z. (2006). Time use in rural areas: a case study in Turkey. *Economic Research Centre Working Papers in Economics*, 6(02).

Erdoğan, E. & Yentürk, N. & Akyüz, A. A. & Kurtaran, Y. & Yurttagüler, L. & Dursun, K. & Oy, B. (2017). Being a Neet in Turkey: Determinants and Consequences, Power2Youth Papers No. 30.

Ergün, M. (1998). İnternet Destekli Eğitim. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1, 1-10

ETF. (2015). Young people not in employment, education or training (NEET): An overview in ETF partner countries.

Eurostat, European Commission, (2009). Youth in Europe, A Statistical Portrait, s. 111

Evers, B., & Walters, B. (2001). The model of a gender-segregated low-income economy reconsidered: evidence from Uganda. *Review of Development Economics*, 5(1), 76-88.

Fausto-Sterling, Anne; 2003; The problem with sex/gender and nature/nurture

Floro, M. S., & Komatsu, H. (2011). Gender and work in South Africa: what can time-use data reveal?. *Feminist Economics*, 17(4), 33-66.

Floro, M. S., & Miles, M. (2003). Time use, work and overlapping activities: evidence from Australia. *Cambridge Journal of Economics*, 27(6), 881-904.

Floro, M. S., & Pichetpongsa, A. (2010). Gender, work intensity, and well-being of Thai home-based workers. *Feminist Economics*, 16(3), 5-44.

Folbre, N., & Yoon, J. (2007). What is child care? Lessons from time-use surveys of major English-speaking countries. *Review of Economics of the Household*, 5(3), 223-248.

Friedman, M. (1977). Nobel Lecture: Inflation and Unemployment, *The Journal of Political Economy*, 85(3), p.451-472

Gammage, S. (2010). Time pressed and time poor: unpaid household work in Guatemala. *Feminist Economics*, 16(3), 79-112.

Gauthier, A. H., T.T. Smeeding, ve F. F. Furstenberg. (2004) “Are Parents Investing Less Time in Children? Trends in Selected Industrialized Countries”, *Population and Development Review*, 30: 647-671

GEMİCİOĞLU, S., & AKKOÇ, U. (2019). Türkiye’de boş zaman talebi ve belirleyicileri. *Journal of Economy Culture and Society*, (59), 45-62.

Gonza’lez de la Rocha, Mercedes Eugenia. 2006. Procesos dome’sticos y vulnerabilidad: Perspectivas antropológicas de los hogares con Oportunidades [Domestic Processes and Vulnerability: An Anthropological Perspective on Households with Oportunidades]. Mexico City: Centro de Investigaciones y Estudios Superiores de Antropología Social (CIESAS).

González-López, M. J. (2001). Spouses’ employment careers in Spain. In H.-P. Blossfeld & S. Drobnič (Eds.), *Careers of couples in contemporary society. From Breadwinner to dual-earner families*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Gracia, P. (2014). Fathers’ child care involvement and children’s age in Spain: A time use study on differences by education and mothers’ employment. *European Sociological Review*, 30(2), 137-150.

Grønmo, S., & Lingsom, S. (1986). Increasing equality in household work: patterns of time-use change in Norway. *European Sociological Review*, 2(3), 176-190.

Gündüz, U. (2008) *The Value of Household Production and Its Interactions With The Market Sector: The Case of Turkey*, Master Thesis, İstanbul Teknik Üniversitesi ISC.

Gündüz, U., & İlkaracan, İ. (2019). Estimation of the Market Value of the Unpaid Work in Turkey and a Comparison to the EU Economies. *Çalışma ve Toplum*, 1(60), 479-507.

Güngör, E. (2019), *Yaş Gruplarına Göre Zaman Kullanımı Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Birleşik Krallık Ve Türkiye Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz*

Gwozdz, W., & Sousa-Poza, A. (2010). Explaining gender differences in housework time in Germany. *Journal of Consumer Policy*, 33(2), 183-200.

Haas, L., Allard, K., & Hwang, P. (2002). The impact of organizational culture on men’s use of parental leave in Sweden. *Community Work & Family*, 5, 319–342,

Hagqvist, E. (2016). The juggle and struggle of everyday life. Gender, division of work, work-family perceptions and well-being in different policy contexts (PhD 244). Östersund: Mid Sweden University

Hagqvist, E., Nordenmark, M., Pérez, G., Trujillo Alemán, S., & Gillander Gådin, K. (2017). Parental leave policies and time use for mothers and fathers: a case study of Spain and Sweden. *Society, Health & Vulnerability*, 8(1), 1374103.

Harvey, A. S., & Mukhopadhyay, A. K. (2007). When twenty-four hours is not enough: Time poverty of working parents. *Social indicators research*, 82(1), 57-77.

Hirdman, Y. (1990). Genussystemet. In SOU 1990:44. Maktutredningen: Demokrati och makt i Sverige.

Hook, J. L., & Wolfe, C. M. (2013). Parental involvement and work schedules: Time with children in the United States, Germany, Norway and the United Kingdom. *European Sociological Review*, 29(3), 411-425.

Hülya, E. K. E. R. (2018). Toplumsal cinsiyet bağlamında iş dışı zaman kullanımı: Kamuda çalışanlar üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1218-1240.

ILO (2015); What does NEETs mean and why is the concept so easily misinterpreted?

ILO. (2013a). Decent work indicators: guidelines for producers and users of statistical and legal framework indicators. Geneva

Jara-Díaz, S., Munizaga, M., & Olguín, J. (2013). The role of gender, age and location in the values of work behind time use patterns in Santiago, Chile. *Papers in Regional Science*, 92(1), 87-102.

Kasnakoğlu Z, Dayioğlu M. "Türkiye'de Ev Üretiminin Değeri" Uluslararası Zaman Kullanımı Araştırmaları Konferansı, Belo Horizonte, Brezilya. 2000.

Kasnakoğlu, Z., M. Dayioğlu and E. Erdil (1996) "Time Use and Estimation of the Value of Household Production", METU Economic Research Center Working Papers, Ankara.

Kasnakoğlu, Z., and M. Dayıoğlu (2002) “Measuring the Value of Home Production in Turkey” New Developments in National Accounts, Bulutay, T.(der.), Ankara: TurkStat, ss. 73-97.

Kılıç, Y. (2014). Türkiye'de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Ne de Yetiştirmede (NEİY) Yer Alan Gençler. Eğitim ve Bilim, 39(175).

Kizilirmak, B., & Memis, E. (2009). The unequal burden of poverty on time use.

Korpi, W. (2000). Faces of inequality: Gender, class, and patterns of inequalities in different types of welfare states. Social Politics, 7(2), 127–191. doi:10.1093/sp/7.2.127

Korpi, W. (2010). Class and gender inequalities in different types of welfare states: The Social Citizenship Indicator Program (SCIP). International Journal of Social Welfare, 19(Suppl.), S14–S24. doi:10.1111/j.1468-2397.2009.00699.x

Korpi, W., Ferrarini, T., & Englund, S. (2013). Women’s opportunities under different family policy constellations: Gender, class, and inequality tradeoffs in western countries re-examined. Social Politics: International Studies in Gender, State & Society, 20, 1–40. doi:10.1093/sp/jxs028

Köleoğlu, Y. (2019). Yüksek Eğitimli Gençlerin İşe Alımında Yetenek Temelli Karar Destek Sistemi Önerisi, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Löfmark, M. H. (2007). Gender and time allocation differences in Taganrog, Russia. electronic International Journal of Time Use Research, 4(1), 69-92.

Mascherini, M., Salvatore, L., Meierkord, A., & Jungblut, J. M. (2012). NEETs: Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Max-Neef, M. (1995). Economic growth and quality of life: a threshold hypothesis. Ecological Economics 15(2): 115–118.

Mc Nmara Ve Wemple, 1977; A. Lewis, The Development Of Southern French And Catalan Society, Austin 1965; S. Wemple Woman İn Frenkish Society; Marriage And The Cloister 500 To 900,1981

McCray, T. M. (2004). An issue of culture: the effects of daily activities on prenatal care utilization patterns in rural South Africa. *Social Science & Medicine*, 59(9), 1843-1855.

McGinnity, F., & Russell, H. (2007). Work Rich, Time Poor? Time-Use of Women and Men in Ireland. *Economic & Social Review*, 38(3).

Memis, E., & Kaya Bahçe, S. A. (2011). Estimating the impact of the recent economic crisis on work time in Turkey. Levy Economics Institute of Bard College Working Paper, (686).

Memiş, E., & Özay, Ö. (2011). Eviçi uğraşlardan iktisatta karşılıksız emeğe: Türkiye üzerine yapılan çalışmalara ilişkin bir değerlendirme. *Birkaç arpa boyu*, 21, 239-268.

Mínguez, A. M. (2010). Family and gender roles in Spain from a comparative perspective. *European Societies*, 12(1), 85– 111.

Najam-us-Saqib, & Arif, G. M. (2012). Time poverty, work status and gender: The case of Pakistan. *The Pakistan Development Review*, 23-46.

Ng, S. W., & Popkin, B. M. (2012). Time use and physical activity: a shift away from movement across the globe. *Obesity reviews*, 13(8), 659-680.

Niemi, I., Eglite, P., Mitrikas, A., Patrushev, V. D., & Pääkkönen, H. (1991). Time Use in Finland, Latvia, Lithuania and Russia. *Tilastokeskus*.

Noh, H., & Kim, K. S. (2015). Revisiting the ‘feminisation of poverty’ in Korea: focused on time use and time poverty. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 25(2), 96-110.

Orçan, M., & Muhsin, K. A. R. (2008). Türkiye'de erken yaşta yapılan evlilikler ve risk algısı: Bismil örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 97-112.

Ortner, S. B. (1997). *Making gender: The politics and erotics of culture*. Beacon Press (2016).

Oscar Lewis, *The effects of White contact upon Blackfoot culture*, monographs of the american Ethnological society, 6, Seattle, 1942: A. Klein, ‘Adaptive Strategies and Process

on the plains: the 19. Centurt cultural sink’’ doktora tezi, state university of new york, buffalo, 1976

Öneş, U., Memiş, E., & Kızılırmak, B. (2013, November). Poverty and intra-household distribution of work time in Turkey: Analysis and some policy implications. In Women's Studies International Forum (Vol. 41, pp. 55-64). Pergamon.

Özateş Gelmez, Ö. S. (2014). Kadının bakım emeğinin evde bakım uygulaması üzerinden değerlendirilmesi bir karma yöntem araştırması: Ankara Mamak örneği.

Özbay, F. (1982) “Evkadınları”, Ekonomik Yaklaşım, 3 (1): 209-225

Özdemir, M. Ç. (2008). Türkiye’de Zaman Kullanımının Analizi; Journal of Political Economy, 111, 535.

Pinto, K. A., Griep, R. H., Rotenberg, L., da Conceição Chagas Almeida, M., Barreto, R. S., & Aquino, E. M. (2018). Gender, time use and overweight and obesity in adults: Results of the Brazilian Longitudinal Study of Adult Health (ELSA-Brasil). PLoS One, 13(3), e0194190.

Presley, A., Mills, J., & Liles, D. (1995). Agile aerospace manufacturing. Nepcon East: The University of Texas at Arlington.

Qi, L., & Dong, X. Y. (2013). Housework burdens, quality of market work time, and men’s and women’s earnings in China. University of Winnipeg, Department of Economics, Working Paper, 1, 2013-01.

S. ve H. Parker, “The Mith Of Male Superiority: Rise And Demise’’ American Antropologist, 81,1979

Saboor, A., Manzoor, M., & Khan, A. U. (2016). Time use poverty and gender inequality: empirical evidences from Punjab. Quality & Quantity, 50(1), 421-438.

Schulz, F. (2020). Trends in Children’s Gendered Housework Performance. Time Use Evidence from Germany, 1991–2013. Child Indicators Research, 13(4), 1313-1334.

Sesselmeier, W., B. Waas und L. Funk (2010). Arbeitsmarkttheorien: Eine ökonomisch-juristische Einführung, 3. Auflage, Physica-Verlag, Heidelberg.

Slazai, Alexander; 1973; The Use of Time: Daily Activities of Urban and Suburban Populations in Twelve Countries

Snowdon, B., H. Vane and P. Wynarczyk (1996). A Modern Guide to Macroeconomics: An Introduction to Competing Schools of Thought, Edward Elgar

Stewart, J. (2009). Tobit or Not Tobit? Bonn, Germany: Institute for the Study of Labor (IZA).

Stiglitz, J.E., A. Sen, ve J. Fitoussi (2009) Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. Available at: <http://www.stiglitz-senfitoussi.fr/en/>

Sullivan, O., Coltrane, S., McAnnally, L., & Altintas, E. (2009). Father-friendly policies and time-use data in a cross-national context: Potential and prospects for future research. The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science, 624(1), 234-254.

Şahin, L., Kocakaya, M. E., Demir, İ., Akgül, O., Ak, Y., Polat, K., ... & Akgül, Ö. Youth not in Employment, Education or Training (NEET) in Turkey.

Taş, H. Y., Küçüköğlu, M., & Demirdöğmez, M. (2018). Türkiye’de Genç İşsizliği Sorunu Ve Alternatif Çözüm Önerileri. Hak İş Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi, 7(18), 279-294.

Tibaijuka, A. (1994). The Cost Of Differential Gender Roles In African Agriculture: A Case Study Of Smallholder Banana-Coffee Farms In The Kagera Region, Tanzania. Journal of Agricultural Economics, 45(1), 69-81.

Toksöz, Ayşe. 2014. ‘‘Türkiye’de Kadın İşgücü Profili ve İstatistiklerinin Analizi’’. <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/turkiye-de-kadin-istigucu-profil-i-ve-istatistiklerinin-analizi-nihai-rapor.pdf>

Türk Sosyal Bilimler Derneği; (1985) Türkiye'de Aile Çiftlik İşletmeleri: Araştırma Önerisi.

Türkiye’de Eğitim, İstihdam ve Yetiştirmede Olmayan Gençler (s.1-124)

Türkiye'de Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olan Gençlerin Sosyo-Demografik Yapısı ve İşgücü Piyasası ile Bağlantısı The Socio-Demographic Structure of Young People Not in Education, Employment or Training and Their Connection with the Labour Market in Turkey

Ueda, A. (2005). Intrafamily time allocation of housework: Evidence from Japan. *Journal of the Japanese and International Economies*, 19(1), 1-23.

Vickery, C. (1977). The time-poor: A new look at poverty. *Journal of human Resources*, 27-48.

Work Rich, Time Poor? Time-Use of Women and Men in Ireland

İnternet Kaynakları:

unstats.un.org/unsd/gender/timeuse/ Erişim tarihi:24.01.2022

https://bernardvanleer.org/app/uploads/2017/08/Fatherhood-report_TR_.pdf/
Erişim tarihi:27.01.2022

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Adrese%20Dayal%C4%B1%20N%C3%BCfus%20Kay%C4%B1t%20Sistemi,1'ini%20ise%20erkekler%20olu%C5%9Fturdu.> / Erişim tarihi:27.01.2022

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2020-37484> / Erişim tarihi:27.01.2022

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Aralik-2021-45642> / Erişim tarihi:13.02.2022

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2020-37221> / Erişim tarihi:13.02.2022

https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_685558/lang--tr/index.htm / Erişim tarihi: 06.07.2022

Kitap Kaynakları:

Bora Aksu; 2005; Kadınların Sınıfı

Fausto-Sterling, Anne; 2003; The problem with sex/gender and nature/nurture

Hochschild, A. R. ve A. Machung (1989) The Second Shift, New York: Avon Books.

Niemi, Iiris; Eglite, Parsla; Mitrikas, Algimantas; Patrushev, V.D; Pääkkönen, Hannu; 1991; Time use in Finland, Latvia, Lithuania and Russia

Savran, Gülnur Acar; 2020; Kadınların Görünmeyen Emeği

Slazai, Alexander; 1973; The Use of Time: Daily Activities of Urban and Suburban Populations in Twelve Countries

Vogel, Peter; 2015; Generation Jobless?: Turning the youth unemployment crisis into opportunity

